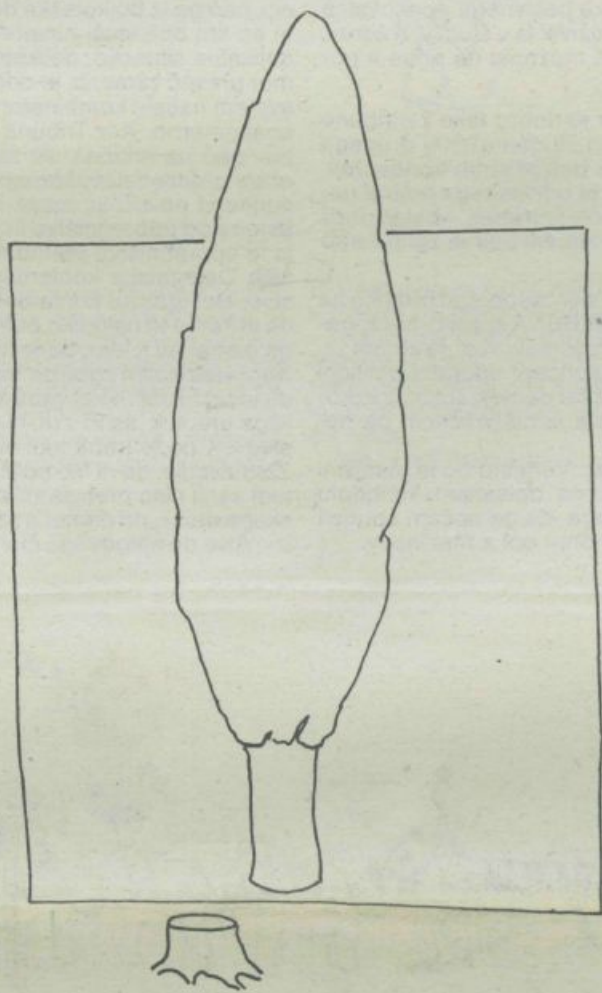

TRIBUNA
MOJ LIST

TRIBUNA

študentski časnik - številka 1314 letnik 22 - moto: $-\frac{h^2}{2m}\nabla^2\psi + V\psi = E\psi$ cena 100-

DREJČEK IN TRIJE MARXOVČKI

Konferenca univerzitetne organizacije, ki jo je v prejšnji številki nonšalantno razsul odgovorni, je mene vrgla v uredništvo za glavnega urednika. Čeprav sem se že naučil, da ni smiselno polemizirati z uvodniki v Tribuni, saj so bili do sedaj bolj izliv srca kot pa delo pameti, si bom vendarle privoščil ponovno avanturo na dveh primerih: na tistem v osmi številki in na uvodniku prejšnje številke. Prvi je namreč predstavil koncept uredniške politike, kot si ga je odgovorni zamislil, drugi pa je konkretno primer njegovega uredniškovanja. Oba pa sta v nasprotju z mojimi predstavami o študentskem časopisu, zato se bojim, da bo ta konflikt označeval prihodnjo uredniško politiko.

Koncept, razvit v osmi številki, je videl naslednje možnosti uredniške politike:

1) da: »Tribuna predvsem podpira to progresivno dnevno politiko pri obračunavanju z idejnimi nasprotniki«, pri čemer je lahko zaradi svoje svobode mnogo bolj direktna in na tem področju učinkovitejša. Navidezna prednost te usmeritve je v tem, »da ima uredništvo, vsaj za nekaj časa, zavarovan hrbet in se mu ni treba bati represivnih ukrepov s strani oblasti«.

TODA obstaja tehten razlog, zakaj ta koncept ni optimalna rešitev za odgovornega: »ta pozicija (namreč) ni trdna, saj je danes stanje v »dnevni« politiki pri nas dokaj nestabilno: tehcnica (pomislitel) se nagiba zdaj na to zdaj na drugo stran...« in tako ni dano nobeno zagotovilo za končno zmago.

2) Druga možnost, »ki se ponuja, je da naj bo časopis dosleden oponent...« – oponent komu ali čemu – to ni razvidno, »... in da naj biča vse

napake, pa čeprav za ceno svoje eksistence in osebne svobode svojih ustvarjalcev«. Ta koncept seveda ni sprejemljiv, saj je »glavno orožje (zgolj) provokacija«, kar pa je navsezadnje samo »dober reklamni trik« in nič več. Tako uredniškovanje naj bi vodilo do pogostih zaplemb, kar pa ni dobro, »saj je to slabo zanj (za Tribuno) in še slabše za družbo«.

3) Tretja možnost pa je »da se Tribuna kot študentski časopis bolj posveti specifično študentskim problemom in pusti politiko pri miru«. S to orientacijo pa bi »apolitizirali ta (študentski) del mladine in ga naredili za pasivnega opazovalca dogajanj, takega, ki bi užival le v študiju in žuru«, zaradi česar seveda ta možnost ne pride v poštev.

Kaj je torej tisto, kar je dobro tako za tribuno kakor tudi za družbo in študente? Kaj drugega kot »**kombinacija vseh treh možnih konceptov, seveda v taki meri, da bi od vsakega pobral najboljše**«, kar pomeni, da je treba... »**balansirati** med temi poli in se ne zabarikadirati zgolj v eno pozicijo«.

Na tak način smo dobili časopis, ki bi lahko na naslovnico napisal: TRIBUNA-glasilo apologetov, oporečnikov in študentov. Kar strah me je, če pomislim, da bi ta koncept uporabil politični genij – iz zahoda bi pobral demokracijo, iz vzhoda diktaturo proletariata iz neuvrščenih pa nerazvitost.

Zdaj sem na vrsti jaz. Verjetno bo le manjšini treba pojasniti, kaj je na opisanem konceptu uredniške politike takega, da ga nočem sprejeti niti, če mi potegnejo nohte dol z mezincev.

Predvsem je nemogoče to, da se obravnava ni koncept ne ukvarja s tem, kako in v drugi vrsti, kaj bo tribuna pisala in objavljala, pač pa govori le o tem, koga bo podpirala. Odgovorni se je očitno zmotil – postavljen je bil na čelo časopisa in ne politične stranke. Verjetno ga je ta nesporezum vodil k temu, da je uredniško politiko zamenjal s politično strategijo, ki naj bo taka, da bo dobro za Tribuno, Družbo in Študente. (Ta parola mi ne gre iz glave!)

Uredniška politika, ki je zgrajena na eni sami spremenljivki dnevne politike, do katere se bo časopis opredeljeval ZA ali PROTI, je pravzaprav koncept referendumu brez večine, zaradi česar uredništvo vselej izbere tretjo možnost: VZDRŽAN.

Konkretni primer tega početja lahko najdemo v zadnjem uvodniku, ki skuša komentirati volilno konferenco, kjer je bilo izvoljeno novo predsedstvo UK, uredniki radia in Tribune. Problem novizvoljenih je bil v tem, da niso prišli po redni liniji, pač pa iz bojkotaške delegatske konference in so kot bojkotaši nesprejemljivi za sistem. To delikatno situacijo, delikatno, če se nočeš nikomur preveč zameriti, je odgovorni komentiral po svojem načelu kombinatorike – vsakega oserješ enakomerno. Ker Tribuna ni apologetski časopis, pač pa kritičen, so zaušnice dobili vsi, od obeh predsedstev, starega in novega, do novinarjev in političnih struktur. Tribuna se tudi distancira od oporečništva in pristaja nanj le, kadar je to oporečništvo realno. V tem smislu jih je slišala Delegatska konferenca in novo predsedstvo. Delegatska konferenca je namreč radikalna in ker je to nekoliko čez pravo mero, jo je treba ozmerjati s tem, da je njen program zgolj naven, »radikalen zgolj po formi ne pa po vsebini«, da je služil samo kot vaba za množice in v bistvu, ki ga urednik jasno vidi, ni nič novega. Predsedstvu UK pa je treba tudi na hitro nekaj zameriti. Zato zapiše, da ni nič boljše kot prejšnje, »saj se tudi sami niso premaknili z mrtve točke – forumskega dela«, pri čemer pozabi povedati, da je od izvolitve do njegovega članka minil vikend in dva

delovnika, torej štirje dnevi. Pod tretjo točko koncept Tribune zahteva, da se uredništvo ne ukvarja zgolj s specifično študentskimi zadevami izolirano od družbe, pač pa mora najti tudi kaj dobrega za družbo. Zato za konec pristavi navodilo, da si študentje ne smejo metati polen pod noge, ter v zanosu konča: »Ne forma, temveč vsebina naj bo naše vodilo.«

Tribuna stoji ob strani in razsoja na podlagi svojega političnega strateškega algoritma: kar piše, mora biti dobro za Družbo pa tudi za Študente, predvsem pa za Tribuno. Očitno pa je, da ta pragmatični konformizem ima svojo vrednost. Ta vrednost se žal ne kaže v kvaliteti Tribune, pač pa v dejstvu, da je prav avtor tega koncepta odgovorni urednik, edina oseba, ki je preživela kar tri spremembe uredništva. Najprej predprejšnjega, ki je padlo pod psovskami režimskosti in zaradi dolgov, potem prejšnjega, ko je nastal program, ki sem ga obgrizel, sedaj pa ga najdemo na čelu ekipe, ki jo sam prostodušno ozmerjam kot kvaziradikalno. Še zlasti to dejstvo preseaneča, če pogledamo na konec osme številke, kjer je samozavestno zapisal meni »... v vednost TRIBUNO ZASEDEŠ SAMO PREKO MENE MRTVEGA«. S tem je v resnici mislil na tedanje sovražnika.

Z izvolitvijo mene za glavnega urednika Tribuna ni pridobila toliko, kolikor bi lahko ob dodatnih zamenjavah na nekaterih uredniških mestih. Vendar je glas ljudstva zamešal golaž; v uredništvu sem jaz in trije marxovčki, uredniki, ki prisegajo – bolj ali manj – na obravnavani program. Zakaj marxovčki? Pač zato, ker je razmišljanje v koordinatah strategije, taktiziranja, boja in politike značilnost marxovčkov vobče.

V začetnem odstavku sem napisal, da se **bojim**, da bo to moje nasprotovanje označevalo prihodnjo uredniško politiko. Zdaj na koncu sem si premislil. Zapisal bi rad, da **upam**, da bo to moje nasprotovanje vplivalo na temeljne poteze bodočega uredniškovanja.

Glavni urednik
RUS ANDREJ

V ČAST DREJČKU ODREŠENIKU

Nasprotovanje v uredništvu glede uredniške politike ni povzročilo razpada uredništva. Podlaga nadaljnjemu delu bo kreativni konflikt znotraj uredništva samega.

glavni in odgovorni urednik

Tragedija vseh odrešenikov »potlačenega ljudstva« je in je bila ta, da niso razumeli dogajanja okoli sebe. Vedno so videli le dva pola ZA in PROTI. Na eni strani so videli pokvarjeno oblast, na drugi pa pošteno ljudstvo, ki jih bo poneslo na piedestal zgodovine. Žal jih je to isto ljudstvo samo križalo in iz odrešenikov so postali mučeniki.

Naivno sprenevedanje mimo dnevne politike je lahko le v idealnem modelu modelu, pravne države in v glavi samozvanega odrešenika. Če moj ljubi glavni urednik Drejček ne ve, da ga je ravno ta dnevna politika pripeljala do pozicij, ki jih ima, mu ni treba zameriti, temveč ga je treba pomilovati. Kajti za naivnost ni sam kriv, čeprav to ni lepa čednost. Čeprav obnašanje v politiki (tudi dnevni), ki jo očitno ne pojmujem tako ozko in v tako negativnem smislu, kot jo to moj mali Drejček (op.: sem vsaj 10 cm višji od njega), zahteva oziroma je bolje, da nikoli ne odkriješ vseh kart, jih bom nekaj pač moral in če bo to Drejčku pomagal v njegovo otroško-nedolžni naivnosti, mu bom od srca čestital. Ko Drejček zaključuje, da sem v uvodniku 8. številke zapisal **njemu** v vednost: »Tribuna zasedeš samo preko mene mrtvega«, je ustrelil takega kozla, da verjetno še sam tega ne verjame. Ali je Drejček tako naiven ali pa tako pozabljen, da ne ve, da sem ga **jaz** pripeljal na mesto glavnega urednika in da se tudi **jaz** borim, da bi nanjem ostal. (Seveda pa ne z butnglavsko taktiko, kot mi jo priporoča Drejček.) Ko sem lansko poletje vabil Drejčka, če bi prišel na Tribuno, je bil odločno proti. Dobro. Če ni hotel sam priti, ga je bilo treba pripeljati. Naj Drejček kar lepo misli, da ga je izvolil glas ljudstva, a kdor si je delal iluzije, je bil nazadnje razočaran. Drejček, ne pozabi, da si bil izvoljen samo z enim glasom večine in da nekaj glasov ni bilo težko spremeniti, le če bi obstajal interes, kajti večina delegatov je volila po občutku in trenutnem razpoloženju. Tudi veliki odrešeniki so na koncu govorili ne samo, da jih je lastno ljudstvo pustilo na cedilu, temveč da jih sploh ne poznajo. Upam, da se zavedaš, da je tudi sedaj odvisno vse od dobre volje, da ostaneš tam, kjer si, in če jaz ne bi bil tak, kot mi ti očitaš (kompromisarski), se ti ne bi obdržal v uredništvu oziroma do njega sploh ne bi prišel. Dragi Drejček, politika je umetnost in ne igra. Politika je sposobnost možnega. Če pa jo že gledaš kot igro, pa ne smeš pozabiti, da so v vsaki igri tudi pravila in

sodniki, ki pa niso nezmotljivi, še več, vedno tudi pošteni niso. Mogoče bo takrat, ko bodo sodniki računalniki in bodo zmote in nepoštenost minimalizirane, prišel tvoj čas, a bojim se, da je poklic odrešenika zahteva, da si vedno proti. (Naši bratje bi rekli »dežurno zajejavalo«, ki, ko nima več proti komu pizdit, propade in uvene.)

Ob tvoji znanstveni metodi trganja citatov iz celotnega konteksta ne bi izgubljal časa. Na tak način se da z lahkoto dokazati, da je bil Marx fašist, Hitler komunist in Drejček Janez Evangelist. Če bi uvodnik v 8. številki dobro prebral, mi ne bi podtikal, da je to moj koncept uredniške politike.

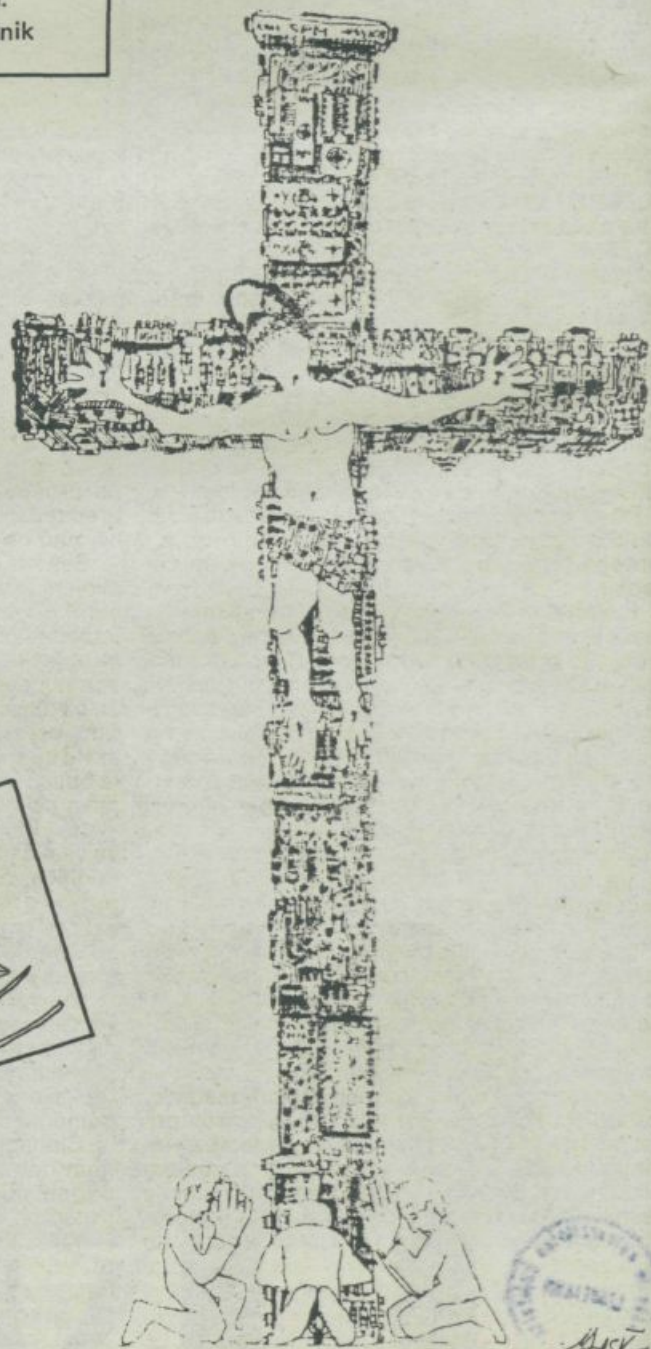
Kar pa se tiče prejšnjega uvodnika, v katerem naj bi delil klofute vsem povprek, te je najbolj užalostilo, da sem si upal ošvrkniti tudi tvojo »stranko« in vaš manifest. Lej ga zlomka! Mislil sem, da si proti karieristom in proti takim, ki nekemu lezejo v rit.

A sedaj naj bi kar nekritično podpiral stanko in program, ki mi ni všeč in ki me je v prejšnjem delovanju (kritika se ni nanašala na dva delovnika novega predsedstva, temveč na delovanje DK po bojkotu) ter tudi v delovanju od konference naprej moti. Očitno si pristal na isti poziciji, kot tisti, ki sem jih kritiziral, da nekritično podpirajo »progresivno« dnevno politiko, le da si označen z nasprotnim predznakom.

Dragi Drejček! Verjetno si presenečen, da bereš svoj izliv srca na mestu uvodnika oziroma, da ga sploh bereš v Tribuni. A ker sem kompromisarski in ker te nočem izgubiti, sem storil tudi ta korak. Sicer pa upam, da bo kombinacija butnglavca in kompromisarsja obrodila sadove. To je bolje tudi zate, kajti imaš samo eno glavo in skozi zid se ne spleča riniti, kajti za zidom je vedno novi zid. Zid se da edino preplezati ali obiti (to bi ti kot alpinist moral vedeti). Če jih dobiš po prstih, se lahko še vedno umakneš. Če pa jih dobiš po glavi, pa je konec tebe in revolucije, ki vanjo verjameš. Srčno pa upam, da sem dobil vsaj novega pristaša borbenega slogana: ZA DOMOVINO BI ŽRTVOVAL ŽIVLJENJE ZA TRIBUNO PA BI ŽRTVOVAL DOMOVINO IN ŽIVLJENJE

odg. ured.

Robert Batlini

BLITZ KRIEG

študentski časopis stran 3

PRESS RELEASE UREDNIŠTVO »KATEDRE« OSTALIM NOVINARJEM

Katedra: revija mariborskih študentov, izhaja mesečno, naklada 6000
naslov: Tyrševa 23,
62000 Maribor
tel.: 062/22 004, 22 977

Kot piše na naši stojnici ob vratih stavbe s kongresno dvorano, smo danes opoldne doživeli zaplembo, tik preden smo odšli na kongres. (Autobus mariborskih delegatov je celo moral čakati, da smo opravili z UJV.)

V četrtek smo tudi zato, da bi poleg starih števil lahko predstavili kongresu nekaj »novega« materiala –, izdali list 3/4 februarске številke, ki

smo ga ob izidu le-te umaknili (in iztrgali iz vseh izvodov), saj smo bili obveščeni, da je avtor enega od tekstov, Tomaž Mastnak (Korak naprej k demokratizaciji), v kazenskem postopku zaradi žalitve uradne osebnosti.

(Poleg Mastnakovega teksta in dveh drugih člankov, ki sta izpadla iz januarске Mladine, je na listu še najava objave eseja Spomenke Hribar Krivda in greh, ki ga bomo v nadaljevanjih tiskali v marčni – iziti bi morala naslednji teden –, aprilski in majski številki.) Ker Tomaž o svojem kazenskem postopku ničesar ne ve, smo presodili, da iztrgani list lahko spustimo v uradni obsto –,

tudi zato, da ne bi bili oškodovani naši naročniki – liste bi jim poslali v naslednjih dneh.

Nekaj čez poldne sta na uredništvo prišla delavca UJV z odločbo o začasnih prepovedi in odnesla pribl. 5000 preostalih izvodov, tudi paket, ki naj bi šel na kongres. Še posebej sta vprašala po njem.

Ne bi rad dramatiziral, zdi pa se mi le, da je ta

zaplemba na sam dan kongresa, ki je zapisal v svoje dokumente, da naj beseda ne bi bila delikt, preveč žalostna, da bi jo mogli tiho požreti.

za uredništvo
Samo Resnik
gl. in odg. ur. Katedre

PRISILNA UPRAVA NA KATEDRI

Samo tri dni po sodni obravnavi na mariborskem temeljnem sodišču so na razširjeni seji mariborskega predsedstva UK ZSMS odstavili z mesta glavnega in odgovornega urednika Katedre Sama Resnika, ki po besedah predsednika UK ZSMS »nima občutka za prostor«, usodo Katedre pa je prevzel v svoje roke sam predsednik UK ZSMS. Po triurni lagodni razpravi, ki je bila predvsem dialog med Resnikom in Greganovičem, je slednji zahteval od predsedstva mariborskih študentov, da se odločijo za Resnika ali proti njemu, čeprav je iz njegovega govornega izvajanja postalo kaj kmalu očitno, da je stvar že odločena in da člani predsedstva, ki o zadevi niso vedeli nič ali pa bore malo, potrjujejo in legitimizirajo le odločitev nekoga drugega, ki zaradi politične neprimernosti Sama Resnika izvajajo pritisk na predsednika mariborskih študentov.

Po Greganovičevih besedah »so zadnji dogodki postavili pod vprašaj glavnega in odgovornega urednika«, ti zadnji dogodki pa so naslednji:

1. Neredno izhajanje Katedre, čeprav po njegovi oceni časopisa ne pestijo finančne težave in čeprav je imel Resnik na voljo dovolj gradiva za to, da bi časopis lahko redno izhajal. Časopis pa ni redno izhajal zaradi Resnikovih kvalitativnih kriterijev, po katerih Katedra ni hotel »prej na svitlo dati«, dokler ta ne bi bila resnično dobra.

2. Zaradi nerednega izhajanja, ki se je sprevedlo že v neizhajanje, Resnik ni uspel ohraniti »uredniškega ritma«, predvsem pa »se je oddaljil od neposrednega sodelovanja s starimi sodelavci«, zaradi česar ima Katedra še zdaj samo stalne dopisnike iz vse Jugoslavije, izgubila pa je svoje mariborsko jedro.

3. Ponedeljkova obravnava na sodišču je pokazala, da je »za Mastnakovim člankom vprašljivo stati, ker se je obtožba nahajala na ravni sramotnosti – na ravni, kjer se je zelo težko braniti«. Razen tega pa je Greganovič vse prisotne opozoril tudi na to, da je bil osebno proti distribuciji Mastnakovega gradiva »sopadla z začetkom mladinskega kongresa v Krškem, o čemer je Resnik na kongresu tudi poročal v obliki sporočila javnosti, v katerem je obžaloval dejstvo, da se je zaplemba dogodila ravno v trenutku, ko je kongres nastopil proti »besednemu deliktu«. Greganovič je povedal, da je bilo Resnikovo vedenje na kongresu tako osupljivo neprijetno, da je tega moža brez občutka za prostor moral trdo

prijeti sam predsednik slovenske mladine Robert Černe. »Takšen pritisk na kongres kaže, da glavni in odgovorni urednik Katedre nima občutka za prostor,« je sklepal svoj komunike Greganovič, ki je sproti še ugotavljal, da »zaradi tega dogajanja na Katedri prihaja do (ne sicer direktnih) političnih pritiskov na vse možne mladinske projekte v Mariboru«. To katedraško dogajanje da hromi tudi delo same UK. Zato je vse navzoče pozval, da »se do dogodkov na Katedri opredelijo«. Po njegovem mnenju bi podpora takemu ravnanju Katedre »pomenila napade še vnaprej«. Resnika pa da je potrebno zamenjati (žal ga nimajo s kom), »ker bomo sicer morali neprestano dokazovati, da to niso isti ljudje. Če se opredelimo do Dogodkov negativno, je to naše kritje.« Z vprašanjem, »ali urednik, ki nima občutka za prostor, lahko ostane urednik«, je članom predsedstva implicitno povedal, da takšen urednik pač ne sme ostati.

Seveda je besedo dobil tudi Resnik, ki je v svojem zagovoru še enkrat dokazal, da v resnici nima občutka za prostor. Povedal je, da je Katedra Mastnakov »Korak naprej k demokratizaciji« objavila predvsem zato, ker jo je zanimalo, kaj sploh s tem tekstom je. Glede na to, da je tekst že bil objavljen na RS in v glasilu na FSPN, je pač pričakoval, da »bo šel skozi« tudi na Katedri, saj je šlo samo za ponatis. Razen tega se mu je zdelo objava teksta pomembna tudi zaradi tega, ker sta s predsednikom UK zvedela na sodišču, da se na jugoslovanska sodišča ne da vplivati in da že vsako namigovanje na to možnost a priori žali sodišče. Potem je Resnik na izziv sekretarja mariborske mestne konference prebral še svoj tekst, s katerim naj bi vznemirjal javnost na kongresu, vendar se navzoči glede vznemirljivosti tega besedila niso opredelili.

Po krajši razpravi bivšega literarnega urednika Katedre, ki je povedal, da uredništva Katedre ni, je sledila intervencija mariborske študentske prorektorice, ki si ni mogla kaj, da ne bi označila Resnikovega novinarskega dela kot »čisto, popolnoma neodgovorno provokacijo«.

Člani predsedstva UK ZSMS so potem z dvigom rok odstavili Resnika z mesta glavnega in odgovornega urednika Katedre. Vse za dobrobit Katedre!

Kljub že kar škandalozno mirno izvedeni kadrovske čistki na mariborskem študentskem listu natanko štiri dni po koncu famoznega mladinskega kongresa, kjer naj bi mladina spisala manifest nove miselnosti, je to dejanje presenetilo vse tiste, ki smo vsaj malo verjeli v to, da so zlasti

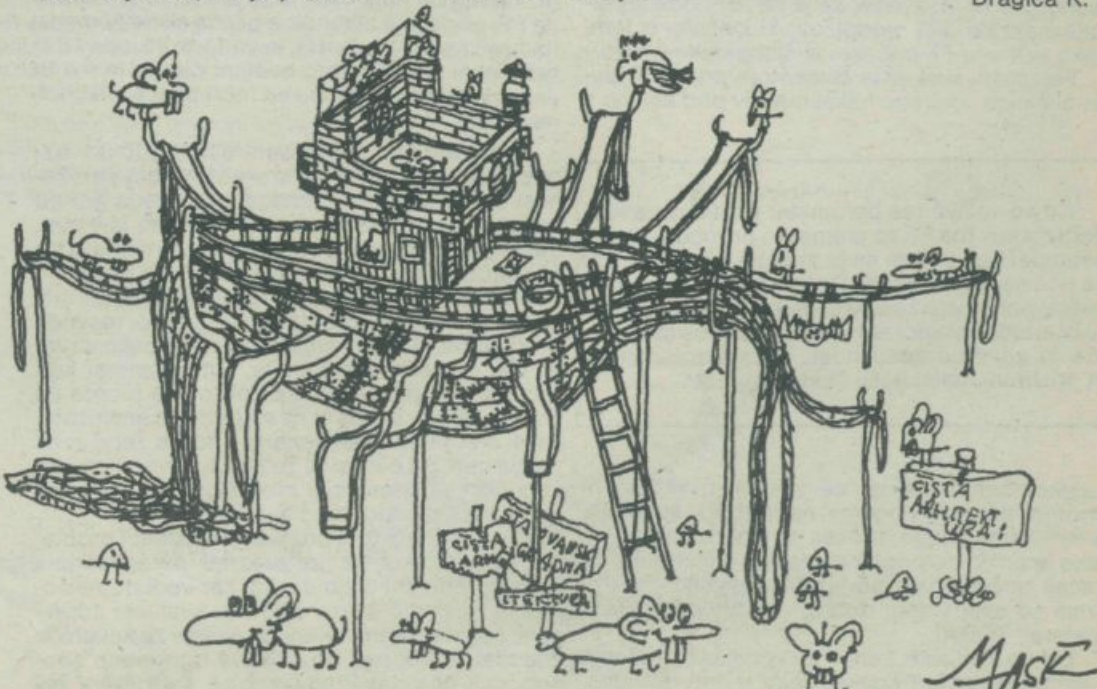
mladinski funkcionarji v Krškem »novo miselnost« vzeli zares. Resnika so namreč odstavili v skladu z dobro in lepo staro miselnostjo (po klasični trifunkcijski formuli), s katero so do zdaj odstavljali še vse politično oporečne urednike študentskih časopisov. Po tej formuli so krivci zagrešili naslednje: 1) neredno izhajanje časopisa, 2) privatizacijo časopisa in 3) sodbo o politični neprimernosti urednika. Kongresu skrajno nasprotuje ta kadrovske manever tudi tako, da so 10. 4. v Mariboru odstranjevali glavnega in odgovornega urednika Katedre vodilni mariborski mladinski funkcionarji in ne študentska skupščina ali morda izdajateljski svet. In da bi stara dobra miselnost mogla zaživeti v popolni obliki, so politično neprimernost, kot glavni argument proti glavnemu in odgovornemu uredniku, utemeljevali predstavniki političnih forumov, ki tudi tokrat niso znali prikriti svoje dvojne morale: načelno so se namreč vsi strinjali s tem, da je zakonska klavzula, ki prepoveduje objavo Mastnakovega teksta, obskurna, istočasno pa so to obskurnost na konkretni empirični ravni sami pozitivno sankcionirali s tem, ko so strmoglavili glavnega in odgovornega urednika zato, ker je Mastnakov tekst tiskal. Prav s tem svojim dejanjem naj bi dokazal svojo politično neprimernost. Z odstavitvijo Resnika so bojda rešili Katedro, čeprav niso imeli pojma, kdo bo Resnika nadomestil. Ni šlo torej za Katedro, ki si je od letošnje jeseni naprej nakopala dosti nenaklonjenosti pri razdeljevalcih miloščine (v obliki študentskega radia?) slovenski mladini (s svojim pisanjem o študentskem bojkotu in Muri).

Očitno je bilo, da je predsednik mariborske

UK žrtvoval Resnika za (svoj) ljubi mir, da »bi imel kritje« za to, da on sam ni »isti« kot Resnik. Očitno je tudi bilo, da je Resnikova odstavitev politično sforsirana akcija: predsednik UK je namreč resno govoril o tem, da nadaljnje zadrževanje Resnika na funkciji resno ogroža vse mladinske projekte v Mariboru. Z vsemi mladinskimi projekti v Mariboru pa v tem trenutku označujejo predvsem razširitev RS na štajersko ozemlje, ki je še zmeraj v zraku viseč projekt. Četrtekova seja je tudi pokazala, da gre za projekt, s katerim politični krogi zaenkrat izsiljujejo študentske odločitve: če boste pridni, boste radio dobili, drugače pa iz te moke ne bo kruha. To, da je predsedstvo UK pristalo na to oblastniško logiko, ki vse pridne nagraduje in problematične kaznuje, dokazuje, da velja tisto, kar je prorektorica očitala Katedri – da namreč nima zdravega jedra – še prav posebej za študentski forum. Mariborčani so pozabili tudi na zgodovino: pozabili so, da ljubljanski RS ni posledica študentske pridnosti, narobe: RS je posledica študentskega gibanja.

Če se dan po jutru pozna, kanijo Mariborčani svoj radio dobiti s kadrovskega zamenjavami vseh tistih, ki določenim krogom ali pa celo določenim posameznikom na oblasti niso všeč. Resnikova odstavitev je torej korak naprej pri ustanavljanju mladinskega radia v Mariboru. Zato predlagam Mariborčanom, da poiščejo ali pa sproducirajo še vsaj pet Resnikov, pa bodo kmalu imeli informativen, kritičen in analitičen radio, preko katerega bodo lahko z besedo javno linčali vse tiste, ki nimajo občutka za prostor. Morda jim bo nebo podarilo celo študentsko televizijo.

Dragica K.

BLITZ KRIEG

4. stran študentski časopis

PETICIJA UREDNIŠTVA TRIBUNE

PROTEST ZOPER NEZAKONITO LIKVIDACIJO UREDNIŠTVA
MARIBORSKEGA ŠTUDENTSKEGA ČASOPISA KATEDRA

Javni tožilec je 4. 4. 1986, na dan začetka mladinskega kongresa v Krškem, začasno prepovedal razširjanje mariborske študentske Katedre ter dal predlog Temeljnemu sodišču Maribor, naj izreče prepoved razširjanja, kar je le-to v ponedeljek, 7. 4., tudi sprejelo.

Sporen je bil tekst T. Mastnaka Korak k demokratizaciji. Po obrazložitvi sodišča so bile v njem navedbe, ki so žalile in sramotile ugled tov. Mikuliča. Predsednik UK ZSMS Branko Greganovič se je kot predstavnik izdajatelja Katedre UK ZSMS zavzel za predlog javnega tožilca. Samo Resnik, glavni in odgovorni urednik Katedre, se s predlogom seveda ni strinjal.

V četrtek, 10. 4., je predsedstvo UK ZSMS MB sprejelo sklep, v katerem je razrešilo Sama Resnika njegovih dolžnosti. Utemeljitev je govorila o nerednem izhajanju, neurejenosti odnosov v uredništvu in o politični neprimernosti urednika. Zakaj odstavitev, je bilo pojasnjeno s tem, da bi bila vsaka milejša sankcija interpretirana kot podpora uredništvu. To pa bi izzvalo pritisk na mladinsko organizacijo v Mariboru, česar si le-ta ne bi mogla privoščiti.

Uredništvo Katedre je od predsedstva UK ZSMS MB zahtevalo, da vložijo pritožbo zoper sklep temeljnega sodišča Maribor, kar je predsednik Branko Greganovič osebno zavrnil brez utemeljitve.

Uredništvo Tribune ocenjuje, da je tako ravnanje mladinskih forumov s študentskim tiskom ne le povsem nesprejemljivo, pač pa tudi nezakonito. Če urednika postavi Univerzitetna Konferenca, ga lahko le UK tudi razreši in predsedstvo pri tem ne more imeti glavne in edine besede. Še zlasti pa moti dejstvo, da se o tej zadevi ni sestal izdajateljski svet, kakor predvideva zakon o javnem obveščanju. Predsedstvo je sklepalo samo, mimo izdajateljskega sveta in mimo uredništva.

Ker mislimo, da je PUK ZSMS MB s svojim ravnanjem prekršil pooblastila ter s tem postavil pod vprašaj obstoj, samostojnost študentskih medijev, uredništvo Tribune protestira zoper samovoljno odstranitev odgovornega in glavnega urednika Katedre. Kot STUDENTSKI ČASOPIS Tribuna zavrača vsakršne postopke, ki bi si jih študentske politične strukture zamislile pri realizaciji svojih političnih ambicij mimo zakona, statuta in pluralistične orientacije Univerzitetne organizacije ter s tem skušale usmerjati delovanje študentskih medijev.

Glavni urednik
ANDREJ RUS
in odgovorni urednik
ROBERT BOTTERI

PODPIS:

JAZ
PODPISUJEM PETICIJO

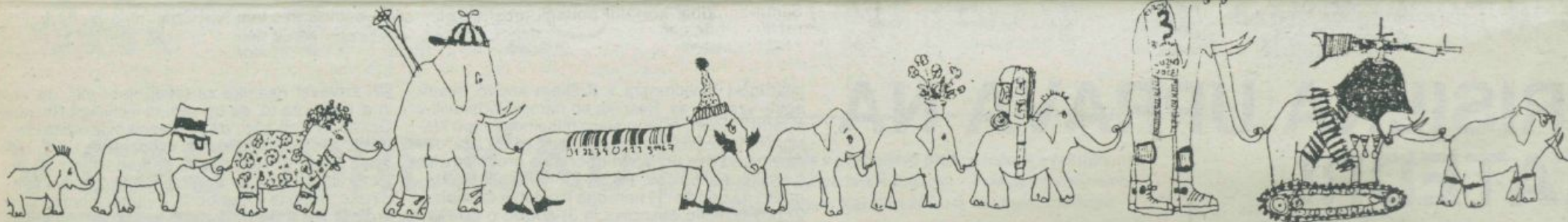
TRIBUNA

KERSNIKOVA 4

61000 LJUBLJANA

SLOVENIJA

7053

HUDIČ NA FILOZOFSKI FAKULTETI

»Z višav FF je padla na nas težka odločitev (podkrepljena s sanitarnim inšpektorjem), da Klub 16, takšen, kot je, ne sodi na našo fakulteto. Klub sicer lahko imamo, ne smemo pa prodajati pijače in drugih artiklov. Ker pa si mi tega kluba ne moremo predstavljati brez pijače, smo sklenili, da gremo do nadaljnjega v ilegalo. To pa ne sme biti poraz, ampak povod za študentsko akcijo.«

Očitno so vsebino plakata, ki ga je v avlo FF obesila uprava Kluba 16, študentje vzeli smrtno resno. Do 14. 4. zvečer se je na listu poleg plakata nabralo 571 podpisov, ki pričajo o tem, kako težko je FF pričakoval študentsko akcijo.

Fakultetni svet, ki je študentom prepustil bivo čitalnico, locirano nekaj metrov pod zemljo v

v pijančevanje, skratka, v socialno kugo, ki ji še z živim apnom ne prideš do živenga.

Resnici na ljubo in kot navijači za objektivno poročanje smo za resnico pripravljeni marsikaj storiti, je treba povedati, da vodstvo šole Kluba 16 ni skušalo vtakniti v to kategorijo. Nihče se ni pritožil čez morebitno pijančevanje, čeprav so v igri alkoholne pijače ter z njimi pijače vobče. To je namesto šole storil sanitarni inšpektor, ki je s svojim eksekucijskim očesom prišel soditi novi menzi, ki naj bi jo FF ravnokar dobil. Verjetno razkačem od polemike, ki se je v teh dneh vodila na FF, ali pivo je alkoholna pijača ali ne (v menzi namreč ne bo alkohola), je vdrl v mir kluba 16 in razkrinkal vse, kar smo pošteni duhovi lahko že itak pričakovali. V Klubu so točili pijače, alkoholne pijače. Pomislite!

Prav zato, ker sam nisem bil navzoč pri razodetju, si lahko svobodno predstavljam zgroženost obrazov od sanitarnega inšpektorja gor do krajevne skupnosti in občine. Problem je v tem, da od prohibicije sem v naši deželi še nihče ni točil pijače na črno, alkoholnih pijač – kajti pri teh so seveda davki višji kot pri drugih. Sanitarni inšpektor je verjetno izpostavil celo paleto, mavrico problemov, ki se pojavljajo s to aktivnostjo v zvezi: vse od tistih ožje narave, kot na primer kdo prodaja, kaj prodaja in za koliko. Da morda ne dotaka vode v šnops in ne sladi vina z antifrizom. Da si morda ne baše denarja v lastne žepce in ne navija cen, pri čemer bi že lahko govorili o prvih zametkih eksploatacije med študenti, kar bi se lahko razširilo tudi med ljudi nasploh.

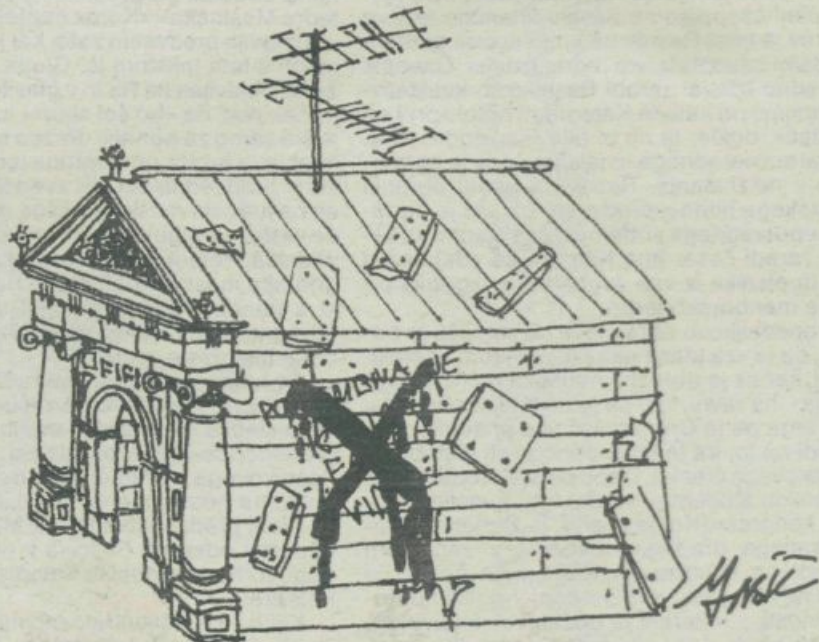
So pa ob tem tudi drugi širši družbeni problemi, ki jih nikakor ne gre prezreti: neregistrirana beznica pomeni utajo davka, kar vodi do neizogibnih posledic tako v padanju kvalitete zdravstva, šolstva, pomanjkanje sredstev za kulturo in znanost, kakor tudi do slabitve obrambne sposobnosti naroda. Predvsem pa nam mora biti

jasno eno: neregistrirano-neobdavčeno točenje pijač je nezakonito. Kot je vodstvo FF vztrajno zatrdjevalo, je to tisto, kar je odkril sanitarni inšpektor. Kaj je odkril sanitarni inšpektor? Sanitarni inšpektor je bojda odkril, da se točijo alkohol in druge obdavčljive substance v Klubu 16 nezakonito.

Kot po vsakem odhodu sanitarnega inšpektorja tudi tokrat ni težko ugotoviti, da lahko iz črne knjige zla črtamo en komad. Vendar kljub splošnemu družbenemu veselju ostajajo v nekatereh koščki dvoma. Postavlja se namreč naivno

vprašanje, zakaj sanitarnega inšpektorja ni bilo takrat, ko je ta soba funkcionirala kot čitalnica.

Če namreč ni dobra za pitje, mora biti dosti manj primerna za študij. In vendar ga (sanitarnega inšpektorja) ni bilo v čitalnico vse od osvoboditve sem, z ustanovitvijo kluba pa se je v trenutku prikazal. Se bolj pa preseneča dejstvo, da se sanitarni inšpektor lahko sklicuje na zakone, ki očitno predpisujejo minimalne pogoje za pitje. O podobnih zakonih, ki bi predpisovali minimalne pogoje za študij, še nismo slišali.

katakombah filofaksa, se v svojem sklepu ni spomnil postaviti pogojev: namreč, kaj študentje v tem klubu smejo in česa ne smejo početi. In tako je prišlo do popolne anarhije – študentje so začeli početi stvari po lastnih zamislih. Dobro, vrteli so svoj video, dobro, razstavljali so svoj maleraj, TODA!

Lahko si mislite, kam vodi spontano druženje – kam drugam kot v dekadenco, v prevratništvo,

BLITZ KRIEG

študentski časopis stran 5

DAJTE NAM KOLIZEJ

Kdor še ni slišal za dejavnost študentskega kulturnega centra (ŠKUC-a) ali študentskega kulturnega društva Forum (SKD Forum), zgodaj leta pa je pek, je oni dan dejal neki mladec. Njun skupni nastop pod zaščitnim znakom ŠKUC & Forum resda ne more biti nepoznan v tistih časih, še posebej ne, ker so bile njune dejavnosti orientirane v »levi populizem«.

Manj znana od »zgodovine« subkulturnih in alternativnih programov in dejavnosti je »zgodovina« boja za prostor. ŠKUC je nastal 1971. leta. Na začetku je imel svoj »sedež« v prostorih Trijane, kasneje na Radiu študent. Forum, ki je nato kmalu za ŠKUC-em je deloval in domoval v študentskem naselju.

ŠKUC je adaptiral staro skladišče na Starem naselju med 76. in 78. letom. Po letu 1978 so se dejavnosti tako razrasle, da so se začele med seboj dušiti. Poskus, da bi se preselili v staro Pedagoško akademijo, mu ni uspel, s tem pa se problem delovnih prostorov ni razrešil. Na drugi strani so bili »galerijski« prostori, s katerimi je ŠKUC razpolagal, neprimerni za pretežni del njegove dejavnosti. ŠKUC je zato sodeloval z vsemi mogočimi institucijami, ki so imele na razpolago primerne prostore. Nekatere od teh so bile: Klub delegatov, Festivalna dvorana, Srednja šola za oblikovanje, Hala Tivoli, KS Poljane, KS Sentiakob, KS Sentvid, Študentski center, DS Ljubljana, Gostinsko podjetje Daj-Dam, tozdr RIO, Ljubljansko gledališče, Kinematografi.

ŠKD Forum je 78. leta uredilo »Disco« v kleti študentskega naselja, ki je bil leta 1981 preurejen v »Disco FV«. Obilna koncertna dejavnost je bila zaradi prepovedi uporabe »Menze« v Štu-

Pri razmišljanjih o zagotavljanju ustreznih prostorskih razmer za delovanje ŠF smo se vedno znova vračali k prostoru, ki so že leta neustrezno rabljeni, obenem pa predstavljajo kar precejšnje urbanistične in socialne zadrege za mesto Ljubljana in še posebej za občino Ljubljana Center.

Seveda mislimo na KOLIZEJ, torej na prostore, ki so bili ponujeni Partizanu-Narodni dom, pa jih je ta zaradi svojih najbrž upravičenih razlogov zavrnil.

Nestrinjanje TVD Partizana-Narodni dom, da bi se vselil v ponujene prostore, izrabljamo kot povod ZA IZJAVO, DA JE ŠKUC-FORUM ZINTERESIRAN ZA TE PROSTORE. Če bi jih tudi dobili, bi s tem v določenem obdobju, ki ga pač zahteva prenova, ustrezno rešili dva problema:

- trajno bi rešili prostorske razmere za delovanje ŠKUC-Forum,
- s svojo dejavnostjo bi tako zgradbi KOLIZEJA kot tudi mestnemu prostoru, ki ga opredeljuje, dali določeno vlogo in pomen v mestu.

Zato tudi predlog, da se prostori, ki so bili ponujeni TVD Partizanu – Narodni dom (pa jih je ta zavrnil), namenijo v trajno uporabo ŠF – dajemo v proces družbenokulturne in urbanistične verifikacije.

Menimo, da imamo dovolj tehničnih razlogov, ki govorijo v prid našemu predlogu. Te razloge lahko razvrstimo v (1) historične, (2) urbanistične in (3) kulturno-programске.

1. Historični razlogi: Predlog, da bi Kolizej namenili za potrebe mladinske kulture, ni nov, pojavil se je že v sedemdesetih letih. Tedaj je bil

mestu naj bi stala avtohiša, ki naj bi zajemala »mirujoči promet« pred vstopom v centralno mestno območje. Časi avtomobilske evforije in ideologije neomejene rasti mesta pa so minili, še preden so se takšne ideje začele uresničevati. Zato Kolizej še vedno stoji, z njim pa tudi zadrege – kaj storiti z njim?

Sama zgradba, kot tudi notranji prostori, ni ustrezno ovrednotena in mnogo je dilem, kateri rabi naj bi bil namenjen Kolizej. Bolj ali manj občasno se pojavljajo ideje, da naj bi ga namenili za razstavne salone, obrtne dejavnosti, slikarske ateljeje, športne dejavnosti (telovadnica), mladinsko kulturo, stanovanja, pa tudi to je slišati, da bi ga vendarle kazalo podreti. Najslabše bi se zgodilo, če bi se ob možni prenovi uresničilo »od vsakogar nekaj«. Podpora vsakovrstnih in med seboj tudi nezdružljivih izrab Kolizeja bi še naprej utrjevala njegovo izgubljeno urbano in socialno-kulturno identiteto in identiteto mestnega prostora, ki ga zgradba opredeljuje.

V urbanističnem pogledu so razmere v zvezi s Kolizejem nekako takšne: glede na položaj, ki ga ima zgradba v centralnem mestnem prostoru, sta tako njena izbira kot simbolna vrednost premalo ovrednoteni. Po drugi strani pa, kot že rečeno, vsaj javno ne obstaja kakšna opredeljena predstava o vlogi in funkciji Kolizeja v mestnem prostoru.

Zdi se, da manjka tudi volje, da bi takšno predstavo oblikovali: Kolizej deluje kot izhod v sili, kar se je jasno pokazalo v primeru TVD Partizana-Narodni dom. Namembnost prostorov KOLIZEJA za potrebe mladinske in študentske kulture, ki je organizirana v ŠF, bi po našem mnenju redefinirala identiteto te zgradbe in ji tudi podelila ustrezen status v mestnem prostoru. Po našem mnenju mora Kolizej glede na položaj, ki ga ima v mestu, funkcionirati kot javni prostor, ki bi omogočal zbiranje mlajše, pa tudi nekoliko starejše populacije v mestu.

»Za te potrebe je lokacija Kolizeja nadvse ugodna: je v »peš distanci« do študentskega naselja in v neposredni bližini Kersnikove 4, kar bi omogočalo ŠF, da bi lahko deloval na obeh lokacijah, obenem pa tudi tesno sodeloval s CIDM.

Tudi obe večji dvorani sta prav tisto, kar manjka ŠF za izvedbo programa, seveda pa bi potrebovali še nekaj manjših in pomožnih prostorov. Vse to pa je seveda stvar podrobnejših analiz.

3. Kulturno-programski razlogi: Za sedanje razmere v ŠF je značilno, da na področju kulture (glasba, video, film, gledališče, socializacija) »proizvaja« več, kot pa je zaradi omejenih prostorskih razmer sposoben »ponuditi« publiki. Za nadaljnje delovanje ŠF je lahko usodno predvsem to, da lahko kljub bogati produkciji zgubi

stik s publiko in s tem tudi z najbolj zanesljivimi ocenjevalci svoje dejavnosti. Obenem pa je zaradi omejenih prostorskih razmer omejeno tudi vključevanje novih članov v posamezne sekcije in redakcije.

V prostorih Kolizeja bi ŠF izvajal naslednje dejavnosti:

- organizacijo manjših in večjih koncertov, glasbene dejavnosti in drugih oblik, za kar bi ustrezala prav dvorana s približno 1000 m²,
- organizacijo in izvajanje multimedialnih predstav,
- klubsko dejavnost z vrsto različnih, tudi istočasno potekajočih programov (ta dejavnost bi bila bolj ali manj stalna),
- občasno predvajanje filmov in izvajanje gledaliških programov,
- preveriti pa bi bilo treba tudi možnost, da bi v enega od prostorov preselili Galerijo s Starega trga in s tem rešili konflikte, ki se pojavljajo v tem prostoru.

Seveda so našete le glavne dejavnosti, ki bi jih izvajali v Kolizeju. V nadaljnjih pogovorih in razmišljanjih pa bi seveda morali podrobneje specificirati tako vsebino dejavnosti kot tudi prostorske razmere za izvajanje le-teh.

Naše izhodiščno stališče je, da so prostori Kolizeja po svojih osnovnih dimenzijah izjemno primerni za trajno delovanje ŠKUC-Forum.

Ob koncu naj ugotovimo, da srednjeročni načrt občine Ljubljana Center (1986–1990) predvideva prenovu Kolizeja, pri čemer pa, kot smo že zapisali, ni jasno, kaj in za koga naj bi ga prenavljali. S svojim predlogom se torej vključujemo v prizadevanja, da bi problem Kolizeja končno enkrat rešili, in to na način, ki ustreza mestu Ljubljani in še posebej občini Center pa tudi ŠKUC-Forumu, ki združuje pomemben segment mladinske in študentske kulturne dejavnosti v tem mestu ter sooblikuje njegovo kulturno podobo.

ŠKUC-FORUM

priloge: R.B.

študentskem naselju prekinjena. Za nameček se je moral iz študentskega naselja izseliti preostali, pretežni del dejavnosti. To se je zgodilo leta 1983. Klub se je preselil v Dom mladih Šiške.

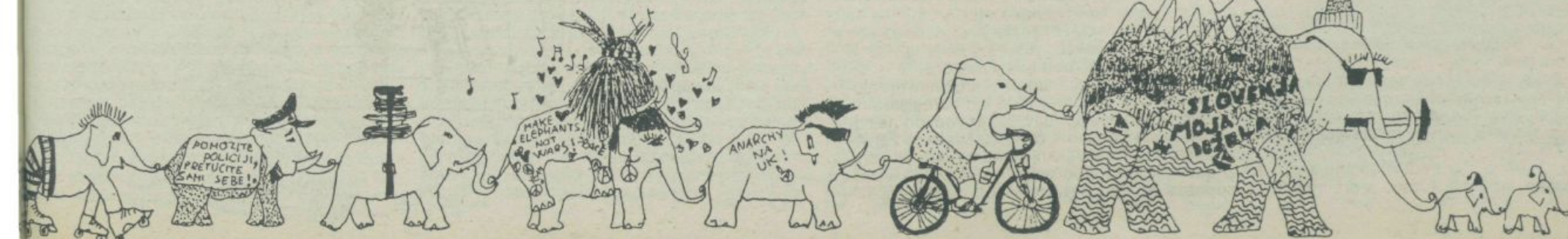
V zgodnjih osemdesetih letih smo bili pri ŠKUC-Forumu soočeni z izjemno neugodnimi razmerami: po eni strani se je dejavnost obeh skupstev širila (vznikale so nove sekcije in redakcije), po drugi strani pa so se prostorski problemi spajali bolj zaostrovali. Vsi ti problemi, kakor tudi »iskanje prostora«, so ustrezno dokumentirani v Mladini, št. 2/1986, z dne 17. 1. 1986.

Vselitev obeh društev na Kersnikovo 4 je bila na sprejemljiva rešitev, čeprav je bilo že tedaj znano, da tako delovni kot tudi prireditveni prostori ne bodo zadostovali. Še posebej pa so se razmere zaostrole, ko je ŠKUC-Forum moral ustiliti dejavnost v kleti, ki tako kot prostori v priložnostno potrebuje adaptacijo. Toda tudi adaptirani prostori, v katerih bo ŠKUC-Forum deloval, ne bodo mogli rešiti prostorskih potreb obeh društev.

napravljen tudi načrt izrabe in uporabe prostorov (Grega Bergant), ki pa bi ga bilo potrebno danes spremeniti in dopolniti pač v skladu z novimi potrebami mladinske kulturne dejavnosti v ŠF. Opozorimo naj tudi, da je ta predlog podprlo tudi tedanje vodstvo ZSM Slovenije (Ljubo Jasnič in Zdenek Mali) in torej ni šlo zgolj za naključno idejo, ki bi se porodila v glavah posameznikov.

Morebitni ugovor, da je ljubljanska mladina že dobila svoj »kulturni dom« na Kersnikovi 4 in torej novih prostorov ne potrebuje, ne drži. Čeprav ŠF podpira in tudi aktivno sodeluje z MK ZSMS in CIDM pri prizadevanjih za prenovu prireditvenih prostorov na Kersnikovi 4, pa je že vnaprej jasno, da bo ŠF lahko te prostore le delno uporabljal, pa tudi sicer le-ti ne bi rešili problemov, ki jih ima ŠF s predstavitvijo svojih dejavnosti.

2. Urbanistični razlogi: Kot je znano, je bil po GUP-u iz leta 1966 Kolizej skupaj z Delavskim domom predviden za rušenje. Na njegovem

krško'86

KONGRES'86

6. stran študentski časopis

KONGRES ALI SEJEM?

KJE JE OSTAL PREDMET POGODBE?

Sejem bil je živ. Nekateri trdijo, da bi tako lahko najkrajše zapisali in zajeli vse pomembno in nepomembno, kar se je godilo in zgodilo na kongresu ZSMS v Krškem. Ta stavek po vsej poplavi raznih poročil in sporgočil, ki ste jih lahko zasledili o kongresu v dnevnoinformativnem tisku, nikomur ne bi povedal nič novega, zlobni jeziki pa bi takoj začeli širiti neresnične glasove, da naš časopis trdi, da ta kongres ni bil nič drugega kot sejem, če bi ostalo samo pri tem. Takšne trditve kot avtor tega teksta vnaprej odločno zavračam. Odločilna razlika med sejmom in kongresom je v tem, da na sejmu hodijo prodajalci in kupci, na kongres pa delegati, ki z omenjenimi nimajo nič skupnega. Nadalje: na sejmu je vsak posameznik sam svoj gospod, na kongresu pa delegati predstavljajo in zagovarjajo interese tistih, ki so jih na kongres poslali. Omembe vredna je še ena razlika med kongresom in sejmom: s sejma se vsi, ki so se ga aktivno udeležili (se pravi, vsi, ki so kaj prodali ali kaj kupili), vračajo domov zadovoljni (bolj ali manj), s kongresa pa se nekateri vračajo z dolgimi nosovi. Toliko v poduk vsem, ki niso sposobni zaznati razlik med kongresom in sejmom.

Dogajanje v Krškem je bilo Kongres (z veliko začetnico). V prid tej trditvi ne govorijo le zgoraj navedene razlike med kongresom in sejmom, ampak tudi množica tehničnega osebja, ki je skrbela za nemoten potek kongresa (slišati je bilo pripombo, da jih je dvakrat več, kot jih bo na kongresu ZKS v Ljubljani). Da je bil to Kongres, pove tudi podatek, da je dogajanje spremljalo nekaj manj kot 150 (stopetdeset) novinarjev iz cele Jugoslavije.

Sam potek kongresa je mogoče razdeliti na tri dele (po dnevih, kot se je odvijal):

– Prvi del je bil uvodno plenarno zasedanje.
– Drugi del je določil delo po komisijah: 1. komisijo za družbenoekonomska protislovja socialistične samoupravne družbe in specifičen položaj mladih, 2. komisijo za razvoj revolucionarnih vsebin političnega sistema samoupravljanja, 3. komisijo za ZSMS kot množično in najširšo fronto mlade generacije.

– Tretji del je obsegalo sklepno plenarno zasedanje. Za prvi del, uvodno plenarno zasedanje, lahko mirne vesti zapišemo, da je minil presenetljivo (?) hitro in brez zapletov. Zvrstili so se govori Roberta Černeta (predsednika RK ZSMS), Franca Šetinca (predsednika RK SZDL) in Stipeta Oreškovića (člana predsedstva ZSMJ). Uvodne besede Roberta Černeta so imele svojo težo, kar se tiče analize razmer znotraj organizacije ZSMS in družbe, vsebovale pa so tudi analizo interesov in ciljev s prejšnjih kongresov. Vendar je bilo mogoče zasluhliti, da bo problem organizacije ZSMS kot fronte in gibanja mladih ostal zunaj kongresnih sklepov. (Zakaj izpostavljam ta problem, bom pokazal v delu teksta, kjer analiziram kongresne dokumente – njihov nastanek in sprejetje). Delegati so govorili Černeta, ki je bil v bistvu poročilo o delu med kongresoma, enoglasno sprejeli. To je delo slušati, da bo kongres potekal po znanem scenariju realističnih kongresov, na katerih delegati le dvigajo roke. Toda ne, to se ni zgodilo.

Drugi del so zapolnile razprave in referati delegatov po komisijah. Značilno za vse tri komisije je bilo to, da se je iz referata v referat vedno bolj čutilo nasprotje med teoretsko osnovo kongresa in socialnim izkustvom udeležencev-delegatov.

Da je to res, nam povedo tudi sklepi, stališča in pobude 12. kongresa ZSMS. Mladinci-delegati – so težave bolj ali manj naštevati in le malo je bilo dejanskih predlogov, kako probleme rešiti (najjasnejše se je to pokazalo v delu tretje komisije). V točkah, v katerih je kongres videl pot za rešitev, pa se je pokazal zanimiv paradoks, namreč da noben sklep, stališče ali pobuda ni v direktni pristojnosti mladinske organizacije. Vse, kar je bilo predlagano, ima nosilca realizacije zunaj mladinske organizacije: v SZDL, v Skupščini SRS, v samoupravnih interesnih skupnostih in ostalih subjektih našega družbenopolitičnega življenja. Pri realizaciji sprejetega je, po tem sodeč, mladinska organizacija udeležena kot (enakopraven) del institucionalnega aparata, ne kot

samostojna nosilka nalog. Tudi na tem kongresu je torej mladinska organizacija ponovno uspela, da se je več ukvarjala z drugimi, kot sama s seboj. Mladinska organizacija je torej na svojem najvišjem zborovanju, kongresu, že spet premalo in premalo kritično spregovorila o lastnem delu. To se je zgodilo kljub temu, da so delegati pričakovali, da se bo organizacija ZSMS obrnila sama vase in da bo poskušala ugotoviti, kaj se je z njo dogajalo med kongresoma. Takšna pričakovanja so bila popolnoma normalna in popolnoma naravna, saj bi kongres (kot je zapisano v kongresnih dokumentih) moral odgovoriti, kdo smo in kaj hočemo. Pričakovati je bilo, da odgovor na to vprašanje tiči v vzpostavitvi identitete ZSMS kot frontne organizacije. Tovrstno identiteto bi morala vzpostaviti tretja komisija, vendar do tega ni prišlo, ker vsemu, kar je bilo v tretji komisiji izrečenega, ni bilo mogoče dati skupne teoretske osmislitve (to bi bilo moč najti le za nova družbena gibanja, pa še to le deloma).

Tretji del: sklepno plenarno zasedanje. Ni pretirano trditi, da je zadnji del kongresa razbil še poslednje preostale iluzije o enotnosti mladinske organizacije. Jasno je postalo, da je intelektualno dozorevajoči del mladine potegnil debelejši konec kongresne palice – socialno izkustvo delavca, kmeta (preostalega dela mladine) je sicer doživelo evforičnega plavaj in odobravanje, kaj več pa tudi ne.

O kongresnih dokumentih

Med kongresne dokumente gre šteti predlog gradiva za kongres, izhodišča za ključne usmeritve kongresa in dopolnitve in spremembe statuta ZSMS, ki so jih s predlaganimi amandmaji delegati sprejeli na sklepnem plenarnem zasedanju.

Kako so dokumenti nastajali?

Med pripravi na 11. kongres ZSMS je o predlaganih kongresnih dokumentih tekla razprava v 200 osnovnih organizacijah. Razprav so se neposredno udeleževali tudi člani predsedstva republiške konference ZSMS. Priprave na ta kongres niso bile tako temeljite. Popolnoma normalno in naravno je, da predlog kongresnih dokumentov pripravi ožji krog ljudi. Nesporna pravica in celo dolžnost tega »ožjega kroga« je, da se pri pripravi predlogov naslanja na izkušnje iz preteklega dela, vendar se nikakor ne sme opirati samo na lastne izkušnje in lastne želje. Predlog kongresnih dokumentov pa kaže (ne glede na to, kako hude so te obtožbe), da je kongresne dokumente za 12. kongres ZSMS pripravljala nekakšna »elita«, ki se je naslanjala predvsem na prakso lastnega delovanja in ki je v kongresnih dokumentih videla možnost za legalizacijo te prakse in možnost za institucionalizacijo lastnih želja. Oporo za tovrstno trditev vidim v razlikah med osnutkom gradiva za 12. kongres in predlogom gradiva. Vsiljuje se mi mnenje, ki ga ne morem dokazati – rad pa bi videl, da mi kdo dokaže nasprotno – da razlike med osnutkom in predlogom niso nastale na podlagi mnenj, zbranih v široki, demokratični razpravi, ampak da jih je prej omenjena »elita« vstavila po lastni presoji. Omenjene razlike bolj ali manj potrjujejo tudi pravilnost teze, da je intelektualno dozorevajoča mladina v primerjavi z mladimi kmeti in delavci potegnili debelejši konec kongresne palice, saj v osnutku dokumentov problematike kmetijstva in mladih kmetov ni, prav tako ni omenjena stanovanjska problematika (kar najbolj pesti mlade delavce) – oboje je dobilo svoje mesto šele v predlogu. Simptomatično je to, da ta anonimna »elita« v osnutku ni pozabila posvetiti zelo obširnega poglavja »novim« družbenim gibanjem, ki da jim je potrebno priznati »poseben pomen, predvsem v iskanju osebnosti in kolektivne identitete mladih, zaradi njihovega avtonomnega in antihierarhičnega delovanja ter zaradi njihovega principa solidarnosti ter alternativnega značaja«. (Citirano iz predloga gradiva za kongres, stran 19, 3. odstavek.) V predlogu gradiva je popolnoma novo poglavje z naslovom »ZSMS kot samostojna in demokratična fronta mladih«. To poglavje je neposredno vezano na omenjena družbena gibanja, lahko bi rekli, da je njegova funkcija v »pri-

pravi terena« omenjenim gibanjem. Težko bi bilo dokazati, da se je ta »teren pripravljala« skozi široko demokratično razpravo v osnovnih organizacijah ZSMS. Da moja teza, da so omenjeni anonimneži v kongresnih dokumentih videli možnost za legalizacijo lastne prakse in institucionalizacijo lastnih želja, drži, kaže še grob pogled v dopolnitve in spremembe statuta ZSMS. To postane še bolj očitno, če te dopolnitve in spremembe dopolnimo z dopolnitvami in spremembami, ki so jih delegati (hvala bogu!) sprejeli na sklepni plenarni seji. Za oba omenjena kompleksa dopolnitev in sprememb je mogoče postaviti tezo, da sta nastala zaradi izjemne angažiranosti posebej zainteresiranih anonimnih »elit«. Prve dopolnitve in spremembe se zavzemajo za drugačna izhodišča organiziranja mladih; izhodišča organiziranosti mladih bi morala biti »osnovne organizacije ZSMS, družbene organizacije, društva, gibanja in druge oblike interesnega organiziranja mladih ljudi«. Druge dopolnitve pa priznavajo mladim organizirano v »osnovnih organizacijah in interesnih oblikah organiziranja ter združevanja«.

Prvi koncept organiziranosti prisega na organizacijo ZSMS kot fronto in gibanje mladih, drugi koncept pa mladinski organizaciji pušča funkcijo družbenopolitičnega subjekta (za prvi koncept tega osebno ne trdim).

Socialno izkustvo delegatov, o katerem sem prej govoril, tovrstne razlike med predlaganim in sprejetim ni poznalo. Celotno več, konkretna

in posamičnost ni posredovana prav z obstojem razmerja dela in kapitala. Mavrica različnosti, ki je tu atraktivno ponujena, je sprejemljiva samo v povezavi s tem temeljnim spopadom. Če te povezave ni, potem je to mavrica na nebu birokratskega obvladovanja družbenih odnosov. Slepeča iluzija, ki jo ponujajo ljudje, ki s stvarnim položajem in stvarno analizo družbenih razmer pri nas nimajo nič opraviti.«

Praktične posledice

Zagovorniki teze, da se mora organizacija ZSMS konstituirati kot fronta in gibanje mladih, so spoznali, da bodo sprejeti kongresni dokumenti potrdili vodilno vlogo obstoječega aparata organizacije. Jasno pa je postalo tudi to, da bodo »nova družbena gibanja« ohranila pozicije, ki so si jih priborila z lastno prakso znotraj mladinske organizacije. Več verjetno nihče ni pričakoval. Poskusa pa nihče ne šteje za greh.

Kako naprej

Z odgovorom kongresa na to vprašanje vsi udeleženci verjetno niso enako zadovoljni. S tem, ko je kongres postavil vprašanje, kakšno razmerje naj ZSMS zavzame do gibanja je organizacijo ZSMS razbil na dva dela: organizacija: gibanje.

Prva (organizacija) je opredeljena s ciljem, ki mu daje prednost pred interesi, drugo (gibanje)

KONGRESNA

praksa okolij, iz katerih so delegati prišli, jim ni dovoljevala, da bi zaznali teoretske zasnove predloga gradiva za kongres in teoretske zasnove predloga sprememb in dopolnitev statuta ZSMS, kar so še najbolj pokazale tudi same razprave po komisijah (razprave, ki jih imam v mislih, so predvsem razprava delegatov, katerih delovno okolje je v osnovnih organizacijah, in ne razprave republiških in občinskih funkcionarjev, ki so nastopali v vlogi delegatov, še raje gostov). In ravno v tem vidim tudi potrditev teze, da so kongresni dokumenti nastali v krogu anonimnih »elit«, ki sta izhajali iz različnih teoretskih zasnov organiziranosti, pri čemer je prvi koncept svojo potrditev v dokumentih iskal, drugi pa želel ohraniti.

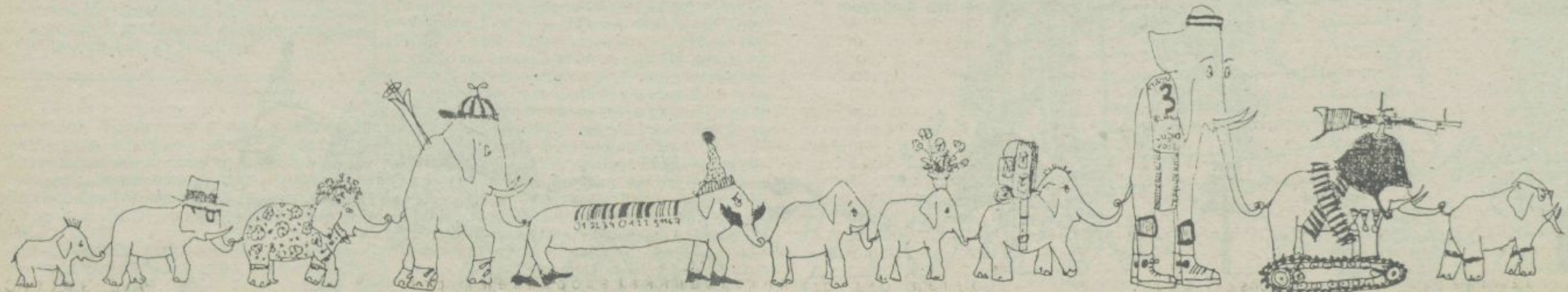
Tovrstno razlago potrjuje govor Roberta Černeta (in ne nazadnje tudi Franca Šetinca) na uvodnem plenarnem zasedanju. Še posebej naslednji del Černetovega govora: »Seveda pa je nemogoče pristajati na tisti teoretski pristop, ki bi rad mladinsko organizacijo spremenil v konglomerat stanovskih organizacij, v konglomerat razpršenih dejavnosti, v konglomerat neke abstraktne svojevoljnosti, kot da ta družba ni razredno razklana, kot da sprememba te družbe, torej stvarni razvoj socialističnega samoupravljanja, ne zahteva koncentracije družbene moči okrog temeljnega vprašanja, ne zahteva koncentracije družbene moči okrog temeljnega vprašanja, to je razpleta odnosa med delom in kapitalom. Kot da v končni instanci vsa ta navidezna razpršenost, vsa ta atomiziranost interesov, vsa ta enkratnost

pa je opredeljeno z atributi (spontanost, neposrednost, solidarnost, povezanost). V tovrstnem razmerju se frontnost pojavlja kot:

- 1) frontnost znotraj organizacije ZSMS
- 2) ZSMS kot fronta (nekaj podobnega kot SZDL).

Nobeden teh konceptov ni bil na kongresu ne teoretsko ne ideološko dovolj osmišljen, kaj šele, da bi dal predlog za konkretno delovanje. V takšnih razmerah, v razmerah, ko je pojem frontnosti, s katerim operirajo oboji, zagovorniki organizacije in zagovorniki gibanja, ostal nedorečen, in celo več, nedefiniran, si menejo roke tako voditelji organizacij kot voditelji gibanj. Gibanju daje organizacija prostor za delovanje (predvsem voditeljem, ker je gibanje neorganizirano samo navzven, navznoter pa ima svojo notranjo logiko, ki jo »nekdo« prav dobro pozna), organizaciji pa dajo gibanja možnost za še večjo birokratizacijo, saj se organizacija legitimizira že z obstojem gibanj. Torej, tako bodo naprej delovale organizacije in tako bodo šla naprej gibanja. Toda kako bodo šli naprej tisti, ki so predmet te pogodbe, mladi, ki si jih lastijo tako organizacija ZSMS kot »nova družbena gibanja«? Večina tako kot doslej. Nikakor!?

STANISLAV VIDOVIČ

krško'86

KONGRES'86

študentski časopis stran 7

BREZ STRAHU, REVOLUCIJE NE BO!

DVA POGLEDA NA EN KONGRES)

Misel za naslov sem si sposodil od enega izmed visokih gostov na 12. kongresu ZSMS v Krškem, ki se je končal nedavno tega, pa naj mi, rosim, ne zameri.

Da! Revolucije ta kongres ni napovedal, čeprav so nekateri to pričakovali, ali bolje rečeno, so se bali, da jo bo.

Intonacijo je kongresu dal uvodni govor predsednika ZSMS Roberta Černeta. Ta je odločno napovedal vojno konceptu individualizacije družbe, ukinjanju kolektivne zavesti in odgovornosti (ukinjania DPO), konceptu liberalistične utopije, in to je vplivalo na ton v kongresnih debatah.

»Hkrati pa je seveda nemogoče privoliti v tisti pristop, ki bi rad mladinsko organizacijo spremenil v konglomerat stanovskih organizacij, v konglomerat razpršenih dejavnosti, v konglomerat nekakšne abstraktne svojevoljnosti... Vendar se kot organizacija ne moremo kastrirati s tem, da se odpovemo boju na temeljnih točkah razvoja družbe kot celote... skratka, mi hočemo biti generacija svobode in človeškega dostojanstva.« To so le izseki iz zaključnega dela omenjenega govora, ki je požel buren aplavz in odobravanje večine.

Res, da so delegati (in gostje, saj so prav gostje vse prevečkrat dajali ton debati) razpravljali o vsem mogočem, konstruktivno in (na žalost) tudi destruktivno kritizirali obstoječe stanje v družbi, pretekle in sedanje napake. Tako dokumenti kongresa vsebujejo skoraj ultimativne zahteve po zaščiti okolja, po vitalizaciji ekonomije, pa tudi zahteve po varčevanju z elektriko (v to sodi tudi zahteva po ponovni preučitvi upravičenosti velikih naložb, ki bodo požirale na milijone kilovatov energije) in zahteve po resnični demokraciji – tako pri volitvah kot pri samoupravljanju v delovnih organizacijah. Morda so birokrati in tehnokrati le videli revolucijo v teh zahtevah. In mogoče imajo prav, saj smo udeleženci kongresa prav njim poskušali napovedati njihovo ukinitv.

Delegati pa niso napovedali vojne tej družbi, družbeni ureditvi in svoji prihodnosti. Prav nasprotno! Vse akcije bodo usmerjene k ohranitvi te družbe, bolje rečeno, k zagotovitvi prihodnosti za to družbo, prihodnosti samoupravne, demokratske urejene supnosti svobodnih in dostojanstvenih ljudi.

Kako to doseči, če ne z zagotovitvijo osnovnih pogojev za vsaj približno lep jutri, torej s ponovno pridobitvijo zaupanja ljudi v ta sistem? Prav zaradi tega mladi zahtevamo neposredne volitve, izvolitev sposobnih ljudi, ki jim bodo ljudje zaupali. Vrniti je treba odločanje delavcem, vključno s pravico do sposobnih in odgovornih direktorjev in s pravico do stavke. Če drugače ni mogoče preprečiti birokracije, da so delavci sposobni sami odločati, jim je treba dati pravico do sindikata, ki jih bo pri tem podprl.

Za eksistenco jutri, pojutrišnjem in še kakšen dan po tem, si moramo zagotoviti tudi in predvsem naravne pogoje, moramo ohraniti to drago Slovenijo – mojo deželo. V tej luči moramo razumeti zahteve ekološko osveščene mladine po takojšnjih in doslednih ukrepih za reševanje gozdov (samo zaščita ni več dovolj) in zagotovitvi zdravega in čistega okolja. Prav tako smo dolžni ohraniti te skromne zaloge surovin tudi znanjem, in to z racionalizacijo proizvodnje, porabe energije in surovin.

Da pa bi lahko upali v jutri, bo treba marsikaj razjasniti tudi o včerajšnjem dnevu. Izredno ostra in jasna zahteva nekaterih delegatov po odpiranju arhivov in podobnih shramb dokumentov iz povojne zgodovine je sicer otopela v kongresnih dokumentih, vendar ta zahteva s tem ni »izginila«, zahteva po jasni zgodovini je še vedno zahteva mladine po celotni resnici o naši polpretekli zgodovini.

Vse skupaj je daleč od revolucije, je le velika ogromna skrb za naš jutri, za ohranitev in očiščenje tega sistema in družbe vsega, kar ni samoupravno socialistično. Tega pa je kar precej, preveč! Toda, kako to doseči? Spor med »frakcijami« na več ravneh mladinske organizacije o gibanjih in »negibanjih« je doživel svoj edino sprejemljiv razplet. Oster spopad med skrajneži, ki so se trudili za ohranitev in zaščito birokratske nesposobnosti, skrite za dirigiranim vodenjem ZSM (in tudi ostalih DPO) z vrha navzdol, in tistimi skrajneži z »desne« strani, ki so videli prihodnost te družbe v ukinitvi vseh DPO (seveda v prvi vrsti ZSM), v ukinitvi vsake politične organiziranosti, se je kljub strastem in vročernosti protagonistov obeh skrajnosti končal na edino sprejemljiv način. To se je zgodilo s simbiozo gibanj in DPO: DPO so bile soglasno priznane za nesporno vodilne sile naše družbe na eni strani, na drugi pa so bila gibanja, razpoznanja kot pravice do neinstitucionalizirane oblike reakcije najširši množici na družbeno stvarnost in probleme. Gibanja morajo biti kot nekakšna infuzija sveže krvi v organizem družbe, determinirane z DPO, kot poživilo, nenehno dramilo.

Za razliko od ostalih podobnih kongresnih diskusij sta si podajala roke zlasti apela za kvalitno delo in demokratizacijo, ne pa za delo (ne glede na kvaliteto in učinek) ter za brezupno in nenačrtno stabilizacijo. Če bomo hoteli preživeti v tem svetu, bomo morali ustvarjati, ne pa samo varčevati. Prihodnost je namreč v ustvarjalnem kvalitnem delu in demokratizaciji družbe, ki bo imela tako naravne kot družbene pogoje za svoj obstoj. Torej ne samo preživeti, ampak živeti dostojanstveno, človeka vredno življenje.

Revolucije torej ne bo! Bo le reanimacija izvorne demokratičnosti in ustvarjalnosti, izvirnosti tega sistema.

Ima pa ta kongres na žalost še drugo stran medalje, tako črno, kot je zgoraj omenjena svetla. Ta druga stran zaudarja po konformizmu, ne-

delu in birokraciji. Zakaj po konformizmu? Vsi referenti so razkrivali krivce za obstoječe stanje, za ovire, ki preprečujejo spremembe – nihče, prav nihče pa ni označil teh krivcev drugače kot birokracija, tehnokracija, nazadnjaške reakcionarne konzervativne sile (morda sem kakšno etiketo pozabil). Torej krivec očitno je, nima pa konkretnjšega izraza od abstraktno (ne)definiranih sil. Vsi ga vsak dan občutimo, še predobro poznamo, imenovati si ga pa ne upamo.

Vsi pozivi k akciji in spremembam bodo le pozivi k lovu na čarovnice brez fizične podobe, brez imena in svojega obraza. Edino učitelji so bili nekajkrat omenjeni v referatih srednješolcev, vsi drugi so ostali neidentificirani, nedoločljivi kot nadnaravne sile. Ne da revolucije ne bo – niti potrebne revolucionarnosti mladi nismo pokazali.

Duh po nedelu in birokraciji je vel že iz same strukture udeležencev, bolje rečeno, diskusantov. Neposredni, »bazni« delegati so večidel prebrali svoje referate, diskusijo pa so vodili predsedniki in sekretarji občinskih in drugih mladinskih forumov oziroma gostje iz raznih nadobinskih forumov. Upam, da se motim o njihovi »orientaciji«, toda konkretni primeri niso omajali mojega prepričanja. Naj navedem samo nekaj (tipičnih ???) primerov. Na predlog delegatke, da naj bi pisarne občinskih konferenc ZSMS preselili v prostore, kjer se mladina največ zbira, se je oglasil tovariš iz enega od mladinskih forumov, češ da bi bilo to neracionalno in da v občinski zgradbi, kjer so vsa predstava DPO, kar na hodniku dobi informacije od predsednika ali sekretarja ZZB ali ZK, če pa bi se preselili iz občinske zgradbe, bi bilo to komuniciranje oteženo. Vsaj meni to smrdi po birokratizaciji in ob tem odgovoru nisem dobil asociacije na demokratizacijo.

Podobni občutki so me obhajali, ko so razpravljali o financiranju ZSM in problemih. V vseh debatah je bil vrstni red, po katerem se je govorilo o porabi denarja na OK ZSMS, naslednji: tehnični oziroma pisarniški material, plače mladinskih funkcionarjev, če pa kaj denarja ostane (kar je danes malo verjetno), je tu še realizacija programa mladinske organizacije.

(Sicer pa iskreno upam, da dogajanja nisem dojel pravilno. Zdelo se mi je tudi, da večino delegatov in gostov poznam kot »občinske in nadobinske funkcionarje« mladinskih forumov. Eden od bivših predsednikov slovenske mladine pa je povrh vsega še izrazil mnenje, da je bil kongres bolj kongres študentov, kot delegatov OO ZSMS.)

Najbolje bo torej, da vsi skupaj upamo, da je resnična le prva stran medalje, druga pa le plod moje anksioznosti. Eden izmed mnogih referentov je označil ta družbeni trenutek kot čas velikih razočaranj in velikih pričakovanj. Želimo si lahko le, da ta kongres ni bil le čas velikih pričakovanj in da pokongresno obdobje ne bi bilo čas velikih razočaranj.

M.G.

M.G.

»PROSTI TEK« DEMOKRACIJE

Ne da bi se spraševali po koordinatah, ki do-
ločajo vsebinsko polje demokratičnih procesov,
bi lahko postavili tezo, da je v Jugoslaviji v za-
dnjih nekaj letih vendarle prišlo do demokratiza-
cije političnega, javnega, družbenega življenja.
Še pred desetletjem si, na primer, ni bilo mogo-
če niti zamisliti takšnega plemenito-kritičnega
razmišljanja o jugoslovanskem volilnem siste-
mu, o volitvah, kot v zadnjih nekaj mesecih. Čas
konstituiranja »najbolj demokratične ustave«
tudi ni poznal javnih tribun, mirovnih in ekoloških
gibanj, razprav o uresničevanju demokratičnih
svobod in oblikovanju relativno avtonomne
sfere moderatorjev javnega mnenja. V podkrepi-
ev teze o demokratizaciji družbenega življenja
ne moremo navajati samo liberalizacije uradne
politike (decentralizacija Partije, osamosvajanje
federalnih enot, obstoj razlik, čisto medse-
bojno izključujočih se konceptov »avtentičnih«
poti v socializmu); sklicevati se moramo na fan-
tazmo državopartijske demokracije o obstoju

»združene opozicije«, ki da – kot produkt politič-
nega pluralizma – javno deluje znotraj obstoje-
čega institucionalnega okvira. Mozaik, ki ga do-
bimo, če vanj vgradimo vse te faktorje, nam go-
vori: celo samoupravno socialistično družbo
osemdesetih let obvladuje demokracija.

Katero so pravzaprav tiste koordinate, ki do-
ločajo vsebinsko polje demokratičnih procesov?
Za poskušajo izpostavim samo eno: svoboda
znanstveno-raziskovalnega dela, svoboda
intelektualne dejavnosti. Uresničevanje teh svo-
bod (ali bolje pravic) nam ruši harmonično sli-
ko o jugoslovanski demokraciji, ki smo si jo us-
varili zgoraj. Zapostavljanje materialnih temeljev
znanstveno-raziskovalnega dela, ukinjanje raz-
iskovalnih centrov, sodni pregon zaradi mišljenjskih
deliktov, priseganje na vodilno vlogo druž-
benega razreda, kljub temu, da se število nje-
govih pripadnikov v svetu že od petdesetih let sem
zmanjšuje, ima prav malo opraviti z demokrati-
zacijo znanstveno-raziskovalnega dela, oz.

družbenega življenja. O odsotnosti dejanskega
političnega pluralizma, s katerim opravijo politič-
ni dokumenti in nekaj stavkih, o prisotnosti cen-
zure, o neformalnih pritiskih na akterje »nove de-
mokracije osemdesetih« na tem mestu ne bomo
razpravljali. Če torej kljub naštetim ugovorom tr-
dimo, da se je manevrski prostor za javno delo-
vanje razširil, lahko iz te konstatacije potegnemo
samo en sklep: med obsegom tega prostora in
distribucijo oblasti ne obstaja nikakršna korela-
cija. Demokratizacija je navidezna, dejanska po-
litika (siva ali bolje šverc politika) se proizvaja
nekje drugje.

Kulturna revolucija, forsirana v specifičnem
balkanskem prostoru, igra očitno na karto zvi-
jačnosti političnega uma. Tako nasprotniki člena
133 kot nasprotniki smrtni kazni, ekologi in mi-
rovniki, t.i. alternativni novinarji in peticionaši se
vrtijo v slepem krogu. Medtem ko si demokratič-
na opozicija prizadeva preseči ideološki in poli-
tični ekskluzivizem zadnjih desetletij, pa njene
akcije in dejavnosti kljub množičnosti slejkoprej
izvenijo kot glas vpijočega v puščavi. Nedavni
mladinski kongres je potencial prav ta problem.
Dejstvo, da je neka politična organizacija nat-
pala svoje zaključne dokumente s pravo povod-
njo demokratičnih zahtev in pobud, dokazuje,
da njeno članstvo (in ne samo ono) obravnava
navidezno demokratizacijo političnega in sploš-

P.s.:

Ker sem bil diskretno opozorjen, da tekst ni
primeren za objavo, češ da ni niti približno pod-
oben nobeni od novinarskih zvrsti, izjavljam:
Osebnost se zahvaljujem vsem, ki ste se kljub ne-
navadnosti teksta prebili do konca. Vsi, ki vas
moti nesposobnost od novinarskih dogm, pa
razumite ta tekst kot moj prispevek k afirmaciji
neinstitucionalnih oblik demokracije.

DVE ANEKDOTI S »TAISTEGA« KONGRESA

Po burni debati tov. I. Hafnerja z republiškega
sekretariata za LO in predstavnic mirovnikov (in
še nekaterih drugih delegatov) o podružbljanju
obrambe in očitkih o militarizaciji družbe ter po
zahtevi, da nemo razmišljati o vojaški obvez-
nosti za ženske, se je v diskusijo vključila dele-
gatka s Primorske. Zahtevala je zagotovitev fi-
nančnih sredstev za to, da bi se podaljšalo uspo-
sabljanje prostovoljcev (to so v glavnem dekle-
ta) za teritorialno obrambo in da bi se le-ti vklju-
čili v enote TO.

Delegati so razpravljali tudi o smotnosti in
nesmotnosti velikih naložb, predvsem kapitalno
intenzivnih in energetsko »požrešnih« gigantov.
Prevladalo je mnenje o nesmotnosti gradnje Je-
senic in Kidričevega, sklep o tem, da je treba po-
novno preučiti upravičenost takih naložb, pa je
tudi eden od temeljnih sklepov kongresa. Po
razpravi se je oglasil delegat iz Maribora in pro-
testiral proti temu, da na Jesenicah že gradijo
Kidričevega pa še ne, takole: Potem bodo Jese-
ničani imeli železarno, Kidričevo pa ne novega
kombinata.

nega družbenega življenja kot dejansko. Proces
demokratizacije je prej pojmovan kot sprošča-
nje, eksplozija zavrtih, potlačevanih in omejeva-
nih iniciativ, kot pa proces politične emancipaci-
je in afirmacije.

Zvižčajnost političnega uma, na katero smo
opozorili zgoraj, je tukaj očitna. Ob dualizmu po-
pulistične in kabinetne politike demokracija
diha v vakuumu. V odsotnosti vzvodov demok-
ratičnega odločanja je zvedena na verbalizem,
na intelektualno praznjenje in izčrpavanje, na ko-
pičenje nerealiziranih zahtev, ker te ne morejo
najti pravega naslovnik. Licemerstvo demokra-
tičnih procesov spremljajo napovedi o novi vladi
»trde roke«, vztrajanja na okostenelem, neprila-
godljivem političnem sistemu, nadzorovana
ekonomija in etatične prvine. »Prosti tek« de-
mokracije, kot bi najlažje označili današnji polo-
žaj, bo ob odsotnosti sprememb zadobil tudi na-
sprotno učinke. Politika ponujanja prstov na-
mesto roke ne bi pogorela prvič.

Opomba: Zavedati se moramo, da se lahko
manevrski prostor za javno delovanje ob perio-
dičnih političnih ritualih izkaže kot zelo elastičen.
Počakati bo torej treba do jeseni, ko bo ples kon-
čan.

PAVEL GREGORC

PLAČAJ, DA TE BODO LAHKO IZKORIŠČALI

Trdno je zakoreninjeno prepričanje, da je Slovenija najrazvitejša jugoslovanska republika. Nekateri drugi pojasnjujejo njeno razvitost kot posledico zgodovinskih oziroma kulturnih danosti, drugi spet iščejo vzroke za to v marljivosti slovenskega življa.

Če samo bežno preletimo jugoslovanski po-
vojni gospodarski razvoj, potem moramo ugot-
oviti, da je Slovenija **relativno** najrazvitejša repub-
lika v SFRJ (v evropskem oziroma svetovnem
merilu je pač še vedno le tehnološka provinca).
V primerjavi z ostalimi republikami je eden iz-
med pomembnejših dejavnikov njene nadpo-
vprečne gospodaske razvitosti predvsem učin-
kovitejša uporaba družbenih sredstev, saj nad-
povprečno učinkovito investira in uporablja os-
novna sredstva, vendar razlike (tako relativne
kot absolutne) vseeno niso tako velike. Kljub
zelo ugodni učinkovitosti so se investicijska vla-
ganja v osnovna sredstva povečevala počasne-
je od povprečja, zato pa je sorazmerno večji de-
lež vlagala v nakup opreme in manjši v gradnjo
zgradb in poslopij.

Produktivnost slovenskega gospodarstva je za četrtno višja od jugoslovanskega povprečja, vendar ne izvira niti iz boljše opremljenosti dela z delovnimi pripomočki (stopnja avtomatizacije produkcijskih procesov je namreč že katastrofalno nizka – celo v primerjavi s kosovskim gos-

podarstvom); niti iz boljše kvalificiranosti delavcev. Glede na dejstvo, da je družbeni proizvod na prebivalca alfa in omega vsakršnih kriterijev razvitosti, pa je pglavitni dejavnik relativno višje gospodarske razvitosti visoka stopnja zaposlenosti prebivalstva, tako moških kot žensk, oziroma velik delež zaposlenega prebivalstva v celotni slovenski populaciji.

Obstoječa tehnološka struktura slovenskega gospodarstva je zahtevala (in še vedno zahteva ter, kot kaže, bo še nadalje zahtevala) predvsem nekvalificirano in kvalificirano delovno silo, ne pa tudi visokokvalificirane. Ponudba kvalificirane delovne sile je bila zadostna (obstajal je celo presežek ponudbe delovne sile, ki je bil ob koncu 60-ih in v začetku 70-ih let skupaj z visoko izobraženim kadrom prisiljen migrirati v dežele z razvitejšim gospodarstvom), zato pa je bilo povpraševanje po nekvalificirani delovni sili dosti večje od ponudbe, kar se je kompenziralo dobesedno z uvozom nekvalificiranih delavcev iz drugih (nerazvitih) republik. Povpraševanje po nekvalificirani delovni sili je glede na ponudbo tudi še danes precejšnje (dotok delavcev iz drugih republik se je medtem ustavil), kar je razvidno zlasti iz kratkoročnih kadrovskih potreb OZD (dolgoročnih programov tako ali tako večinoma ni).

Ker je bil njihov odhod v tujino blokiran (v tu-

ljini ni bilo tolikšnega povpraševanja, saj je domača ponudba za tamkajšnja podjetja zadošča, so delavce iz drugih republik v Slovenijo pritegnili predvsem visoki absolutni osebni dohodki na delavca, ki so bili (in so še vedno) krepko nad jugoslovanskim povprečjem. Povsem drugačno sliko razvitosti pa nam pokažejo primerjave med relativnimi osebnimi dohodki na delavca (višina delavčevega osebnega dohodka glede na produktivnost delavcev):

Leto	1983
SFRJ	100
Slovenija	88
Makedonija	115
Kosovo	130

Iz tega lahko sklepamo, da je Slovenija **nerazvita!**

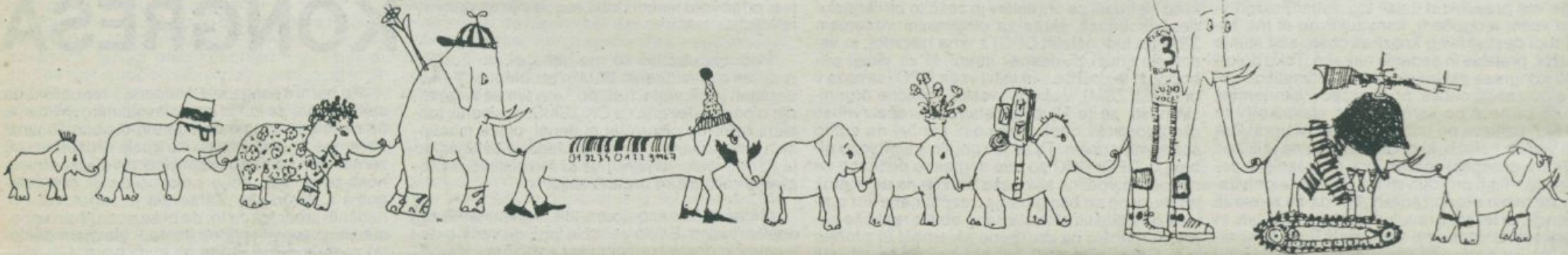
Visoki relativni osebni dohodki (drugače povedano: zelo draga delovna sila) so med drugim povzročili visoko stopnjo nezaposlenosti, kajti investicijska vlaganja so bila večinoma usmerjena v kapitalno intenzivne dejavnosti, ki so vsrkavale malo živega (dragega) dela. Na drugi strani pa so nizki relativni osebni dohodki (cenená delovna sila) omogočili oblikovanje zelo nizke stopnje brezposelnosti v slovenskem gospodarstvu, kjer so prevladovala (prevladujejo) delovno intenzivne dejavnosti, hkrati pa so zavirali

(zavirajo) neizbežno tehnološko in strukturno preobrazbo.

Kaj lahko potem rečemo o ljudskem posojilu za odpiranje (pravzaprav urmetno ustvarjanje) novih delovnih mest v republiki zimskih olimpijskih iger, ki so menda prinesle toliko dobička? Najbolj milo rečeno, to pomeni, da način razreševanja nakopičenih problemov ni pravilen, deluje pa predvsem kot kozmetika, ki zakriva družbena nasprotja. Ne gre več za odpravljanje vzrokov visoke stopnje brezposelnosti in ne za vprašanje družbenih odnosov, pač pa se vse zreducira le na mozganje, kako zbrati čim več sredstev, in na to, koliko brezposelnih škodljivcev bomo na ta način uničili z novim pesticidom. Da takšna delovna mesta ne bodo produktivna, ne bo nekaterim nikoli jasno; le še globlje v najglobljo povojno gospodarsko krizo nas bodo potopili in skakali po naših glavah.

Birokracija bo zbrala sredstva (nasiloma odtegnjena osební porabi delavcev) razporejala po svojih lastnih prebiskih ne glede na družbeno gospodarsko katastrofo, ki jo bo njeno ekonomsko neracionalno ravnanje povzročilo. Njeno temeljno vodilo bo ohranitev sedanjega razmerja družbenih sil, birokratske tiranije in privilegijev, izvirajočih iz zaseganja presežne vrednosti. Sama bo še naprej dograjevala svoj sistem svobode s pomočjo zbranih sredstev, delavcu pa bo zategovala pas iz dneva v dan bolj ter ga postavljala v položaj najbednejšega meznega delavca. Vse to se bo odvijalo v samoupravni socialistični družbi, v najboljšem izmed najboljših sistemov.

MARKO POVŠE

NUJNOST RADIKALNE RAZVOJNOTEHNOLO ŠKE PREOBRAZBE SLOVENSKEGA GOSPODARSTVA

Kljub jako opevani floskuli o razvojni preobrazbi slovenskega gospodarstva (oziroma jugoslovanskega) se v stvarnosti dogajajo dokaj čudne stvari. Beseda torej še ni meso postala.

V svetu so v zadnjih dveh desetletjih stopili na precej drugačno pot ekonomskega napredka. Prizadevajo si predvsem, da bi zmanjšali porabo energije in reprodukcijskih materialov, razvili ekološko čiste tehnologije in uvedli fleksibilne, elektronsko vodene opreme v gospodarstvu. Dosedanje surovine so nadomestili z novimi materiali, pridobljenimi na osnovi novih tehnologij, hkrati pa se je kot najpomembnejši produkcijski faktor uveljavilo znanje.

Kljub nekaterim pesinističnim napovedim o posledicah takšnega tehnološkega razvoja (počvečevanje konstantnega kapitala v odnosu na variabilni) v svetovnem merilu ni prišlo do absolutnega ali relativnega upadanja zaposlenosti, pač pa je osnovni trend še vedno rast meznega dela na vseh celinah. Pri teh napovedih so delo omejevali na manualno delo v industriji in na produktivne delavce, pri tem pa so zanemarjali dejstvo, da so mezdni delavci vsi, ki so pod ekonomsko prisilo primorani prodajati svojo delovno silo in ki nimajo dovolj visokih dohodkov, ki bi jim omogočili akumulirati zadosten kapital, da bi lahko živeli od obresti naloženega kapitala. Proletariat povzema vase tudi vse neproduktivne mezdne prejemnike in brezposelne, hkrati pa število meznih delavcev ni odvisno od njihove zavesti, ali se imajo za pripadnike delavskega razreda ali ne.

Na krizo jugoslovanskega gospodarstva je odločilno vplivalo predvsem splošno razvijanje ekonomsko neracionalnih proizvodov, ki je povzročilo, da so OZD zmanjšale ustvarjanje lastne akumulacije ali sploh prenehale z njo (kar se je najbolj očitno odrazilo v obdobju 77–80 z množičnim najemanjem tujih posojil – posojiljemalci so bile predvsem družbenopolitične skupnosti, ne pa gospodarske organizacije, čeprav morajo sedaj prvenstveno te plačevati davek za razvajačarje).

neumnost). Razen tega pa so bile cene produkcijskih faktorjev (predvsem energije, kapitala in tehnologije) v tako velikem nesorazmerju s cenami na svetovnem trgu, da je to zelo omejevalo izvoz, zato pa toliko bolj pospeševalo uvoz blaga. Gospodarska kriza se kaže tudi kot kriza inovacij tehnologij, produkcijskih procesov in produkcijske specializacije.

Dodatno financiranje ekonomsko povsem zgrešenih investicij je delovalo kot politično mašilo. Ni dopuščalo, da bi se uveljavljale tržne za konitosti enotnega jugoslovanskega trga z odpravljanjem dosedanjega prelivanja dohodka (nekateri menijo, da je ekonomska avtarkija republik in pokrajin edini način, kako preprečiti prelivanje dohodka od nerazvitih k razvitim – v resnici pa gre za prelivanje dohodka od neuspešnih k uspešnim ekonomskim entotam, seveda ob pogoju svobodnega delovanja tržnih za konitosti brez kakršnihkoli monopolov ali pa nasilnih administrativnih posegov), produktivnost dela, ki bi morala biti temeljni kriterij rasti, razvoja in preživetja produkcijskih entot, pa je bila zreducirana na tone in kilometre.

Edini realni izhod iz globoke gospodarske krize je torej v razvijanju inovacijskega okolja, v pospeševanju (konvertibilnega) izvoza (slednje ni nikakršna patriotska dolžnost, pač pa zgolj ekonomska nuja po preživetju) in v pospeševanju tehnološkega napredka kot osnovnega nosilca gospodarske rasti in razvoja, kar bi ustvarilo podlago za ponovno integracijo jugoslovanskega gospodarstva ter med drugim omogočilo odpravljanje brezposelnosti in nasploh učinkovito in produktivno zaposlovanje.

Slovenija v določeni meri že izpolnjuje predpogoje, da bi radikalno prekinila z dosedanjim energetsko intenzivno in reprodukcijsko poudarjen razvojno usmeritvijo, ki v bistvu predstavlja le nadaljevanje predhodne protekcionistične, uvožno-substitutivno zasnovane razvojne politike. V zadnjem času se je pod geslom »izvoz za vsako ceno« dogajalo, da so gospodar-

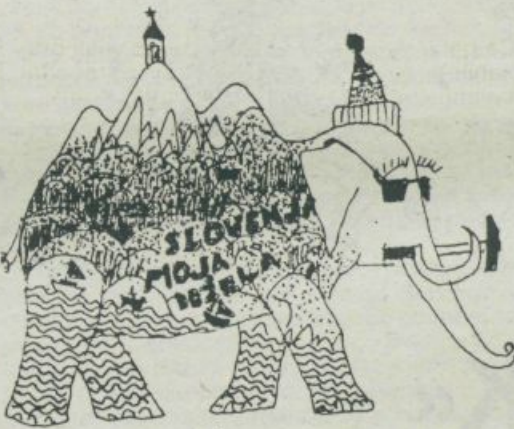
ske organizacije izvažale blago na tuja tržišča pod lastno stroškovno ceno (nekateri izdelki dossegajo na konvertibilnih tržiščih le od 50 do 75 % lastne stroškovne cene), kar so prek izsiljevanja višjih cen kompenzirale z domačo prodajo (izvozne stimulacije so namreč izredno majhne). Zato je potrebno uveljaviti takšno selektivno razvojno in izvozno usmeritev, ki bo omogočala uvajanje elektronsko vodenih obdelovalnih strojev in procesne opreme ter računalniško podprtih produkcijskih procesov, ki lahko zmanjšajo nepotrebne stroške, predvsem pa učinkovito koordinirajo in sinhronizirajo različne faze delovnega procesa. Nove tehnologije, kot npr. teleinformatika, temelječa na mikroelektroniki, so kapitalno zelo intenzivne, zlasti pa so intenzivne glede na obseg potrebnega znanja, ki bo moralo (podobno kot v svetovnem merilu) postati najpomembnejši produkcijski faktor.

deliti s 15 % skrčenjem delovnega tedna (na 35 ur tedensko), ne da bi pri tem znajšali delavčev dohodek. Vsekakor je to z vidika enotne jugoslovanske ekonomije edina ekonomsko racionalna rešitev, ne pa tudi z vidika TOZD oziroma atomiziranega »zdrženega« dela. Seveda pa bo takšno skrajšanje rezultat dolgega in silovitega boja med kapitalom in delom.

Ko primerjamo položaj jugoslovanskega delavskega razreda z njihovimi kolegi v razvitih (kapitalističnih) deželah, pa se ne moremo izogniti vtisu, da je jugoslovanska samoupravna socialistična družba mnogo bolj oddaljena od carstva svobode in da precej zaostaja v procesu osvobodjanja dela, posebno če se spomnimo skrajno nezaupljivih stališč nekaterih eminentnih osebnosti od pobud za skrajšanje delovnega tedna jugoslovanskega delavca z 42 ur na 40.

Novi tehnološki procesi še ostreje povečujejo nasprotja in protislovja kapitalске družbe, saj bi popolna avtomatizacija in robotizacija obremenila izginotje produkcije presežne vrednosti, tržne ekonomije, denarja, kapitala in profita. Nasprotno pa bi v socialistični družbi robotizacija postala najučinkovitejši način postopne človekove osvoboditve izpod tiranije meznega dela, saj bi bilo delavnik moč skrajšati na minimum delo bi postalo užitek, ne pa življenjska nujna. Minimalni potrebni delovni čas bi vsem delavcem zagotovil zadosten prosti čas, v katerem bi se lahko kulturno udeleževali in samoupravljal celotni tok družbene produkcije, v novi družbi bi izginile razlike med tistimi, ki upravljajo, in tistimi, ki so upravljani, odmrta bi država in njen represivni aparat, prenehalo bi vsakršno nasilje nad človekom.

MARKO POVŠE

Možna ovira za uvajanje novih tehnologij v produkcijo je predvsem bojazan, da bodo avtomati in roboti izpodrinili živo delo, kar je delno sicer res, vendar je delna resnica v celoti laž. Studije o upadanju zaposlenosti (praviloma vedno omejene na en sektor) namreč ne upoštevajo učinkov preučevanega sektorja na druge sektorje, ti učinki pa glede na celotno ekonomijo vsekakor niso negativni. Zaradi večinoma ozko usmerjenih kvalifikacij naše delovne sile bi proces restrukturiranja gospodarstva resda povzročil strukturalno brezposelnost, vendar bi se bilo potrebno ozreti na izkušnje najrazvitejših dežel, kjer se je kot edini resni odgovor na nevarnost rasti dolgoročne množične strukturalne brezposelnosti izoblikovala zahteva delavskega razreda po radikalnem skrajšanju delovnega tedna na 35-urni delovni teden, ne da bi bili zato znižani mesečni prejemki; dolgoročnejša varianta pa je seveda 30-urni delovni teden.

Danes obstoječo 15 % stopnjo brezposelnosti jugoslovanskih delavcev je mogoče opre-

JUGOSLOVANSKI NAFTNI ŠOK

O učinkih in posledicah padca cen nafte na svetovnem tržišču »en général« smo pisali v zadnji številki *Tribune*. Jugoslavija ni izvoznik nafte, torej spada med države, ki bodo imele največ koristi od pocenitve nafte. Ko govorimo o koristi od pocenitve, bi kazalo posledice pocenitve razmejiti na dve ravni – na raven države in raven porabnika.

Za Jugoslavijo oziroma našo nacionalno ekonomijo bodo učinki dokaj pozitivni, vendar ne toliko, kot bi lahko bili (in kot bodo v drugih državah uvoznikah). Res, da se cena na svetovnem trgu neverjetno hitro znižuje, vendar naše gospodarstvo ne plačuje nafte le po 10 ali še manj dolarjev za sodček, temveč občutno dražje.

V Jugoslaviji večino nafte uvozimo na osnovi klirinške pogodbe s SSSR ali jo dobivamo na račun opravljenih del v deželah v razvoju (predvsem bližnjevzhodnih). Sovjetska zveza nam dobavlja velik del naše uvozne kvote nafte. Glede na to, da SZ izvažata nafto v glavnem v države SEV, tako ne priznava gibanja cen na svetovnem tržišču. Dobave v Jugoslavijo pa temeljijo na klirinški bilateralni pogodbi, ki jo je treba podpisati vnaprej. Te se moramo držati zaradi svojega izvoza na sovjetski trg (SZ je še vedno eno od tržišč, na katero izvažimo največ). Kljub pogajanju nismo uspeli bistveno zmanjšati cene sovjetske nafte.

Tudi dobavitelji z Bližnjega Vzhoda nam prodajajo nafto na osnovi pogodb. Nafto dobivamo namesto gotovinskega plačila za opravljena dela (predvsem gradbena) in za blago, ki ga iz-

važamo v te dežele. Cene so tudi tu vnaprej določene, pogajanja o zmanjševanju pa so zelo težavna, saj v bistvu nastopamo kot prosilci, kot neenakopraven partner. Te države v pogajanjih držijo večino adutov v svojih rokah, iz tega pa sledi filozofija: če nočete nafte po takšni ceni, je pač ne boste dobili, plačali v gotovini pa vam tudi ne bomo, ker je pogodba taka. Pod težo takih pogajanj in zaradi tega, da ne bi bila naša gradbena podjetja in drugi izrinjeni s teh trgov, plačujemo višje cene nafte, kot so na svetovnem tržišču.

Glede na opravičevanja prejšnjih podražitev nafte in naftnih derivatov na našem tržišču, češ da kupujemo nafto na prostem trgu v Rotterdamu zaradi nerednega dotoka deviz za uvoz nafte v zvezni proračun (nafta pa je bila do nedavnega na svobodnem trgu dražja od »pogodbene«), kljub vsemu drži trditev, da določen delež nafte kupujemo tudi na prostem trgu, in to po dnevni ceni (ki se vrti okrog 10 dolarjev za sod).

V celoti gledano za nafto kljub vsemu plačujemo manj, med 20 do 30 %, kot smo pred letom. Sicer pa ne toliko manj, kot bi lahko. Čeprav je državna blagajna kar precej razbremenjena zaradi pocenitve, vendar ni tako in toliko, kot so nekatere druge uvoznice nafte. Res je, da temu botrujejo objektivne okoliščine (prej omenjene), delno pa tudi nizke zaloge deviz, s katerimi razpolaga država, in premalo smela politika. Več kot ekonomsko logično bi bilo, da bi pogodbo o dobavi nafte na osnovi kvot, ki smo jih dobili z delom v nekaterih deželah proizvajalkah nafte,

vsaj delno zamrznili. To pomeni, da bi potem to bile naše naftne rezerve v tujini, saj njena cena ne bo več tako nizka. Dokler pa je cena tako nizka, bi nafto morali kupovati na prostem trgu. Vendar, kot sem že omenil, nimamo dovolj velikih rezerv, krivda pa je tudi v premalo smeli ekonomski politiki. Raje varujemo te rezerve skrbno v bankah, kot pa da bi z minimalnim tveganjem te zaloge uporabili kot kapital.

Kljub vsemu je jugoslovansko gospodarstvo v celoti (država) kar občutno razbremenjeno visokih stroškov za nafto. Kar pa se tiče nas potrošnikov in delovnih organizacij, te razbremenitve ne čutimo v svojem žepu. (Delovne organizacije sicer dobivajo cenejšo nafto, individualnim potrošnikom pa jo le obljublajo.) Za enkrat z razliko med ceno nafte, ki jo plačuje država, in ceno derivatov, ki jih plačujemo vsi mi, plačujemo izgube rafinerij, premogovnikov in elektrogospodarstva in v zadnjem času očitno tudi popravila od zime »zacvetelih« cest. Nikjer v svetu, razen pri nas, porabniki z visokim plačevanjem naftnih derivatov ne plačujejo nesposobnosti in neodgovornosti v drugih energetskih panogah in rafinerijah. Kot že ničkolikokrat porabniki plačujemo podvajanje in neizkoriščanje kapacitet rafinerij, ekstenzivno in zastarelo produkcijo v rudnikih, administracijo elektrogospodarstva in še kaj.

Kaj torej storiti? Med ljudmi vse bolj prevladuje mnenje o nesmiselnosti pocenitve naftnih derivatov za široko porabo, saj bi nas ponovne podražitve v zelo kratkem času spravile le v slabo voljo. Javnost pa je vsekakor odločno proti temu, da bi zaradi pocenitve nafte na svetovnem tržišču živeli bolje od tega, kar bi zaslužili, v rafinerijah, elektrogospodarstvu in še kje. Osebnih dohodkov so v teh panogah tako ali tako visoko nad povprečjem in nad tem, kar delavci dejansko zaslužijo kljub izgubam.

Da bi bil kozel sit in ovca cela, bi bila najboljša in najbolj sprejemljiva varianta, da bi iz sredstev,

ki nastajajo zaradi »preplačila« bencina, pospešeno gradili cestno omrežje v Jugoslaviji. Posebno je to sprejemljivo zato, ker smo se lahko samo zgrozili nad cestami po odjugi. Iz teh sredstev bi dejansko lahko zgradili velik del avtocestnega omrežja v Jugoslaviji. Seveda bi za to odločitev potebovali soglasje porabnikov ter bi morali javno in prepričljivo pokazati upravičenost te odločitve.

Druga še sprejemljiva rešitev je graditev elektroobjektov, ki jih nujno potrebujemo. Samo glede na trenutne ostre spore o vrsti in lokacijah elektrarn in glede na neodgovorne in skrajno nepošteno igrice okrog cen električne energije bi precej težje dobili soglasje javnosti za naložbe v elektrogospodarstvo.

Več kot jasno je, da bomo tudi v Jugoslaviji prihranili precej zaradi pocenitve nafte na svetovnem tržišču. S tem se bodo sprostila precejšnja sredstva, ki jih bo treba čim hitreje in predvsem pametno vložiti. Večina tega denarja bi morala ostajati na razpolago za neplanirane naložbe. Ker bomo prav porabniki dejansko prispevali ta denar (to me spominja na neprosto-voljni samoprispevek), imamo pravico odločati o tem, za kaj bomo porabili ta sredstva.

Morda bi bila lahko izjava naključnega sopotnika na avtobusu odmev javnega mnenja. Odgovor na moje vprašanje, kdaj bodo pocenili bencin, je bil približno takšen: »Jaz nisem za pocenitev. Če smo do sedaj lahko plačevali tako drag bencin, ga bomo pa še naprej. Da bi ga pocenili prav pred poletno sezono, bi bilo pa skrajno nepošteno do nas, Jugoslovancev. Naj tuji vsaj pri bencinu plačajo malo več, saj se že tako razprodajamo socialnim problemom iz Nemčije. Sicer imamo pa tako obupne ceste, da jih moramo praktično zgraditi na novo. Imam pa že rajše, da se bom vozil po normalnih cestah, kot pa da bom plačal jurja manj za liter bencina.«

M.G.

TOČKA ZA GERONTOKRATIJO

V eni izmed številčk časnika Delo smo lahko prebrali sledeči stavek, ki naj bi ga izrekel predsednik avstrijske socialistične mladine: »Kot razbremenilne priče v zadevi Waldheim bi morali nastopiti tisti, ki so bili v vojni žrtve in preganjani, ne pa tisti, ki so jo začeli in v njej sodelovali.«

Obtoženi je ali kriv ali nedolžen. Tako naj se glasi predpostavka, če naj bo obtoženemu soje-po po pravici.

Začnimo torej. Obstajata dve vrsti prič, in sicer tiste, ki so bile obtoženčevi vojni tovariši, in one, ki so bile takšne ali drugačne žrtve obtoženega.

Za vojne tovariše, obtoženčeve nadrejene, se predpostavlja, da vsekakor najbolje poznajo vprašljivi del obtoženčeve zgodovine. Njihovo

vedenje jih resda okarakterizira kot ustrezne priče, toda njihova pozicija izjavljanja oziroma bližina z obtoženim postavi za njihovo izjavo vprašaj, ki pomeni, da moramo njihovo pričevanje vzeti z rezervo. Kar se tiče tovrstnih prič je prav, da pritegnemo predsedniku socialistične mladine Avstrije.

Povprašajmo se sedaj po onih drugih, po preganjanjih. Če je Waldheim koga preganjal ali naredil za žrtev, potem ti lahko nastopijo v zadevi Waldheim kot priče, toda zgolj kot obremenilne priče.

Če pa Waldheim morebiti nima na vesti preganjanjih in vojnih žrtev, potem to povzroči, da tudi nima tovrstnih razbremenilnih prič!

Ergo. Stavek »Kot razbremenilne priče v zadevi Waldheim bi morali nastopiti tisti, ki so bili v

vojni žrtve in preganjani, ne pa tisti, ki so jo začeli in v njej sodelovali.«, že predpostavlja, da je Waldheim vojni zločinec, sam stavek pa je formuliran tako, da predpostavke ni moč ovreči.

Skonstruirajmo še nasprotno pozicijo: osumimo Waldheima in postavimo kot možno, da je on vojni zločinec.

Vprašajmo se sedaj takole: »Zakaj je poklical Waldheim svoje nadrejene vojne tovariše za priče?« Na ravni izjavljanja to pomeni sledeče: če ni kriv, potem razbremenilnih prič ne more najti med žrtvami, zato so njegove edine razbremenilne priče lahko le vojni tovariši. Ker pa ti pričajo, da je nedolžen, jim je pač verjeti.

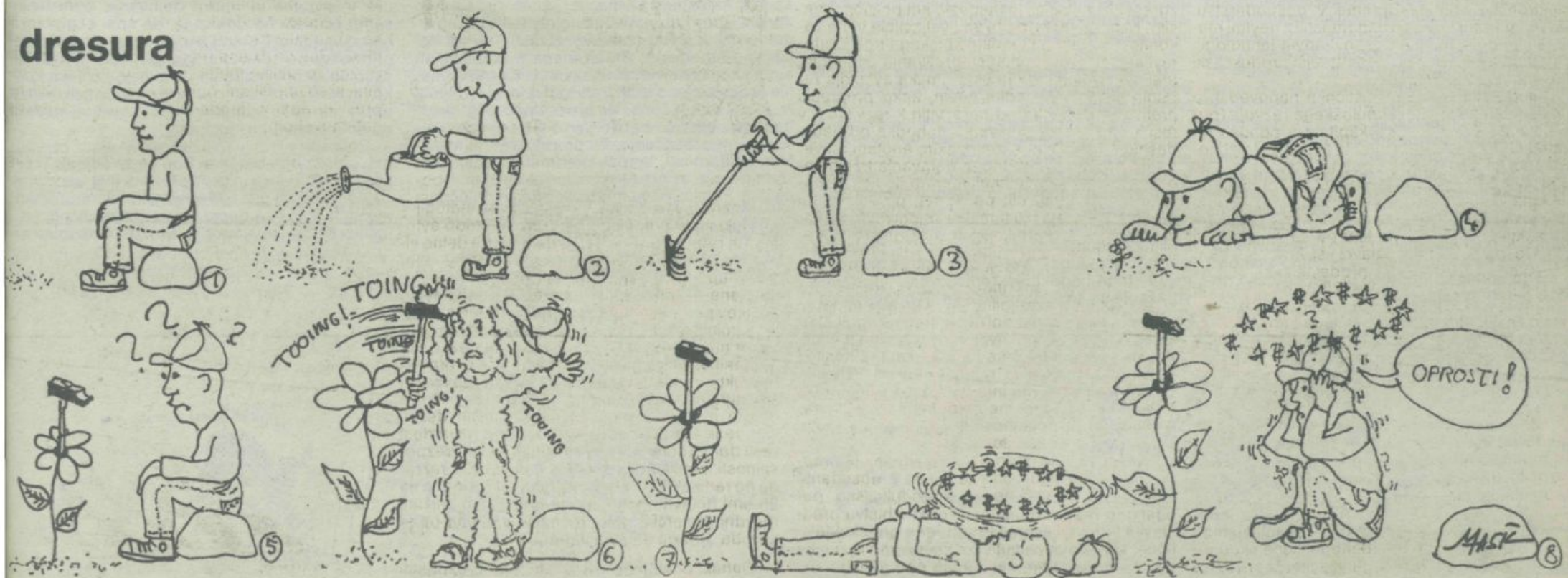
Sam akt pričevanja Waldheimovih vojnih tovarišev je torej moč brati tudi Waldheimu v prid.

Poglejmo si še sledeči retorični odtenek. Menjavo volilnega slogana iz »Človek, ki mu zaupa ves svet.« v »Mi volimo tistega, kogar hočemo!« nekateri interpretatorji kažejo implicite kot posredno priznanje. Vpeljava novega slogana namreč negira trditev, da Waldheimu zaupa ves svet. Tovrstni interpretatorji pa seveda pozabljajo, da je imel že pred začetkom avstrijske volilne kampanje stavek »Človek (Waldheim op. B.N.), ki mu zaupa ves svet!«, status neresnične izjave!

Zadeva Waldheim **trenutno** stoji v polju retorike, do retorike pa velja zavzeti skeptično držo in pri tem ne pozabiti na grški glagol skopéo.

RŠ

dresura

DESET HIPOTEZ ZA ANALIZO NOVIH GIBANJ

GIBANICA

Pred vami je posebna *Tritunina* priloga, ki smo jo poimenovali *Gibanica*. Besedilo Alberta Meluccija – nastalo je leta 1978, aktualno pa je še vedno – govori o novih socialnih gibanjih. Naslov priloge *Gibanica* že sam pojasnjuje del Meluccijevih hipotez: kot v gibanici najdemo plasti maka, orehov in skute, tako so tudi nova gibanja večplastni, kompleksni in zapleteni fenomeni. Tokrat vam ponujamo prvih 6 hipotez, naslednjič pa dobite drugi kos gibanice.

Alberto Melucci

Za razpravljanje o novih aspektih mladinskih protestnih gibanj je značilno pomanjkanje analitičnega instrumentarija, potrebnega za razumevanje pomenov in namenov gibanj. Razpravljanje razkriva potrebo po teoriji, ki bi bila zmožna interpretirati dejstva. Kot kratek prispevek k takšni teoriji predlagam 10 hipotez. Hipoteze oblikuje skupek vprašanj, namenjenih refleksiji, tako da razpravljanje in konfrontacija ne bosta običajna znotraj običajnega sklopa ekstremizma in racionalnosti.

1. Socialno gibanje je analitično kreiran predmet; ne sovпада z empiričnimi oblikami kolektivne akcije

Sedanj pristop k fenomenu kolektivne akcije, vključno z mladinskimi protesti, je sestavljen iz povzemanja empiričnih manifestacij teh gibanj. Percipirana so kot predmet analize, ki je smiselna sam po sebi in sposoben izraziti splošni pomen dejanja, ki ga preučujemo.

Pri poskusu, da bi klasificirali oblike protesta, nekateri v najboljšem primeru dosežejo grajanje tipologij, ki vsebujejo tiste obče in ponavljajoče se značilnosti fenomena, katere so preučevane kot splošne kategorije. Nekateri govorijo o študentskem gibanju, o feminističnem gibanju in potem nadaljujejo z izmišljanjem njihovega historično-opazovanega vedenja. Tako npr. študentskemu in ženskem protestu pripisujejo isti pomen in določene strukturalne karakteristike. Ne le v političnem jeziku in partijskih razpravah, pač pa tudi v analizah intelektualcev je žensko in mladinsko vprašanje obravnavano kot sam po sebi smiselni predmet.

Z analitičnega stališča ne verjamem, da obstajajo takšna splošna vprašanja. Znotraj historičnega fenomena kolektivne akcije bi morali razločevati množico analitičnih pomenov, ki izločajo navidezno enotnost in prinašajo različne cenitve strukturalnih komponent in političnih implikacij socialnih gibanj.

Feminizem je npr. heterogen kolektivni proces, v katerem prihaja do večplastnih prizadevanj za enakopravnost in enak status ženske koeksistence, gre za preseganje stoletne diskriminacije, to pa feministke dosegaajo z ustvarjanjem novih integrativnih mehanizmov, z označevanjem marketing »feminističnih« točk in simbolov, s pojavitvijo zahtev v zvezi z interpersonalnimi odnosi in definiranjem emocionalne in seksualne identitete individuumov. Očitno so pomeni vsake od teh komponent precej različni. Nekateri razbirajo mnogokratne pomene celo v fenomenih, ki se zelo jasno odlikujejo od konfliktnih mobilizacij (npr. v mladinski modi). Poleg nakopičenosti atomiziranih porabniških vzorcev in tržne manipulacije, lahko v mladinski modi najdemo kulturno vsebino in simbole, ki pospešujejo konfliktno vodenje.

Nobenega fenomena kolektivne akcije ne moremo pretehtati v vsej njegovi celovitosti, ker nikoli ne govori v enem samem jeziku. Vsak analitični pristop k socialnim gibanjem implicira njihovo razcepljenost na različne nivoje, skladne s sistemom družbenih odnosov, vključenih v akcijo in orientacijo, ki jo takšna akcija prevzame. Strajk ni nikoli homogen fenomen, ker znotraj njega soobstajajo zahteve konfliktnih narave: nekateri so usmerjeni zoper organizacijski sistem podjetja, drugi se dotikajo političnega sistema, tretji pa so povezani z elementi razrednega boja, ki napada kapitalistični produkcijski sistem per se. Pomen fenomena variira skladno s sistemom socialnih odnosov, na katerega se akcija nanaša. Ni ista stvar, če zahtevamo drugačen način funkcioniranja organizacije ali pa če postavljamo pod vprašaj samo moč organizacije.

Splošno propozicijo, katero sem s težavo razbral, zgleda abstraktno, vendar, kot bomo videli v nadaljevanju, je to osnova. Zares, le z razlikovanjem različnih nivojev in pomenov kolektivne akcije bo možno razumeti vsebino konkretnega gibanja, ki nosi številne in čisto protislovne zahteve. Šele če bomo izhajali iz te kompleksnosti, bo mogoče doseči popolno in neideološko politično ovrednotenje.

2. Socialno gibanje ni odgovor na krizo, ampak izraz konflikta

»Meščanska« socialologija in politična znanost je vedno povezovala pojav kolektivne akcije s krizo sistema v enem od njegovih aspektov. Kolektivna akcija se tako kaže kot znak patologije socialnega sistema. Tovrsten pristop najdemo v mnogo sodobnih interpretacijah mladinskega fenomena: ne le v površnih diagnozah, ki so jih naredile režimske ideologije, temveč tudi v bolj popolnih, razmišljajočih analizah, katere so naredili stari in novi levičarji. Z redukcijo fenomena na marginalno pozicijo te interpretacije zanikajo celoten konfliktni pomen trenutnih kolektivnih procesov. Stalno opozarjanje na italijansko krizo, katere pomembnost sicer ne moremo zanikati, pogosto skriva obstoj nekaterih konfliktnih vsebin. K tej točki se bomo vrnili nekoliko kasneje.

S teoretičnimi termini bi rad poudaril strukturalno povezanost med socialnim gibanjem, kakor sem ga definirjal, in konfliktom. Pomembnost faktorja krize pri pojavljanju kolektivnega vedenja s tem ni v nevarnosti. Vendar pa moramo jasno razločiti med strukturalnim karakterjem konflikta, ki vpliva na določen sistem, in faktorji, ki v določeni situaciji aktivirajo konflikt. Konflikt predpostavlja boj dveh socialnih akterjev za prilastitev sredstev, pomembnih za oba akterja. Akterji se borijo v istem polju za polastitev teh sredstev in kontrolo med njimi. Da bi konflikt obstajal, moramo definirati akterje v splošnem referenčnem sistemu. Obstajati mora tudi meja, na katero se lahko oba akterja implicitno ali eksplicitno sklicujeta. Če je bila zgodovina razrednega boja v kapitalizmu enostavna reakcija na ekonomsko eksploatacijo in ciklične krize, bi bilo to rešeno s socialdemokratsko pridobitvijo boljših mezd in delovnih pogojev za delavce. Odkriti moramo boj, ki ne poteka znotraj produkcijskega sistema in ki razdeljuje oponente z antagonističnim določanjem pogojev, sredstev in predmetov družbene produkcije.

Prisotnost takšnega strukturalnega konflikta znotraj sistema je lahko aktivirana in dvignjena na površje ob posebnih kriznih situacijah.

Narobe pa bi bilo, če bi pomešali gibanje, kot izraz strukturalnega konflikta, z enostavnim odzivom na krizo, zmožnim konjunkturalnega olajšanja ali pospeševanja njene aktivacije. Kriza se vedno nanaša na procese dezintegracije sistema, npr.: na disfunkcionalnost mehanizmov adaptacije, neuravnovešenost med različnimi deli ali subsistemi, paraliziranje ali blokado nekaterih delov, težave pri integraciji etc. Širina in jakost krize variira v odvisnosti od nivojev sistema, ki so bili prizadeti. Kriza sproži premikanje procesov dezintegracije in ravno tako sproži reakcijo, ki teži k ponovni vzpostavitvi ravnotežja. Konflikt pa, obratno, prenaša nasprotovanje k točki kontrole in uporabe določenih sredstev. V konkretni zgodovini družbe sta ti dve dimenziji pogosto stikani, zato je analiziranje kolektivne mobilizacije vedno težje.

Ce je res, da je ideologija vladajočega razreda vedno skušala reducirati socialno gibanje na enostavno reakcijo na krizo, je diferenciacija, ki smo jo vzpostavili zgoraj, precej pomembna. To priznanje bi pomenilo tudi priznanje obstoja kolektivnih zahtev, ki napadajo legitimnost oblasti in uporabo družbenih sredstev.

3. Socialno gibanje je kolektivna akcija, ki izraža konflikt, vsebuje prelom limit kompatibilnosti sistema

Gibanje je mobilizacija kolektivnega akterja, definirano s specifično obliko solidarnosti. Z nasprotnikom se bori za prilastitev in kontrolo virov vrednosti. Kolektivna akcija gibanja se manifestira skozi razpadanje limit sistema, znotraj katerega se akcija odvija. Gibanje ne le da razkriva prisotnost konflikta, gibanje potiska konflikt preko limit kompatibilnosti s sistemom; t.j. prelamlja s pravili igre, sugerira cilje, o katerih se ne da pogajati (non-negotiable objectives), postavlja vprašanje legitimnosti oblasti itd. Ti pogoji mora-

jo obstajati, če hočemo identificirati gibanje: 1. kot analitično kategorijo, 2. kot empirični fenomen. Prisotnost konflikta in razpustitev limit kompatibilnosti sta nujna pogoja za razpravljanje o gibanju v pravem pomenu.

O konfliktni akciji lahko govorimo, ko se soočimo s konfliktom, ki se razvija znotraj institucionalnih pravil in limit delovanja sistema. Delovanje sindikatov v visoko institucionaliziranih relacijskih sistemih razvitega kapitalizma vedno bolj sodi v to kategorijo. Spopad interesov in konflikt, ki temu sledi, poteka znotraj skupne preokupacije partnerjev, da bi zagotovili kompatibilnost sistema in ostali zvesti pogajalskim pravilom. Če je nekdo soočen z enostavno kršitvijo pravil, brez jasne identifikacije nasprotnika in skupnega polja boja, potem je tehtno govoriti o resnični deviantnosti. Vsa tista ravnanja, ki trgajo sama sebe od pravil družbenega reda, ne da bi problematizirala svojo zakonitost, lahko obravnavamo kot deviantna. Posledica kršitev pravil ali nezadostna prilagojenost posameznika pravilom, proizvede iskanje posebnega nadomestila, ki presega sprejete norme in ravnanje. Končno, zadnja kategorija ravnanja, katere ne smemo zbrkljati, bom imenoval krizno ravnanje oz. agregatno-nakopičeno-ravnanje. Nanaša se na kolektivne fenomene, proizvedene s kopičenjem atomiziranih individualnih ravnanj. Krizno ravnanje je sestavljeno iz skupka individualnih dejanj, ki so po sebi ločena. Na krizo v področju družbenega sistema odgovarjajo s kreacijo generalizirane prepričanja. To prepričanje, ki ni sistem solidarnosti, ampak predmet emocionalne identifikacije, združuje množico atomiziranih obnašanj. Panika, nova moda ali širjenje določenih kolektivnih ritualov vsebuje predvsem, če ne celo izključno, te značilnosti.

Socialno gibanje v dobesednem pomenu bi morali torej preučevati v odnosu do drugih kategorij ravnanja in od njih bi ga morali razločevati. Konfliktno delovanje, devianca in »nakopičeno« ravnanje v zgodovinskem delovanju konkretnega gibanja pogosto soobstajajo. Zato je potrebno socialno gibanje definirati najprej zaradi analitičnih karakteristik (konflikt in razpadanje limit) in kasneje zaradi empiričnih značilnosti.

4. Narava socialnega gibanja je odvisna od sistema odnosov, v katerem je kolektivna akcija situirana

Socialno gibanje se lahko nanaša na vsaj tri tipe situacij in drž. Če pride do konflikta in kršenja pravil znotraj organizacijskega sistema – t.j. sistema, ki je označen z vlogami in funkcijami – govorimo o gibanju zahtev. Kolektivni akter zahteva različno distribucijo sredstev znotraj organizacije, bori se za bolj učinkovito delovanje aparatov in končno, spopada se z oblastjo, ki vsiljuje pravila in oblike delitve dela. Velik del sindikalističnih zahtev sodi v to kategorijo, še posebej ko so pod kontrolo organizacije in limit, postavljenih z dogovorom. Dejstvo, da je mobilizacija intenzivna in oblika delovanja agresivna, samo po sebi ne dokazuje, da nosi akcija razredno vsebino. Takšna akcija lahko v bistvu ščiti pridobitve določene kategorije, lahko mobilizira skupino deprivilegiranih delavcev; zahteva lahko različno distribucijo vlog in plačil, ne da bi napadla razredne odnose ali način, znotraj katerega so sredstva producirana.

Politično gibanje izraža konflikt skozi razpad mej političnega sistema. Bori se za širjenje politične participacije in proti prevladi interesov vladajočih znotraj predstavnškega sistema. Veliko mestnih bojev za decentralizacijo političnih odločitev sodi v to kategorijo. Družbene skupine ali

KACIE

interesi, ki so izključeni iz participacije, zahteva-
jo širjenje limit predstavnosti za neinstitucional-
no akcijo. Naslednji primer bi lahko bila ženska
akcija za resnično enakopravnost, ki ne nastopa
le s parlamentarnim delovanjem, ampak tudi z
direktno akcijo.

Razredno gibanje je kolektivna akcija, ki pre-
ko konflikta napada sistem produkcije in prisva-
janje družbenih sredstev. Ne bori se le proti na-
činu, kako se sredstva proizvajajo, temveč po-
stavlja tudi vprašanje, za koga proizvajati in
kakšne bodo smeri razvoja. Razredno gibanje
po definiciji konstituirajo daleč najbolj abstrakt-
ne kategorije, nobeno gibanje pa ne more biti le
razredno gibanje. V resnični družbi se gibanje
spreminja v organizacijski sistem, oblike pred-
stavnosti in političnih odločitev. Kaj je torej na-
men te distinkcije?

Menim, da obstajata dva pomembna razloga.
Kot prvo: ideologija vladajočega razreda teži k
zanikanju obstoja razrednih gibanj, ki napadajo
način produkcije in prilaganje sredstev. Vlada-
oči razred prizna kvečjemu obstoj zahtev ali po-
litičnih problemov in skuša vedno obdržati vsak
konfliktni fenomen znotraj teh limit. Istočasno pa
je potrebno prepoznati obstoj kolektivnih akcij,
ki ne nosijo razrednega konflikta. Tudi če so na-
silni, ni nujno, da vsi tipi protesta napadajo raz-
redne odnose in družbi. Afirmacija obstoja raz-
rednih gibanj in razlikovanje le-teh od ostalih ti-
pov gibanj implicira boj proti redukcioniistične-
mu delovanju vladajočega razreda. To pa tudi iz-
ključuje, da bi zapadli v iluzije, da vsi tipi kolek-
tivnega protesta oznanjajo začetek revolucije.

5. Vsekakor realno gibanje vedno nosi mno- žico analitičnih pomenov

Ne glede na kratek pregled primerov, ki sem
jih pravkar prikazal, so vse distinkcije, ki sem jih
predlagal, čisto analitične. Te distinkcije so kon-
ceptualni instrumentarij, ki ga uporabljamo pri
analizi empiričnih fenomenov. Resnično gibanje
je vedno kompleksna in heterogenost zgodovins-
ke realnosti. Znotraj gibanja nekateri najdejo
pomene za dejanja, ki se nanašajo na različne,
prej našteje analitične kategorije. Gibanje deluje
znotraj različnih organizacijskih sistemov, situir-
ano je v enem ali več političnih sistemih in de-
luje znotraj določenih razrednih odnosov. Pod-
ročje delovanja pokriva številne probleme, ak-
terije in cilje. En aspekt lahko prevlada nad dru-
gim in tako specifično okarakterizira dani trenu-
tek. Akcije se lahko vzajemno prepletajo na različ-
ne načine.

Različni nivoji marginalnosti in deviance, pri-
sotni v sistemu, se v gibanju pogosto spoji, ag-
regatna kolektivna ravnanja koagulirajo (izraz iz
kemije, ki označuje sprijemanje, zgostevanje;
op. A.Z.). Vse te fuzije ravnanj moramo preseči
z analizo in rekonstrukcijo v sistemu smiselnih
zvez z namenom, da bi razbrali pomen in usmer-
jenost gibanja.

To ni lahka naloga. Nenatančen instrumenta-
rij pri našem razporejanju je prva ovira. Znotraj
samih gibanj lahko najdemo močan odpor proti
neposredni potrebi, da bi ustvarili globalno in
združeno sliko samih sebe. Ta slika bi bila ust-
varjena z namenom, da bi zagotovili mobilizaci-
jo lastne baze. Različni pogoji, znotraj katerih gi-
banja delujejo, še posebej v Italiji, in omejitve,
katerim so podvržene, naredijo to situacijo za
praktično neizogibno. Posledica tega je, da je
kolektivna akcija krhka, ker pogosto združuje
splošne in konfuzne cilje s heterogeno »bazo«.
Prepričan sem, da refleksija o strukturalnih kom-
ponentah novih gibanj igra pomembno vlogo pri
rasti kolektivne akcije, tudi ko je teoretična.

Omenil bom le en primer, o katerem bomo
razpravljali kasneje. Zloraba marginalnosti kot
koncepta v sodobnih razpravah ne pomaga raz-
jasniti, kdo so resnični akterji, in ne napoveduje
možnih iztočnic za gibanja v naši deželi. Pojem
»marginalen« je postal alternativno sinonimom s
pojmi »nasprotujoč« (oponent), »izobčen«, »re-
volucionaren«, »brezposelen«, to pa nosi različ-
ne posledice za praktično stanje gibanja. Raz-
čiščevanje na tej točki ni toliko akademsko vpra-
šanje, kot pa nujen pogoj, ki omogoča, da bo gi-
banje pravilno izbralo svojo bazo, sobesednike
in nasprotnike.

6. Nova razredna gibanja nastajajo v razvitih kapitalističnih družbah

Kolektivnega fenomena, ki se je pojavil v raz-
vitih kapitalističnih državah, ne moremo opazo-
vati kot enostavno reakcijo na krizo ali kot rezul-
tat marginalnosti in deviance. Ugotoviti bi morali,
da so to simptomi novih razrednih gibanj, čeprav
ni ves njihov pomen, o razrednih gibanjih go-
vorim, ker gre za novo obliko kolektivne akcije,
ki napada razviti kapitalizem v vseh njegovih
produkcijah sistemih. Nova socialna gibanja
se ne dotikajo le produkcije ekonomskih sred-
stev, ampak tudi produkcija družbenih odnosov,
simbolov, identitete in individualnih potreb. Kon-
trola produkcije se počasi odmika od drobne

lastnine srednjih razredov (kot resničnih družbe-
nih skupin) k velikim aparatom, ki se ukvarjajo z
ekonomskimi in političnimi odločitvami. Kapita-
listični razvoj z enostavno kontrolo delavcev in
transformacijo naravnih virov še ni zagotovljen.
Kapitalistični razvoj zahteva vedno večjo inter-
vencijo v družbene odnose, simbolične sisteme
ali identiteto in individualne potrebe. Pojavna
vsečina novih gibanj pomeni zavrnitev posku-
sov, da bi manipulirali s potrebami in identiteto
ljudi, in hkrati zahtevo po uravnoteženem raz-
merju z naravo ali posameznikovim telesom. Po-
javna vsečina novih gibanj je hkrati tudi želja, da
bi kontrolirali razvoj in raven vse družbeno kul-
turne implikacije. Nova gibanja zahtevajo dru-
gačno smer družbenih sprememb in drugačno
orientacijo produkcije.

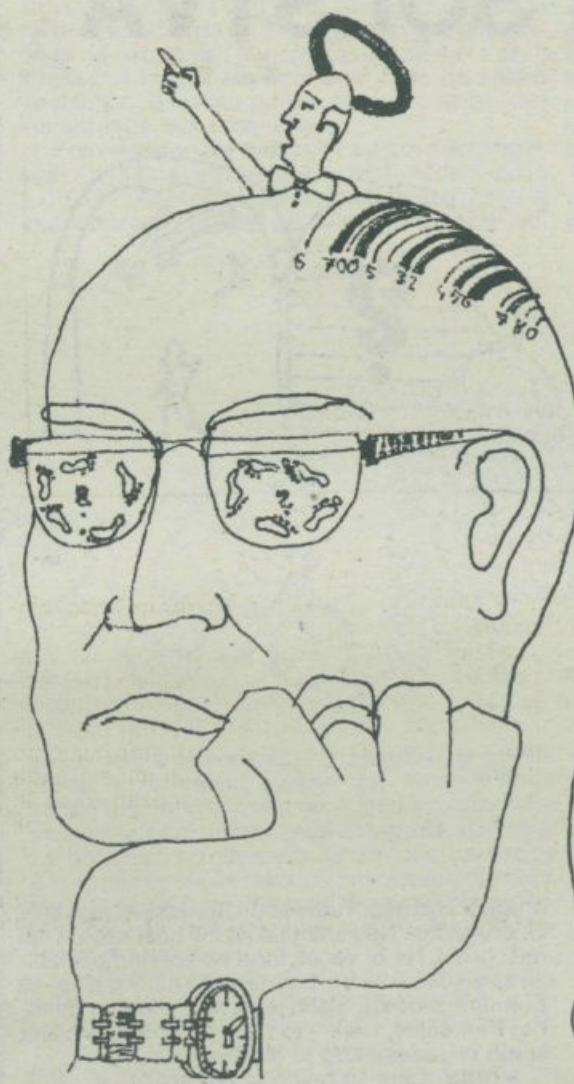
Skupne značilnosti številnih novih oblik kolek-
tivne akcije v zrelem kapitalizmu podčrtujejo no-
vost teh konfliktov. Nekatere sprva impresionira
posplošenost in manko konkretnih pogajalnih
uspehov boja.

Razen konfliktov, povezanih s poklicnimi boji,
mobilizacijami in kolektivnimi protesti, se dotika-
mo tudi drugih očitnih heterogenih družbenih
področij: študentskih bojev, feminizma, seksual-
ne osvoboditve, urbanih gibanj, ekoloških bojev,
mobilizacije porabnikov, pa tudi sporov, pove-
zanih z etničnimi in jezikovnimi manjšinami,
skupnostmi, kontrakturnimi gibanji, boji na
področju zdravstva in različnimi tipi segregacije.
Navedel sem že, da vsi ti boji ne nosijo istega
pomena niti niso izraz razrednega boja. Ti boji
mobilizirajo družbene skupine okrog ciljev, ki bi
jih le težko nadomestili in jih ne moremo zredu-
cirati na politično posredovanje. Resnično, dru-
ga značilnost teh gibanj, katero so omenili števil-
ni opazovalci, je omenjena osredotočenost na
politični sistem in majhen interes za vprašanja
polastične politične oblasti. Osvojitve politične
moči in osvojitve državne strukture je nadomeš-
čena z željo, da bi direktno kontrolirali življenjske
pogoje, in z zahtevo po avtonomnem prostoru,
neodvisnem od sistema. Te značilnosti, pogosto
definirane kot element politične slabosti gibanja,
postavljajo pomembna vprašanja, ki zadevajo
pomen in perspektive novih bojev. Konec ločitve
na javno in zasebno sfero lahko tretiramo kot
tretjo značilnost, ki se močno dotika že omenje-
nih značilnosti. Javni in politični odnosi so pove-
zani z vprašanji emocionalne, seksualne in bio-
loške identitete posameznika. Področje zaseb-
nosti je bilo tradicionalno področje, kjer je prihaj-
alo do emocionalne izmenjave in kjer je bil indi-
viduum deležen kompenzacij, hkrati pa je bilo
področje zasebnega tudi področje postavljanja
zahtev. Zasebnost je zavzeta (invaded) z medij-
sko manipulacijo, postaja pa tudi področje, kjer
se začne upor in pojavlja konflikt.

Področje, ki preveča dnevno življenje in eks-
istenčne možnosti, je posplošeno, zato je mno-
go težje empirično razlikovati med protestom in
marginalnostjo, devianco in socialnim giban-
jem. Tiha večina ni le duh, ki ga je naredila av-
toritarna politika, ampak realnost, ki grozi zrelemu
kapitalizmu. Sistem povečuje število načinov
ravnania z vsemi oblikami opozicije, definiranimi
kot spor (difference) ali kot socialna patologija.
Ne-strinjanje postane bolezen, boji so izgnani v
področje fenomena, katerega bi morali zdraviti z
behavioralno terapijo ali pa represijo. Iskanje
identitete skupnosti in vrnitve k primarnim zve-
zam (v pomenu spola, starosti, kraja ali skupine),
je naslednja značilnost novih gibanj. Boj ima
vedno instrumentalen cilj: okrepiti hoče solidar-
nost skupine, simbole boja in emocionalno iz-
menjavo, ki je značilna za boj (biti »tovariš« – ka-
merad – po letu 1968 pomeni mnogo več kot pri-
padati isti organizaciji ali imeti enake politične
cilje). Skupina je osredotočena na lastno solidar-
nost in se upira »racionalnosti«, odločitvam in ci-
ljem, ki jim jih vsilijo oddaljene in brezosebne
oblasti.

Iskanje participacije in neposrednega delo-
vanja sta zadnji relevantni karakteristiki: odpor
proti posredništvu ali delegiranju, izražen v ne-
pogajalski obliki, odpor proti kontrolam ali odlo-
čitvam, ki so spontaniistični in antiavtoritarni ka-
rakter sodobnih bojev in nezaupljivost gibanj do
političnih odločitev, vodi v fragmentacijo, orga-
nizacijske slabosti in diskontinuiteto novih gi-
banj. Nekateri pa trdijo, da te značilnosti ne bi
smele odvrti od razumevanja originalnosti no-
vih zahtev in ne bi smele biti zlorabljene kot pre-
tveza za zanikanje njihovega konfliktnega poten-
ciala.

Če te zahteve razumemo kot izraz novih raz-
rednih konfliktov, moramo prenehati z razume-
vanjem razredov kot empiričnih socialnih sku-
pin, definiranih s skupno kulturo in načinom živ-
ljenja. Namesto tega se moramo osredotočiti na
razredne odnose – na sistem nasprotovanja

kontroli družbene produkcije. To prav tako vse-
buje trditev, da produkcija, za katere kontrolo se
borijo razredi, ne more biti arbitrarno prenešana
v ekonomsko sfero.

V družbi, v kateri narašča totalna kontrola sis-
tema socialnih odnosov, razvejena od velikih or-
ganizacij do emocionalnih odnosov, so razredni
odnosi in kolektivni akterji transformirani, s tem
pa postanejo tradicionalne analitične kategorije
neuporabne. Če so razredi vedno manj resnični-
no-obstoječe skupine, ki bi jih lahko identificirali
z razbiranjem družbenih simbolov ali skupno
kulturo, se postavlja vprašanje, ali je sploh smi-
selno govoriti o razrednem boju. Da, nekateri
menijo, da je konflikt prej mreža nasprotovanj
proti kontroli razvoja, kot pa antagonizem med
dvema skupinama, dvema jezikoma, načinoma
življenja ali oblačenja. Razredi, definirani v tradi-
cionalnem smislu, vedno bolj razpadajo, nadomeš-
ča pa jih množica skupin, stratificiranih in raz-
vrščenih vzdolž kompleksnih linij. Hkrati pa
pomen razrednih odnosov ostaja enako velik.
Kontrola družbene produkcije (tudi ko je uporabl-
jen aparat javnosti), ki jo imajo v rokah nekatere
družbene skupine, se nadaljuje, nadaljuje pa se
tudi boj drugih skupin za drugačno smer družbe-
nega razvoja. Brez dvoma postaja identifikacija
boja težja. Razredna dominacija postaja neo-
sebna in »javna« (public), poteka pa skozi velike
aparate načrtovanja in odločanja. Z akcijo druž-
benih skupin, ki jih konsekvence manipulacije z
družbenim razvojem bolj direktno zadanejo, po-
stane razredno nasprotovanje fragmentarno in
razpršeno.

Če to perspektivo upoštevamo resno, mora-
mo prenehati podpirati mit o kompaktnem in ho-
mogenem delavskem razredu in njegovi poti
proti svetli revolucionarni usodi. V razvitih kapi-
talističnih družbah je delavski razred vedno bolj
diferenciran, njegova akcija pa je vedno bolj
orientirana na neposredne cilje in politično are-
no. Kompleksni sistemi industrijskih odnosov re-
gulirajo pogajanja med upravo in sindikati. Siste-
mi predstavnosti in političnega posredništva in-
terpretirajo zahteve poklicnih skupin. Le-te ved-
no bolj postajajo skupine pritiska. Bilo bi nesmi-
selno sklepati, da delavska akcija ne izraža raz-
redne vsebine. Takšni sklepi so bili izpodbiti z in-
tenzivnostjo socialnih konfliktov v zadnjem de-
setletju. V razvitih kapitalističnih državah ostaja
vloga delavskega razreda centralna za vsako
politično spremembo, saj ima delavski razred
pomemben volilni glas in močno organizacijo.
Njegova vloga v razrednem boju je vezana na
določeno obliko kapitalizma, ki še zdaleč ni pre-
sežena, čeprav je na poti lastne preobrazbe.

Hipoteze o novih razrednih gibanjih pomenijo
precej več kot je politično gesto. Z namenom, da
bi zapopadli nova gibanja, intelektualci stare in
nove leve odmetavajo staro funkcionalistično
armaturo, ki je postala neuporabna in pojasnjuje
kolektivno ravnanje kot izraz marginalnosti in
deviance.

Pri redefiniciji področja in instrumentarija
analize nosijo hipoteze o novih gibanjih, kon-
frontirane s poznimi ponovnimi odkritji, ki bi jih
lahko pričakovali od najbolj primitivnega funk-
cionalizma, teoretično, pa tudi politično vred-
nost. Marginalnost in devianca sta smiselna le v
teoretičnem konceptu, ki predpostavlja konsenz
kot pogoj za integracijo sistema. Ta percepcija
izloča probleme dominacije, konfliktov in raz-
rednih odnosov. Pod krinko formalne vdanosti
svetim načelom se širi funkcionalizem in neo-
funkcionalizem. Le malokdo si vzame čas, da bi
preveril korelacije med čaščenimi kategorijami
in njihovo aplikacijo na konkretno analizo. Tako
kot med vsemi večjimi obdobji krize, opazamo
cvetenje sholastike, ki interpretira in razlaga spi-
se očeta. Ta čista intelektualna vaja, ki nima zve-
ze s spremembami v razvitem kapitalizmu, v
praksi prekriva instrumentalno uporabo, kakrš-
no je sproduciralo »buržoazno« dužboslovje v
svoji najbolj ideološki, pa tudi operativno upo-
rabni obliki. Koncepti in raziskovalne metode, ki
so izgubile vsako referenčnost s svojim teoretič-
nim izvorom, prehajajo jezik in prakso leve.

V analizah sodobnih mladinskih fenomenov
lahko pojasnimo uspešnost konceptov, kot sta
marginalnost in deviantnost, na več načinov: v
vakuumu, ki ga je povzročila kriza tradicionalnih
konceptov, soočenih z novimi fenomeni, je
funkcionalizem osnovno odkrit. Za tiste, ki tran-
sformirajo marksizem v doktrino reda, je to smi-
selna transformacija. Je pa bolj nevarna in manj
smiselna za tiste, ki se hočejo postaviti na stran
novih gibanj in ki gojijo iluzijo o vedno večji za-
ostrenosti bojev s pripisovanjem centralne vloge
»marginalcem«. Po funkcionalistični tradiciji
marginalnost ne producira konfliktov, pač pa po-
raja socialno dezintegracijo.

Medtem ko smo priča vedno pogostejši upo-
rabi marksizma kot teorije reda, je analiza novih
gibanj in razrednih odnosov potisnjena v rezerva-
rat intelektualne in družbene marginalnosti. Ver-
jamem, da je prišel čas, da se sistematično soo-
čimo s hipotezami o novem razrednem konfliktu
in izpeljemo vse teoretične implikacije. V bistvu
pa zahteva ta korak problematizacijo koncep-
tualne aparature kodificiranega marksizma, ki
vedno bolj postaja ritualna repeticijska formu-
la.

Prevod prvega dela
ALI ŽERDIN

Ljubijo avanture. Mi smo življenje preživel na konferencah. Ljubijo jazz. Mi smo na slab način imitirali folkloro. Sebično se posvečajo sami sebi. Mi smo hoteli rešiti svet...«

Navedeni odlomek govori o dveh stvareh, ki sta med drugim bistveni tudi za govorjenje o šolski reformi: o izgubi zgodovinskega spomina v neki družbi in o razmerju med statičnim in dinamičnim v družbi.

Danes ni mogoče razpravljati o šolstvu, ne da bi opozarjali na polemike in koncepte izpred desetih let. Če hočemo braniti reforme pred – spet – vse pogostejšimi kritikami, se bomo sklicevali na dvanajst let stare usmeritve 10. kongresa ZKJ. Kritiki reforme pa njenim zagovornikom zelo radi pomahajo pred nosom s kakšnim stariim člankom ali raziskavo, čes, vse to, kar vi danes navajate kot cilj reforme, so vaši nasprotniki govorili že pred desetimi leti, vi pa jih tedaj niste poslušali, še več, očitali ste jim idejno spornost in podobne grozote.

Danes – tudi v dokumentih tega kongresa – je zelo popularno opisovati dilemo, po kateri poti naj krene naša družba, ravno tako pa dilemo med statičnim in dinamičnim konceptom razvoja. Vsi po vrsti, tako »kritiki« kot tudi najvidnejši politiki, vsaj slovenski, znajo prav patetično slikati naše perspektive v uvajanju novih tehnologij, v spremljanju skokovitega razvoja tehnologije, znanja in informacij v svetu, v drugačni, bolj fleksibilni organizaciji družbe (proizvodnje, znanosti, šolstva, političnega odločanja in dogovarjanja), v prodoru mladih, svežih idej in ljudi, v uvajanju ekonomskih zakonitosti, v uvajanju drobnege – seveda prožnega in gibčnega – gospodarstva, v ukinjanju nesposobnih, starih in neproduktivnih podjetij in politikov (administrativnih pitancev, kot pravijo dokumenti kongresa) in tako naprej.

nazaj, tako je v razprava o gospodarstvu nava-
da pogledati nazaj dvajset let, v čas gospodar-
ske reforme. Ta se je odvijala po splošnem ob-
razcu ekonomskih reform v socializmu. Tudi za-
njo je bilo usodno – kajti končala je tragično – da
je skušala afirmirati ekonomsko v družbi, ki je
utemeljena na ideološkem. Uvajanje ekonom-
skih kriterijev v gospodarstvo in v celotno druž-
bo je tudi tedaj predpostavljalo posebno dinami-
zacijo družbe, kot smo jo vajeni tako patetično
slikati tudi na tem kongresu. Bodimo preciznejši:
zanje – za reformo – je bilo usodno, da je uva-
janje ekonomskega predpostavljalo tudi prenos
družbene moči z ideoloških na ekonomske
strukture oziroma subjekte, oziroma s tistih, ki
producirajo ideološke produkte, na tiste, ki pro-
ducirajo materialne produkte (za trg), oziroma z
birokracije na tehnikracijo. In birokracija se se-
veda ni dala kar tako – kot danes vsi dobro
vemo. Odgovorila je na sebi lasten način oziro-
ma tam, kjer je najbolj doma in je zato najmoč-
nejša (»moj dom – moja trdnjava«): odgovorila je
v polju ideologije in normativnega sistema. Re-
formatorji so postali nosilci tehnokratske in libe-
ralne ideologije, sama reforma pa se je sprevla
ga v niz dokumentov, ideoloških in zakonskih, ki
jih mnogi označujejo kot antireformo. Danes je v
razpravah o gospodarstvu vračanje na te do-
godke tako popularno ravno zaradi tega, ker iz-
hod iz krize spet vidimo v uveljavljanju dinamič-
nega – torej, seveda, v tržnih mehanizmi in kri-
terijih, v razvoju tehnologije in znanosti, v pre-
strukturiranju gospodarstva in preroditvi okore-
lega sistema odločanja, potemtakem tudi v do-
ločenih spremembah normativnih aktov iz po-
streformnega obdobja.

Recimo, da smo s tem dovolj dobro začrtali okvir, v katerem je treba videti šolsko reformo (ki je tema tega referata). Šolska reforma se je začela pred dvanajstimi leti, torej v času ponovnega stabiliziranja družbene strukture, v času anti-reforme.

Njena glavna parola je tedaj bila, da mora šolstvo služiti potrebam združenega dela. Te potre-

Osnovno vsebinsko črto Kunderine *Sale* lahko najkrajše opišemo takole: glavni junak je žrtev nekakšnega stalinstičnega procesa, pošljejo ga v posebne enote ljudske armade in na prisilno delo, medtem pa češkoslovška družba doživi »destalinizacijo« – pod vplivom znamenitega Hruščevega govora, seveda. Ko odsluži svoje kazen, se vrne v svoje rodno mesto, da bi se

drugačni od nas. Tudi njihov besednjak je, k sreči, drugačen. Ne zanimajo jih niti naši uspehi niti naši grehi. Ne bi verjel, toda na sprejemnih izpitih za visoke šole ti mladi ne vedo niti tega, kaj so pomenili procesi, Stalin je za njih le ime, a Buharin, Kamenjev, Rajk – to niso niti imena. Večina sploh ni vedela, kdo je bil Clementis.»

»Toda, meni se ravno to zdi grozno.«

maščeval in poravnal račune s preteklostjo. Njegov poskus ne uspe, še več, prav klavirno propade, kajti sedanjost je povsem brezbržna do preteklosti, ki ni nič več kot zgolj njegova osebna travma. V tem kraju sreča človeka, ki je bil nekoč njegov »sodnik«, danes pa je priključen univerzitetni profesor. Med drugim se pogovarjata tudi o mladi generaciji, in to takole:

»Drugačni so,« je rekel Zemánek. »K sreči so

»To vsekakor ne pove nič dobrega o njihovi izobrazbi, toda za njih to predstavlja osvoboditev. Niso sprejeli našega sveta. V celoti so ga zavrgli.«

»Slepilo so zamenjali za slepilo.«

»Ne bi tako rekel. Oni mi imponirajo. Rad jih imam ravno zato, ker so povsem drugačni. Ljubijo svoja telesa. Mi smo jih zanemarjali. Ljubijo potovanja. Mi smo sedeli stalno na istem mestu.

Prevladuje torej mnenje, da sta za našo današnjo družbo značilni togost in statičnost. In ker se pri razreševanju današnjih sporov in nasprompt, kot rečeno, radi vračamo v preteklost, mnogi razlagajo celoten povojni razvoj naše družbe kot stalen spopad dinamičnega s statičnim, točneje rečeno, kot ciklično menjavanje prebojev dinamičnega v sicer statično družbeno strukturo, ter seveda izrinjanja teh dinamičnih tendenc. Prav tako kot je ob šolstvu navada pogledati deset let

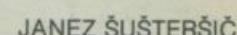
be se tedaj prikazovali takole: naše gospodarstvo, skladno s svojo tehnološko strukturo, potrebuje predvsem več lastne polkvalificirane in kvalificirane delovne sile (namesto »uvožene« iz drugih republik) in manj visoko izobraženih kadrov (takrat smo namreč doživeli ekspanzijo visokega šolstva in povečano brezposelnost tovrstnih kadrov). Koncept reforme je torej »pozabil« vsaj na to, da takšna tehnološka oziroma izobražena struktura ni perspektivna (čeprav je bila v tistem času – in je še – stvarnost), »pozabil« je na vlogo znanosti oziroma na tiste, ki bodo gospodarstvo potegnili z mesta in ki se bodo čez dvajset let v njem zaposleni (kdo pa je, konec koncev, leta 1974 trdil, da je treba naše gospodarstvo kam potegniti – toda ravno zato, ker ga nismo tedaj nikamor vleкли, je danes postalo »voz, ki ga je potrebno vleči iz blata«, kot bi rekli »nekateri« vidni politiki). Z drugimi besedami: če je res, da je nezaposlenost visoko izobraženih kadrov v tedanjem času odsevala nizko tehnološko strukturo gospodarstva, je prav tako tudi njegovo nesposobnost in nezainteresiranost, da takšno delovno silo pametno izkoristi (in ravno tako, kot je to gospodarstvo uvažalo NKV in PKV DS iz vzhodnejših republik, je visoko izobraženo DS izvažalo v zahodnejše države).

Če je bil cilj tega prvotnega koncepta reforme produkcija nizko izobražene DS, je bila njegov cilj tudi redukcija visoko izobražene delovne sile, kar je moč povedati tudi drugače: redukcija izobražencev, ki so bili zato seveda že od vsega začetka nasprotniki šolske reforme. Na to se bomo spomnili kasneje – doslej smo od tega omenili le toliko, da se bomo sploh mogli spomniti – zdaj pa si pogledajmo, kako cilje šolske reforme slikajo dandanes.

Menda ni težko uganiti, da je ta stari koncept reforme, ki predvideva statično ohranjanje ene in iste strukture, zamenjala vizija veliko bolj dinamičnega šolstva. Zgleda, da je našim politikom – če jih lahko sodimo po njihovih besedah, soditi po njihovih besedah pa jih ne moremo – torej z rezerve, da besedovalcem ne gre verjeti na besedo, lahko ugotovimo, da je tem našim politikom postalo jasno nekaj, kar je v tehnološko bolj razvitem svetu jasno že vsaj od takrat, ko je ta svet postal to, kar bi mi šele radi postali – namreč tehnološko bolj razvit oziroma stalno se razvijajoč. Med te ugotovitve sodi tudi ta – kar je zapisano v dokumentih tega kongresa – da je izobrazbena struktura eden najpomembnejših faktorjev produkcije (pomembnejši, recimo, od kapitala) in da je novo tehnologijo moč uvajati le ob mnogo višje izobraženi delovni sili, kot je naša sedaj in kot bo v prihodnosti (sedanji sistem izobraževanja, ugotavlja predsedstvo CK ZKS

Na osnovi povedanega se seveda ne da povedati, kaj lahko pričakujemo na področju šolstva v prihodnosti. Nekatera znamenja – recimo

NA GORI STOJI TOPOL – V MESTU SMO ŽE VSE POŽAGALI

KRAJANKA: Tole sekanje topolov je največji uspeh krajevne samouprave v Rožni dolini.

KRAJAN II: Jaz sem iz Rožne doline, točno okoli vogala, kjer so tisti topoli posekani. Jaz imam seneri nahod, moj brat pa je astmatik. Ampak točno vem, da bom ne glede na to, če so ti topoli posekani ali ne, imel nahod in moj brat astma. Precej idiotsko je posekati 40 topolov, saj je količina prahu, ki ga oddajajo topoli, zanamrljiva nasproti količini prahu s travnikov, cest... Kdor se je to spomnil, je bedak!

RS: Bi bili za to, da bi razpisali referendum o topolih?

KRAJAN: Seveda. Dejal bi samo še nekaj. To je tipično za KS Rožna dolina, da se vedno postavljajo nad študentsko naselje ali da hočejo imeti vzvišen položaj nad mestom Ljubljana. Tudi zaradi FW – Diska Študent je bil isti pro-

blem. Kolikor jaz vem, so se krajani Rožne doline v glavnem zgražali nad mladino, češ da zganja hrup in pijanost. Čez tri leta pa jih je zmotilo 40 topolov. To je idiotsko!

SAMORASTNIK

Na gori je rasel topol, pa so prišli in ga posekali! Pička jim materina!

FEO, našega topola list!

RS: Opazil sem, da ste izvedenec za to, kje vse gojijo topole.

Zanima me, če veste, kako je s Topolščico?

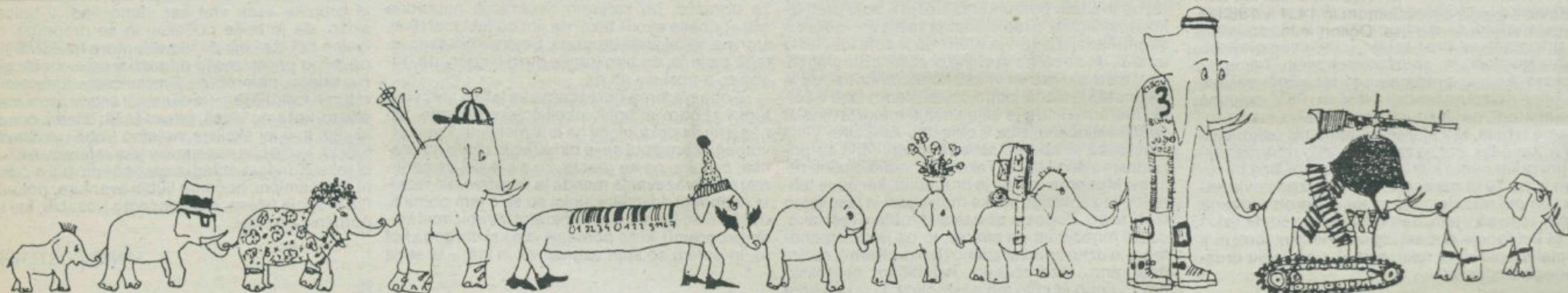
KRAJAN: Ne, to pa ne!

RS: Tam je zdravilišče!

KRAJAN: Mi je prijatelj iz Bačke Topole povedal, da v Bački Topoli še ni nikoli videl toliko topolov kot v Rožni dolini.

Po poseku topolov je študente zagrabil agresivna apatija. Niso sicer zgrabili po kolih, ker jih ni več kje odrezati, so pa zato brez omahovanja zasedli vse kolobarnice na štorih.

SLIKE NAVADNE TOPOLJE NOROSTI

NATALIJA: Nas nihče ničesar ni vprašal, čeprav smo mi najbolj direktno vezani na te topole. Tisto jutro smo se normalno odpravili na faks, in ko smo se vrnili, topolov kar na lepem ni bilo več. Vprašali smo hišnika, ki ni prav vedel, za kaj gre. Mi pa smo se razjezili in napisali pritožbo.

Ti topoli so nas ščitili, kajti poleti je na tej zahodni strani grozno vroče. Naši bloki imajo stene iz iverice in poleti imaš občutek, kot da si v škattli in da se kuhaš. Kot vemo, so junija na fakultetah izpiti, takrat je treba študirati in zelo hudo bo!

JERMAN: Da študentje niso bili obveščeni, je v glavnem stvar študentskega centra (ŠC) in ne naše krajevne skupnosti. Študentje so v glavnem

Hočem reči, da bi bilo verjetno vsako leto huje: čim starejši bi bili topoli, toliko slabše bi bilo to za zdravje krajanov. KS je tako dobila 4. 6. 1985 petdeset podpisov teh okoliških krajanov... Na osnovi teh podpisov je Ljubljanski dnevnik objavil članek pod naslovom *Zasnežena Rožna dolina*, ki pravi, da so imeli podoben primer na Kodeljevem, da so dve leti pritiskali in končno uspeli ter da zdaj upajo, da v Rožni dolini ne bo toliko časa trajalo, še posebej zato ne, ker je pomankanje lesa v papirni industriji. 12. 6. je razpravljala naša komisija za urbanizem in stanovanjsko ter komunalno ureditev.

KRAJAN: Pred 14. leti je bil ŠC opozorjen, da topol ne ustreza in da je treba zasaditi lipo ali kostanj. V ŠC so se le smejali. Po 14 letih lahko

Komunalnemu podjetju TOZD Rast Ljubljana ter ŠC. Iz Občinskega komiteja Vič smo dobili dopis, ki je zahteval strokovno mnenje o teh pojavih, ŠC pa je od tu dalje vodil vso politiko odstranjevanja topolov.

In strokovno mnenje: pravijo, da so si strokovnjaki ogledali te topole na kraju samem in ugotovili, da so topoli ZDRAVI IN DA POSEG NE BI BIL NUJEN. Ker pa da imajo stanovalci in lastniki z njimi ogromne težave, so dali pozitivno mnenje s pogojem, da se posekana drevesa zamenjajo z novimi. Dovoljenje za sečnjo daje občinski upravni organ, ki je pristojen za komunalno. Tudi to dovoljenje je ŠC dobil. Obvestili so nas, da imajo dovoljenje za sečnjo, vendar da bi ta stala 120 starih milijonov, in ker je ŠC v finančnih težavah, da teh stroškov ne more nositi.

RS: Za koliko topolov gre?

BENEDIKT: Točnega števila ne vem! V glavnem so posekana vsa drevesa ob cesti, ki pelje mimo telovadnice, in pa nekaj dreves znotraj študentskega naselja (med njimi tudi nekaj dreves, ki niso bila topoli, bila pa so prestara).

RS: Ste delali med drevesi selekcijo?

BENEDIKT: Selekcije nismo delali, pač pa smo posekali vse topole. Ves čas smo stali na stališču, da zahteve krajanov niso problem, temveč stroški, in ko smo dobili ponudbo za seko, ki ŠC-ju ni povzročila stroškov, smo ta ukrep izvedli.

RS: Ali veš, kaj strokovnjaki menijo o topolih?

BENEDIKT: V ZKPO smo vsi dokaj čustveno navezani na ta drevesa, vsaj kot se je izkazalo v razpravi. Zato smo sprejeli sklep, da pred sečnjo dobimo strokovno mnenje, kako bi preprečili to cvetenje. Od nobenega strokovnjaka nismo dobili navodila, kako preprečiti cvetenje. Le sečnja je prišla v poštev – s tem, da zasadimo nova drevesa.

JERMAN: Prav bi bilo, da povemo, da bodo to lipe ali platane!

PAVLE URBANIST: Kar se tiče tega poseka topolov, urbana sociologija tu nima kaj veliko početi. Zame ima pri odločanju, ali je tak poseg merodajen ali ne, odločilno vlogo strokovno stališče službe zdravstvenega varstva, ki lahko poseg priporoči ali ga celo zahteva. Če so, recimo, upravičene pritožbe astmatikov, potem so gotovo tudi upravičene pritožbe študentov. Funkcija zelenja ni samo, da je mesto lepo, ampak da na zaželenem teritoriju ščiti stanovanja pred vplivom neposrednih sončnih žarkov na materiale, ki se močno segrevajo, ohlajajo.

Druga stvar je postopek za izdajo dovoljenja. Zgleda, da je v tem primeru Občinski komitej za urbanizem Vič to dovoljenje dal. Prav KS Rožna dolina je namreč bila tista, ki se je že nekoč izkazala z NEDOVOLJENO SEČNJO. S sečnjo dreves pod Rožnikom, kjer so pri vrtcu zgradili smučišče.

JERMAN: Tega ne morem potrditi. Takrat je prav tako sekala Rast in material odpeljala. Takrat ni noben krajan sekal...

PAVLE URBANIST: O tej zadevi smo na Komiteju za urbanizem in varstvo okolja večkrat razpravljali in ugotovili, da je KS to zadevo izpejla mimo odloka o zaščiti Rožnika in Tivolija in da je s tem naletela na veliko obsodbo. Dobro. Tu je vprašanje različnih interesov, strinjati se je treba, da topoli niso najbolj primerni za zasaditev, čeprav najhitreje dajo učinek. Vprašanje je, kdo ima tisto odločilno moč, ki doseže odločitev za sečnjo topolov!

KRAJAN: Če bi takrat, ko so topole sadili, obveljalo mnenje krajanov, to zdaj ne bi bil problem. Jaz razumem študentko, ki nima sence, vendar bi senco prav tako imela od lipe. Takrat smo jim svetovali jelke.

In kakšna zdravstvena zaščita! O tem lahko govori le tisti, ki stanuje tu, ne pa tisti, ki z nekakšnim urbanističnim pregledom gleda na Rožno dolino. Sploh pa tista poseka na Rožniku: jaz mislim, da smo napravili za nekaj 1000, 100 ljubljanskih otrok, ki nimajo kam iti smučat, krasno stvar. Res ne vem, kaj smo tam naredili tako hudega, da bi se lahko kdo razburjal, razen določenih ljudi, ki so bili v hortikulturnem društvu in so cepetali zaradi tega.

PAVLE URBANIST: Še vedno trdim, da je edino mnenje ustrezne zdravstvene institucije, ki bi potrdila negativni učinek topolov na dravstveno stanje astmatikov, legitimni razlog za poseko. Lahko se strinjam, da bi bila kakšna druga vrsta dreves bolj primerna, toda topoli so tam!

Drugo pa je vprašanje poseke za smučišče. Po mojem je šlo takrat za veliko samovoljo. Kaj bi bilo, če bi se kar na enkrat kdo spomnil in posekal par dreves, kdo drug pa bi podrli hiše. Veljati mora vsaj minimalen urbanistični red. Narejene so študije, ki govorijo, da je ta poseka precejšnja ekološka obremenitev za tisto področje (erozija) in da so stroški sanacije zelo visoki.

KRAJAN: Če moram jaz čakati na zobozdravnika tri mesece, kdo se bo potem spomnil na topole v Rožni dolini. Ne vem, če ima Pavle Urbanist otroka ali ne, toda ko bo enkrat zaradi topolov nosil otroka v bolnico, bo sposoben tudi žeblice v smreke zabijati, samo da bi jo posekali.

PAVLE URBANIST: To v zvezi s poseko je vezano na vprašanje pravnega reda v državi. Namreč, ko je nek zakon sprejet, se ga je treba držati.

KRAJAN: Ko ste rekli prej, da si je KS Rožna dolina dovolila nedopustno poseko – vem samo to, da so bili otroci zaradi tega zelo veseli. Morda nisem imel prav, sicer pa govorimo o topolih.

PAVLE URBANIST: Za topole se strinjam: poseka je legitimna, če je ustrezna dokumentacija.

JERMAN: Sečnjo topolov je izpeljal ŠC na osnovi dovoljenja, ki ga je izdal komitej pri občini.

PAVLE URBANIST: Vi trdite, da so imeli za to »zdravstveno« dovoljenje?

KRAJAN: Saj ne gre za to, da so škodljivi, tovariš, motijo, motijo. Ne gre samo za škodljivost, motijo. Od 10. maja do 10. junija smo bili zaprti v hišo.

RS: NAM JE BILO REČENO TAKOLE: DA TOPOLI POVZROČAJO ALERGIJO, NE DRŽI POPLNOMA. DRŽI, LE KOLIKOR GOVORIMO O ŽENSKIH TOPOLIH. ČE JE ŠC POSEKAL 44 TOPOLOV, BI MORAL PREJ UGOTOVITI, KATERI SO ŽENSKI IN KATERI MOŠKI.

KRAJAN: Mislim, da govorim tudi v imenu študentov. Ali so ti topoli zanje res tako pomembni, če pa vedo, da so s sečnjo le-teh rešili celo Rožno dolino. S tem da so posekali topole, bodo njihovi nasledniki čez 10 let živeli pod lipami. Ali ne bo to lepo!

RS: Lipe so seveda primerne, saj jih imamo tudi na turističnih prospektih. Veš, koliko je bilo ženskih in koliko moških topolov?

BENEDIKT: NE VEM!

Sodelujoči na kontaktu RS: Natalija, Pavle Urbanist, Krajan, Jerman (predsednik sveta KS), Bačar (predsednik sveta SZDL), Benedikt (član prisilne uprave – ZKPO), Krajan II, Krajanka

Ptički brez gnezda. Odgovorni za posek se verjetno ne zavedajo, da so se s topoli zrušila tudi začasna študentska prebivališča.

mladi ljudje in ne čutijo tegob astme in podobnih bolezenskih pojavov, ki jih čutijo naši krajani. Tretjič (tega nismo imeli nikoli v mislih, ko smo razpravljali in sklepali o topolih): nekateri izmed naših krajanov živijo tukaj od rojstva pa do smrti, torej na Svetčevi in Bajtovi ulici, delu ceste 8 in ceste 1. To so hiše, ki so obkrožale te topole (kot vemo, so že posekani). Lahko da ta vaša pripomba, kako bo sedaj sonce neusmiljeno sijalo, sicer drži, vendar so naši krajani že od leta 1981 na zborih prosili in zahtevali, da se s tem v vezi kaj ukrene. Topoli namreč z leti, ko dovolj zrastejo, zelo bujno cveto in imajo ogromno prahu in smeti. To je naše krajane motilo. Ne zaradi tega, ker sta se prah in smetje nabirala na cestah, pač pa zato, ker sta silila v stanovanja, da so morali imeti v maju in juniju okna zaprta. Razen tega to astmatikom povzroča alergijo in, po naših podpisnikih sodeč, je teh krajanov astmatikov precej – med njimi je tudi nekaj zdravnikov, ki so to peticijo podpisali. Moram reči, peticijo so podpisali v lanskem letu, ker je bilo lani najhujše.

greste pogledat, saj so se drevesa že začela sušiti (poglejte panje) in so postala nevarna za okolico, zato so jih pred petimi leti pred Katro že posekali. Ena veja je namreč padla na avto, in če bi bili v avtomobilu ljudje, bi bile tudi žrtve. Topol ima življenjsko dobo 21 let.

Doma imam hčer, ki je astmatik, in maja, ko je bilo najbolj lepo vreme, sem jo moral nositi v bolnico namesto na sprehod. Toliko, da se ne bi preveč pogovarjali! Rekli so, da bodo takoj zasadili lipe ali kostanj (zdaj bodo lipe). Počakati bo treba naslednjih nekaj let, da bodo te lipe zrastle. Tisti, ki je bil maja tule, je lahko dobro videl, kaj se je dogajalo tega meseca v Rožni dolini. To je bila grozljivka. Tisti, ki ni občutljiv, to seveda laže prenaša, tisti, ki je občutljiv, pa malo težje.

RS: Kaj pravijo strokovnjaki?

JERMAN: Pojdimo lepo po vrsti, tako kot je potekal samoupravni postopek. Podan je bil namreč očitke, da študentje niso bili obveščeni... Komisija za urbanizem je poslala peticijo na Občinski komitej za urejanje prostora občine Vič in

KRIMINALNA DEJANJA KS ROŽNA DOLINA

FELJTON

zem in varstvo okolja, ki je na svoji 29. seji (8. 12. 1983) gostil tudi predstavnike KS Rožna dolina. Le-ti so povedali, da je bila prava akcija usmerjena v očiščevanje podrašč in odstranitev nekaj bolnih dreves na območju travnika. To akcijo je vodila komisija za telesno kulturo, pozneje pa jih je udarniški zalet tako prevzel, da so sekali, dokler se jim teren ni zdel dovolj velik za sankališče in smučišče. Delavni zalet je izhajal iz prepričanja, da sta na tem območju sankališče in smučišče že določena tako v planski urbanistični dokumentaciji kot tudi v zazidalnem načrtu, ki takrat še ni bil urejen. Dodaten namig pa se je udarnikom zdelo dejstvo, da se tod otroci že dolga leta sankajo in smučajo.

MOVOLJNIH postopkov in NEZAKONITIH del, ki so bila opravljena MIMO vednosti in odgovornosti KS.

Razkorak med dobronamernostjo oziroma skrbjo za otroke in zavračanjem vsakršne odgovornosti je vsaj čuden!

Sklep te seje je bil, da morajo KS Rožna dolina, občina Ljubljana Vič-Rudnik, Biotehniška fakulteta in KPL-TOZD Rast pripraviti spisek sanacijskih del in finančno konstrukcijo sanacije. Oktobra 1984 je tri alternative za ureditev smučišča na Rožniku pripravila Biotehniška fakulteta (katedra za krajinsko arhitekturo). V uvodu so strokovnjaki zapisali, da so se slabo leto po opravljenih zemeljskih delih površine v spodnjem delu bolj ali manj zarasle s plevelom in robidovjem, zgornji del pa je ostal gol in nekoliko zbrzdani zaradi erozije.

Prva varianta je predvidevala popolno ureditev smučišča, ki je v ekološkem pogledu predstavljala najmanj ugodno rešitev, v smučarskem pa najugodnejšo. Načrtovano je bilo kup zemljiških del (izravnava naklonov v srednjem in spodnjem delu, ureditev izsteka, odvod vode na vrhu in pod smučiščem, zatavljenje, saniranje gozdnega roba in ureditev zemljišča za vlečnico). Najvišji predračun je znašal 2.283.053 dinarjev.

Druga varianta je bila manj zahtevna kar se tiče zemeljskih del in je predvidevala najenostavnejšo varianto smučišča brez platoja na vrhu in ob izteku. V vizualnem in ekološkem pogledu je pomenila boljšo rešitev. Predračunska cena: 1.215.640 din.

Tretja varianta je bila sanacija v prvotno stanje z zasaditvijo. Najstrmejši del terena, kjer se že kažejo erozijski pojavi, naj bi zasadili z drevesno vegetacijo, da bi se regeneriral v redek gozd. Tudi ta varianta je zahtevala določene popravne posege z zemljiškim delom. Ta varianta je pomenila najboljšo ekološko in vizualno rešitev. Predračun: 1.231.189.

III MORALA: Kot predstavnik KS Rožna dolina se je na takratnih sejah pojavljal sedanji predsednik sveta KS Rožna dolina: tovariš Jerman!

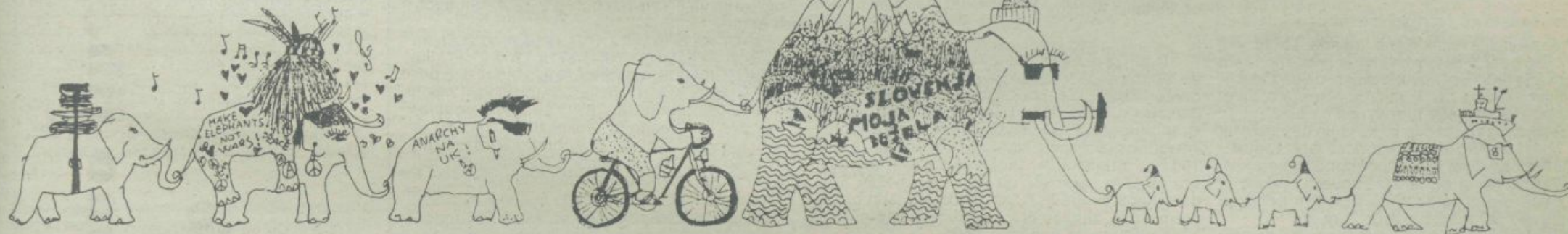
IV PRIHODNJIČ: KDO JE PRAVI krivec? Katera varianta je izbrana? Kako je izpeljana sanacija?

Prizorišče I: Storiteli niso izbirali sredstev kar je menda očitno. Po odrezani glavi samo še štrcelj iz zemlje

II Na inkriminiranem območju je bilo posekanih več dreves in odstranjena humusna plast zemlje, spremenjena pa je bila tudi konfiguracija terena. Stvar je vzel v roke Mestni komite za urbanizem in varstvo okolja, ki bo pripravil načrt za sanacijo področja in s posegom že definirano zemljišče (definiraš ga tako, da kaj drugega kot smučišče tam ne more več biti) vključi v natečaj za ureditev TIVOLIJA (Tivoli – včeraj, danes, jutri).

Na tem mestu pride do prvega trilerskega preobrata, saj predstavniki KS Rožna dolina izjavijo: »Krajevna skupnost se zavzema, da se obravnava rekreacijska površina uredi na podlagi strokovnih osnov in pod strokovnim vodstvom. Krajevna skupnost pa ne odobrava SA-

PETICIONARSTVO V KS ROŽNA DOLINA

»Tole sekanje topolov je največji uspeh krajevne samouprave v Rožni dolini,« je dejala krajanka ob koncu kontakta na Radiu Student. Sam prihod predstavnikov KS Rožna dolina pa je potekal pod parolo: Kaj nam pa morejo, saj smo

delali vse v skladu s samoupravnimi načeli. Zato ni čudno, da se je poglobilni prelom dogodil na nivoju dveh izjav, ki se s pozicije samoupravne ideologije zdijo druga od druge neločljivi. Izjavi sta približno naslednji: »Vse je potekalo po samoupravnih poti« in »Posek topolov je v neposredni povezavi z zahtevo po pravni državi«.

Že leta 1983 je s poseko na Rožniku (smučišče Sadovnjak) postalo očitno, da tu ne gre za isto stvar. Popolnoma razumljivo je, da se na nivoju krajevnih skupnosti ta dva nivoja družbenih odnosov največkrat ločita ob ekoloških vprašanjih. Jasno je tudi, zakaj: državna represija (represija »splošnega interesa«) je namreč prav na teh »marginalnih« področjih najmanjša, kar dopušča uničevalno samovoljo. Gre za pojav, značilen za socialistične družbe, ko ideološki argument (pomembnost samoupravne poti je točno v tem, da s tovrstnim ravnanjem potrjuješ privrženost ideologiji, ekonomski, ekološki itd. učinki pa so drugorazredna vprašanja), torej privrženost samoupravni poti, premaga vsak specifični argument.

Najlepše lahko to razmerje ponazorimo s primerjavo indoktrinacije in ideološke propagande na zadnjih volitvah. Količino vloženih sredstev med to kampanjo se da primerjati le še s škodo, ki jo ustvarjajo samoupravljalci s svojimi »ekološkimi« posegi.

Oblasti je procentualni uspeh (procent volilcev, ki so prišli na volišče) na volitvah – saj za to gre – seveda več vreden, kot prizadevanje za kolikor toliko ohranjenost naravnega okolja. Razlog je jassen: procentualno uspešne volitve v kratkem roku, oziroma takoj, sprožijo prestrukturiranje vpisov v družbeno nezavedno, s tem pa nedvomno tudi lojalnost...

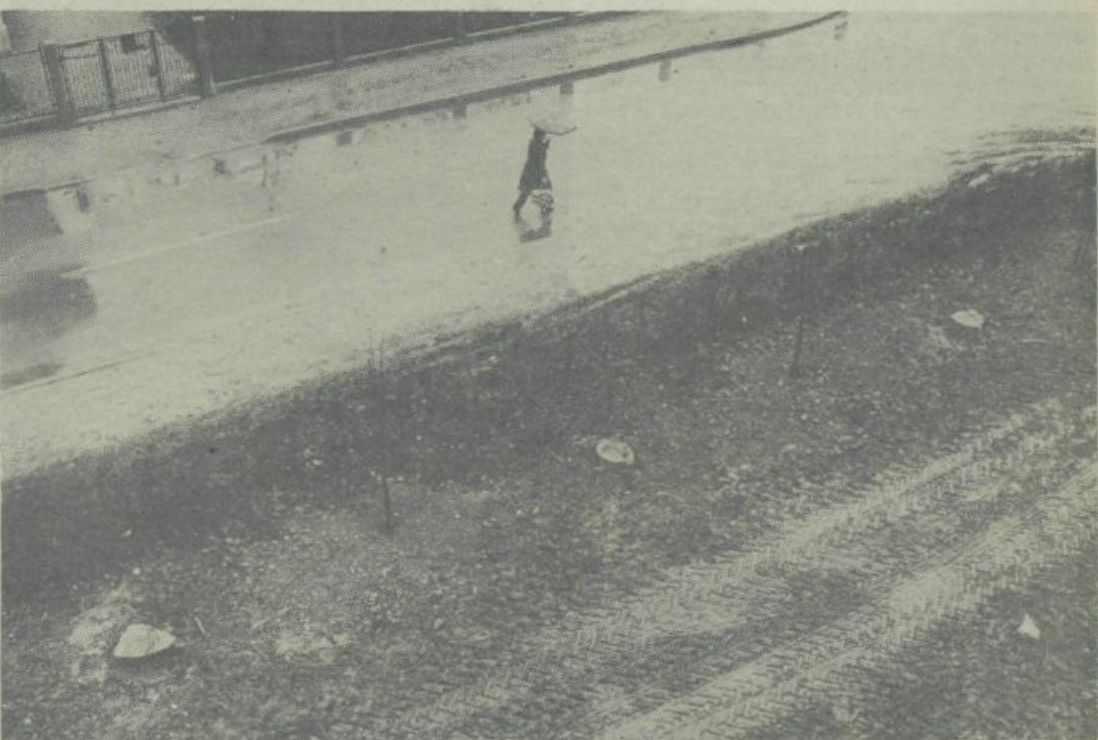
II In kako se umešča v samoupravno strukturo KS Rožna dolina peticionarstvo? V Jugoslaviji nasprotna politična aktivnost ni zaželeno, vendar nam primer KS Rožna dolina ponovno

dokazuje, na kako majavih tleh stoji: »nasploš«, »splošno«, »objektivno«. Označevalna struktura je še enkrat kar najčisteje prispevala k nemožnosti META pozicije (pozicije edinstvi): to, kar ni sprejemljivo za samoupravno ideologijo, se izkaže za samoupravno izhodišče. Ves postopek »genocida« nad topoli se je namreč pričel s peticijo o sekanju topolov, ki jo je podpisalo petdeset vaščanov Rožne doline!

Vprašamo se lahko, in to popolnoma upravičeno (kakor tudi nepotrebno, saj odgovor poznamo), ali bi Krajevna skupnost Rožna dolina – oziroma njeni velmožje in delegati – prav tako zvesto zastopali interese vaščanov v primeru, ko bi le-ti napisali peticijo ZA UKINITEV ČLENA 133?

Prizorišče III: in še dobro se vidi, kam vodijo.

Prizorišče II: Sledovi so še vidni

V SPOMIN PADLIM TOVARIŠEM (INTERVJU)

Ker iz objektivnih razlogov nismo mogli pravočasno priskrbeti intervjuja z vodilnim astmatikom Rožne doline, povzemamo intervju Svetega Petra s posekanimi topoli nekaj minut pred njihovim vstopom v Nebesa (intervju nam je posredovala agencija ŠE POMNITE TOVARIŠI!)

Sv. Peter: Le kaj ste jim storili, da so vas ugonobili? Ste bili morda politično oporečni? Po-budniki bojkota? Voditelji? Ali pa ste kaj pisarili in se pregrešili po členu 133?

Topoli: Ne, ne, čisto potihoma smo rasli, pomagali teti Podtalnici pri vsakodnevni negi, preskrbovali Smogastega strica s kisikom, se pogovarjali samo s šumenjem, pozdravljali mimoidoče, bili oslomba rožnodolskim psičkom pri opravljanju vsakdanje potrebe, ščitili otroke zapučenih Jugoslovanov pred neusmiljenim stricem Soncem, zapeljivo cveteli... skratka, bili smo neoporečni.

Sv. Peter: No, zvedeli smo, da sicer niste bili oporečni; kaj pa pri bojkotu, da niste tam imeli svojih listov vmes, saj so vas posekali ravno pred prvo obletnico le-tega?

Topoli: Mislimo, da lani aprila naši listi še niso vzbrsteli in tako niso mogli dajati zavetja zarotnikom, pa četudi bi si bili tega močno želeli.

Sv. Peter: Ah, torej je vendar bila želja, to pa je že pol prekrška. Ali ste si jo mogoče celo drznili izreči in tako prekršili člen 133?

Topoli: Veste, mi smo skromna drevesna vrsta, ne bohotimo se tako; kot recimo hrast z mogočnimi govori. Ne, nismo si drznili izreči česa takega, kaj šele da bi se pregrešili po členu 133...

Sv. Peter: Ko smo ravno pri 133. členu, ste mogoče vi za ukinitve?

Topoli: Mi smo ga ukinili, še predno ste ga vi sploh uvedli, vendar pa se očitno ne gledujete po naših izkušnjah.

Sv. Peter: Slišal sem, da ste bili v času cvetenja, tam nekje ob koncu maja, ekshibicionistično razpoloženi. Baje da so vaša semena letela kar po celi Rožni dolini in pohujševala puritanske rožnodolčane, ki so potem tudi podpisali petico, ki je še najbolj pripomogla k vaši usmrtni?

Topoli: Vi, tovariš, pa res prav ničesar ne razumete. Kaj niste seznanjeni z zakoni vašega nadrejenega, ki nas je sam take ustvaril?

Sv. Peter: Kkhh, kkkhh, oprostite, če sem vas prizadel. Hotel sem samo priti stvari do dna. V tem trenutku pa mi nekaj ni jasno, in sicer, zakaj so vas posekali, čeprav niste naredili nobenega prekrška?

Topoli: No, tam doli na koščku planeta Zemlje, je vse možno. Verjetno je še rasti kaznivo, če ne že rasti, pa cveteti.

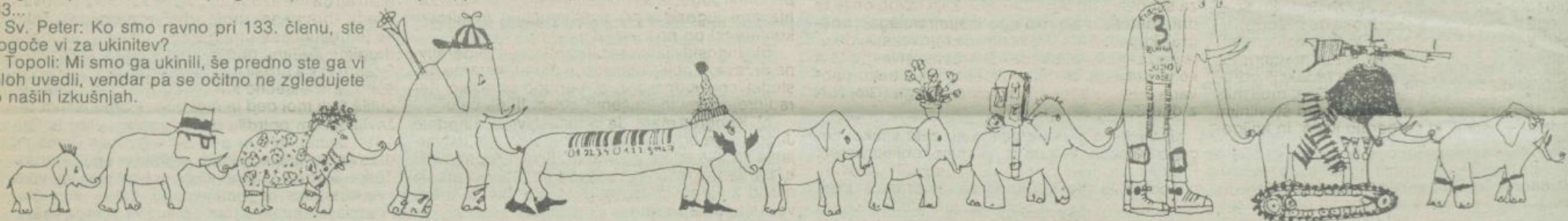
Sv. Peter: Joj, kako ste me zmedli, saj skorajda ne morem verjeti... Kaj pa bo z odvetniki, kaj nima tudi tam spodaj vsakdo pravice do njih?

Topoli: Odvetnike so šele zdaj posadili, niti ne vemo, ali so to lipe, ali platane ali kostanji, vseeno pa so še premladi, da bi lahko izterjali odškodnino, da bi vsaj tukaj gori živeli v brezdelju. Ja, je že tako. Nekdo je z našim posekom pošteno zaslužil.

Sv. Peter: Kaj bi še rekli pred vstopom v Nebesa?

Topoli: Nič ne bi rekli, upamo, da so nas pomilostili, saj nismo zagrešili nobenega kaznivega dejanja.

Sv. Peter jih spusti noter in pomisli: »... imeli so topole, pred študentskimi bloki cvet...«

TOPOL JE ŠTUDENTOV NARAVNI ZAVEZNIK

Predstavljajte si, kakšne travme so morali preživljati goreči antisemiti, ko je približno sredi 19. stoletja tudi njim postalo jasno, da se židje fizično vendarle ne razlikujejo od njih toliko, da bi jih lahko z gotovostjo prepoznali na ulici.

Precej drugače je bilo še kakšnih petdeset let prej, ko so bile židovske skupnosti lepo zaprte v ghetih (mnogokrat je bilo potrebno posedovati dovolilnico, da si ga lahko zapustil). Takrat je bilo z veliko gotovostjo moč s prstom pokazati na židovski del mesta in reči: Tam so!

Študentje, odkar ni dovolj študentskih domov (teh pa nikoli ni bilo dovolj), povzročajo prav podobne težave. Res je sicer, da so študentje pretežno mlajši ljudje, toda da bi jih na ulici v množici mladih ljudi prepoznal – to pa ne!

Precej lažje jih je prepoznati v delih mesta, kjer so študentski domovi. In zgodovina antisemitizma nas uči, da je bil v enem mestu vselej le en ghetto – tako je bilo moč z enkratnim posegom rešiti židovsko vprašanje za celo mestno območje. Ljubljana pa ima študentske domove vsaj na petih koncih! Kljub temu lahko pokažeš na dom in rečeš: Tam so!

Študentsko naselje v Rožni dolini meji na KS Rožna dolina. V skladu z dobrososedskimi odnosi je bilo do sedaj zabeleženih več skupnih akcij KS Rožna dolina in ŠC (Študentski center). Na primer Disko Študent! O izginotju le-tega je bilo že vse povedano, nikakor pa ne dovoljkrat in dovolj glasno, saj predvsem študentje, rockerska in subkultura niso nikoli dobili zanj nadomestila. Znatno vlogo pri ukinjanju Diska Študent so seveda imeli tudi vaščani Rožne doline!

Topoli! Poseka topolov je bila izpeljana na izrecno zahtevo in peticijo vaščanov KS Rožna dolina.

Prepoved diska NARCIS! To je najbolj sveža zadeva, o kateri do zaključka redakcije nismo zbrali dovolj informacij. Ve se le, da je po nekogaršnjem posredovanju disko NARCIS od sobote, 12. aprila 1986, ZAPRT. V tem primeru ne dvomimo o dobronamernosti vaščanov KS Rožna dolina.

II Strinjati se moramo z glasovi vaščanov Rožne doline, ki nam vztrajno dopovedujejo, da so študentje večinoma le po 2 leti v naselju. Verjamejo jim tudi, da niso imeli tega argumenta v mislih, ko je bilo potrebno odločiti o poseki topolov. Ta manj-vrednost, nepopolnost vaščanov v Rožni dolini je namreč vpisana v nezavedno krajanov Rožne doline, kar pomeni, da se nepopolnost vaščanstva ne pojavlja v obliki zavednega argumenta, temveč da je vsak argument, odločitev, akcija že posredovana z njim (in zakaj ne bi v dokaz ponudili večkratno zanikanje predstavnikov KS Rožna dolina, da so imeli v mislih

ne-popolno vaščanstvo študentov v Rožni dolini ob sekanju topolov).

III 10. junija je bila z odločitvijo skupščine občine Vič uvedena v Študentski center »prisilna uprava« – ZKPO, ki naj bi sanirala poslovanje te organizacije. Namen je bil jasen in že septembra s strani študentov tudi razkrinkan. Namen: zagotoviti redno plačevanje stanarin. Realizacija je bila 100 %. Razkrinkanje: študentje so že v spetembro/oktobru ugotovili, da se v poslovanju Študentskega centra in s tem glede stanarin ni nič premaknilo, zato so dali že daljnega septembra 1985 pobudo za odpoklic ZKPO.

To, da je bil ukinjen vpliv študentov na poslovanje ŠC in na položaj te organizacije v družbi, ni rodilo nič drugega kot popolno zamrznitev

toka informacij, česar rezultat je tudi samovoljno dogovarjanje KS Rožna dolina z ZKPO Študentski center.

Pritisk, da bi ukinili ZKPO, je bil med študenti vseskozi prisoten in NE-REZULTATI ZKPO se mu ne morejo resno upirati. Prav zato je bilo poseko topolov nujno izpeljati čimprej, kajti nikoli ne veš, kako dolgo bo ZKPO še užival potuho.

Sodeč po sedanjih reakcijah študentov, ki stanujejo v Rožni dolini, bi v normalnih razmerah topoli še stali. Razumevajoče sodelovanje med ZKPO in KS Rožna dolina pa jih je podrla!

IV Če gredo študentje tako na živce Rožnodolcem in Študentskemu centru in če so topoli res tako uničujoča pojavnost, potem res ne vidim razloga za poseko. Topoli bi lahko služili za odganjanje študentov!

topol ni in ne more b'it'i
socialistično drevo
zato smo jih...

Saveznici i jugoslovenska ratna drama

Tribuna, št. 7 in 10

Dr. Veselin Djuretić, znanstveni svetnik
Balkanološkega inštituta SANU,
Beograd, Kneza Mihaila 35

Uredništvu TRIBUNE,
Ljubljana, Kersnikova 4

Spoštovani tovariš urednik, zelo sem hvaležen tako Vam kot redakciji, ker sta še ob koncu decembra 1985 s tem, ko sta mi odstopila prostor za besedo, ponudila priložnost, da se aktualizirajo nekatera pomembna vprašanja iz naše bližnje preteklosti. Odmev tega intervjuja je bil

tudi tukaj zaznaven. Zdaj se znova zahvaljujem, ker ste objavili kritični članek Davora Gjenera in s tem spet dali možnost, da v odgovoru izpostavim nekatera nova dejstva, zelo pomembna, kakor sem prepričan, za boljše razumevanje naših narodov.

Moral sem biti bilj obširen, kajti kritik je izrekel sodbe, katere terjajo širšo argumentacijo. Z najlepšimi željami,

Vaš
Veselin Djuretić

V Beogradu, 2. aprila 1986

NEARGUMENTIRANE OBTOŽBE

Davor Gjenero, pisec teksta (s strani redakcije *Tribune*), imenovanega *Dragi prijatelji, ne puščajte v tisa*, da je zelo zlonameren, še manj napisan človek. Dalo bi se celo reči, da je njegov članek zgledno koncizen; je pa, na žalost, obenem nečimrni, ker je proizvod nekega na iluzijah zasnovanega mišljenja. Razočaral me je tudi zaradi nedemokratskega »pledoajeja«, ki naperja očitek proti tribunovcem in posebno proti mojemu sogovorniku Lesjaku, ker so bili vsi skupaj »tak odemokratični in odpri, da so odstopili cele tri strani (ponosno, prvi v Sloveniji) uveljavljene filozofu-zgodovinarju... in zastopniku specifičnega demokratskega odnosa do bližnje preteklosti Veselinu Djuretiću«. Očitek naslovnemu »prijateljstvu« odzema pravi sijaj, medtem ko izhodiščna intonacija tega očitka redakciji odreka pravico do demokratskega stališča, moji malenkosti pa pravico do obrambe pred številnimi napadalci – tistimi, ki ne berejo knjig, in knjigomrzci.

To, kar sledi v Gjenerovi kritiki, objektivno krepiti stališče kalkulantsko naravnanih posameznikov, ki v moji dvodelni knjigi *Saveznici i jugoslovenska ratna drama* najdevajo tud šovinistična sporočila. Poudarjam torej, da lahko taka sporočila odkrivajo samo ljudje, pri katerih je razmerje med zgodovinskim in družbenim spoznanjem v konfuznem stanju. O tem me prepričujejo posebno pisma in članki sto in več ljudi, katere dobivam iz domovine in iz sveta in v katerih je navadno zapisana sentenca: »Povedana je gola resnica«, ali izražen »sentimentalen« odnos: »Mislili smo, da bo naše trpljenje pozabljeno«. Tudi pretiravanje je v teh nagovorih, pa vendar ti, zlasti pretirano napadanemu avtorju, morajo ugajati.

Če je Lesjak v mojem prikazu našel elemente posploševanja problemsko-zgodovinskih sublimacij, kateri imajo zaradi načina, kako ravnavo z razmerjem posamezno-posebno-spolšno, prizvok filozofskega rekanja, tega ni treba vzeti za velik spodrsilaj; razen če Gjenero ne misli, da je spodrsilaj vse tisto, kar je meni v prid.

Ko sem prebral Davorjeva moraliziranja o svojem »tipu mišljenja«, o »emotivnem pristopu k problemu«, sem pomislil, da se za njegovim lepim imenom skriva »prozaično« srbsko ime Dušan, za nenavadnim priimkom Gjenero pa, kar je zdaj že prišlo v navado, priimek Biber. Slednji je namreč prvi patentiral odkritje, da v toku vojne pri nas ni bilo drame, temveč da je šlo za epopejo. Čeprav kritik v *Tribuni* ne poišče zamenjave za dramo, je iz tega, kar poroča, mogoče dobiti vtis, da ni daleč od ljubljanskega izumitelja. Vendar jaz, obeman navkljub, ostajam pri svojem: imeli smo dramo nad dramami, saj stotisoči ljudi niso izginili med karnevali in paradnimi marši. Vseeno pa novemu kritiku bolj zamerim kakor Bibru, ker tega dobro poznam, in to v različnih njegovih pojavnih dimenzijah – tako dobro, da me ni razjezil niti s svojimi neodmerjenimi, razuzdanimi napadi v *Danasu*. (Odgovor na ta napad je skupaj s prizivom za Zakon o tisku odposlan in te dni pričakujem, da bo objavljen.) Beograjski kolegi – pri njih je bil Biber delegiran kot »bratska pomoč« – vedo za delegatove »packe«, a jih niso zmotili niti njegovi pogosti očitki na

račun »srbskega bizantinizma«, ker so v njem videli pravo poosbljenje takega ravnanja. Ko se je vrnil v rodni kraj, so se mnogi razveselili, računajoč, da bo bogatejša Slovenija laže prenesla njegove »raziskovalske« misije po svetu. Glasni Dušan je bil posameznikom »radikalne« provenience morda celo simpatičen zaradi svojih ostrih kritik »vsega obstoječega«, ki včasih mejijo na destrukcijo; marsikoga je tako zmedel z obrati, ki se končujejo v obrambi »vsega obstoječega«. Kar pa se mene tiče, lahko rečem, da imam specifičen razlog ne za sovraštvo, temveč za simpatijo do tega človeka, kajti ravno on je te dni demaskiral mojega znamenitega beograjskega kritika – Petranovića (človeka, ki deluje pod zaščito visokega »pokroviteljstva«), s tem ko je pokazal, da to, s čimer ta kritik ostro ugovarja meni, v svoji knjigi jasno pridiga (Glej NIN z dne 23. 3., str. 618).

Z Gjenerom se ne pozna, zato vsako njegovo besedo tehtam s tehnično objektivnostjo. Prek »komparativne« analize njegovih umovanj o »ideološki misli«, »tipični za fašizem«, in prek asociacij, ki »sproti« zadevajo tudi glede mojega »primera« nedolžnega Esada Cimića, prihajam do sklepa, da ga morijo druge skrbi. Zakaj je povezal prav naju dva; lahko bi mi – zaradi značaja ugovora – za partnerja izbral Rosenberga ali celo Hitlerja! Morda je to napravil zato, ker sva nekoč midva s Cimićem po vsej BiH »označevala« množice, in to s sto in sto predavanji, ali pa zato, ker sva si oba v tej domači sredini zaslužila tako odklikovanja kot politične ukore. Jaz, resnici na ljubo, v manjši količini in zato nisem imel razloga, da bi se tako ognjevitno branil kot moj tovariš Cima; vendar sem bil tudi »tujec«, pa bi bila taka obramba lahko razumljena kot nevhvaležnost številnim prijateljem oziroma narodu BiH.

Hudo zaskrbljeni Gjenero odkriva »fašizem« tudi v mojem stališču, da komunistična gibanja pri Srbih in Slovencih niso bila razredno utemeljena. Jaz sam ta gibanja opazujem v okviru vojnih situacij, ki so predvsem narodno-samoobrambene, eksistencialne; razen tega jih jasno ločujem od razredno motiviranih skupin in vodstev. Kritik pa noče videti takih distinkcij, čeprav te prekrivajo vse moje dvodelno delo. Namesto parafraz bom navedel nekaj citatov, ki ilustrirajo moja stališča o srbskih in slovenskih razmerah:

»Kalkulantsko razmerje okupatorja, predvsem nemškega, nasproti jugoslovanski nacionalni stvarnosti je zadeval Srbe kot narod, ne pa kak določen srbski razred ali stranko, in je s tem terjel narodni, ne razredni odpor. Ustaška divjanja so dajala temu odporu močno nacionalno kohezijo, ki pa spet ni omogočala ekonomske bolj določenih razpoloženj in opredeljenj.«

In naprej: »Okupatorjevo antisrbstvo in – nekoliko manj – antislovanstvo je dajalo splošen motiv in omogočalo harmonijo nacionalnih in socialnih ciljev v okvirih slehernega nacionalnega gibanja.«

Samoobrambni razvoj obeh narodov je torej podan skozi analize, ki jasno razlikujejo celote gibanj od njihovih periferij. Marksisti bi tako morali vedeti, da razredno ravnanje ni le neposred-

no določilo, temveč da je bolj pogosto končna motivacija človeškega ravnanja.

Tudi površen bralec moje knjige bo opazil, da prikazi srbske in slovenske eksistencialne politike ne izključujejo takšne politike drugih narodov, zlasti ne hrvaškega; pri vseh teh narodih se namreč razločno vidi pot postopnega osvobajanja in rešitve iz različnih kalkulantskih tujčevskih zank.

Moj prikaz razmerja med političnim realizmom »starega kova« in revolucionarnim realizmom določa položaj srbskih in slovenskih nacionalistov na specifičen način. Venar tega kritik Gjenero ne razume ali pa ga moti to, da osrednja nacionalistična gibanja teh narodov opazujem zunaj fašističnih taborov – želi simetrijo za vsako ceno. Netoleranten je in celo nekulturen, ko mi podtika, da partizanom pripisujem »avstromarksiistične grehe«, neresničen pa, ko govori o četniškem nacionalnem konceptu iz leta 1944. Jaz namreč govorim o ideološkem nasledstvu iz arzenala stare antisrbske in antijugoslovanske propagande, ki je preplavila tudi nekatera levičarska središča, in to počnem sproti – pri tem računam, da so ta dejstva znana vsakomur, ki je pogledal v katerokoli levičarsko glasilo iz medvojne časa. (Glej, na primer, glasilo *Proleter!*) Ne nasprotujem idejnemu postulatoma federalizma, vendar pa jih ne razvrščam pod skupni imenovalec izključnosti, ki razredno postavlja nasproti nacionalnemu in ki vodi v permanentni »bellum omnium contra omnes«.

O četniškem kongresu v vasi Ba govorim znotraj konteksta nasprotniških vizij glede prihodnosti in dajem prednost tisti revolucionarni viziji, ki zagovarja duhovno edinstvo naroda – vsakega posebej in vseh skupaj. Gjenero to spregleduje in sprevrča smisel mojih misli, to sprevrščanje pa je nakopičeno, recimo, v naslednjem sklepu: četnikom pripisuje, da so želeli, naj bi Hrvaška in Slovenija postali »zgolj priveska Velike Srbije«. Toda v resoluciji Kongresa piše:

»4. Kongres postavlja sledeči občenarodni program:

a) da se jugoslovenska država v celoti obnovi in razširi na ozemlja, na katerih živijo Srbi, Hrvati in Slovenci, ter da se, kot minimalna zahteva, prihodnji Jugoslaviji določijo meje v skladu z zahtevami jugoslovanske delegacije na mirovni konferenci po prvi svetovni vojni.

b) Jugoslavija mora biti urejena kot federativna država, v obliki ustavne in parlamentarne nasledstvene monarhije, z narodno dinastijo Karadjordjevičev in kraljem Petrom II. na čelu.

c) Kongres meni, da je zanesljivost prihodnje Jugoslavije odvisna od demokratskega ustvarjanja srbske enote znotraj državne skupnosti, ki bi na demokratskih osnovah zbrala ves srbski narod z njegovim ozemljem. Isto načelo mora veljati tudi za Hrvate in Slovence.

d) Narodu se mora v vseh federalnih enotah skupne države dati možnost, da zadosti posebne pokrajinske: ekonomske, kulturne, socialne in druge interese in potrebe skozi široke narodne samouprave... Sledi socialni program.

Kritik od mene terjaja nezgodovinsko mišljenje z očitkom, da ne vidim Črnogorcev in Makedoncev. Kakor da ne ve, da se pojmi izpeljujejo iz danega, stvarnega stanja: iz zgodovinske zavesti, iz tistih njenih duhovnih postulatov, ki so izraženi v bogatem narodovnem ustvarjanju, v času vojn pa iz konkretnih motivacij ljudi in gibanj, ki se manifestirajo na različne načine. V knjigi se z Makedonijo, zaradi njenega specifičnega položaja med vojno, ukvarjam samo toliko, kolikor je treba določiti fenomenologijo danih strujanj, vendar sleherni pogled na to kaže, da so ta strujanja nakazovala tako makedonske (avtonomistične) kot srbske oziroma prosrbske in probolgarske orientacije. Svoja stališča snujem na zgodovinskem spoznanju in na internacionalističnih postulatih, ki zahtevajo tisto duhovno edinstvo, katera ne zanemari pridobitev časov. Makedonsko zgodovinsko spoznanje pa je, kot vsako drugo, komplementarnega značaja: počiva tudi na novih dejstvih, a predvsem na tistih, ki dolgo veljajo. Prav ta dolgoveljavna dejstva kažejo, da se je v tem prostoru narodnostna pripadnost najbolj očitno izražala na verski platformi, in sicer pred nastopom modernih ideologij, ki so jo kanalizirale in zmodelirale, sem in tja tudi uskladile z nekaterimi stratejskimi antisrbskimi manipulacijami.

Navedel bom samo en tak primer, ki govori o izrazito srbski tradiciji makedonske individualnosti. Ko je bila leta 1766 ukinjena Peška patriarhija, je vladika Sava Petrović napeljal na protest, ki ga je podpisalo devet srbskih arhijev: samokovski, štipski, skopski, novopazarski, niški, užiški, beograjski, bosanski in hercegovski. Koga so zastopali ti ljudje, pa vendar ne Kitajcev? In, kakor vidimo, niso pokrivali »samo Ma-

študentski časopis stran 17

kedonije, temveč tudi ozemlja nekaterih drugih dežel«, na primer severne Albanije (kajti vladika Sava je bil črnogorski in skenderijski metropolit obenem).

Kasneje se je to stanje zaradi vpliva različnih dejavnikov spremenilo, spremembe pa sta spremljali dve tendenci: prva, da je treba na račun narodno ne dovolj konstituiranih balkanskih področij ugoditi z državnopravnimi prizadevanji navdahnjenim Grkom, Bolgarom in Albancem, in druga, da je treba potisniti Srbe (kot oviro za avstroogrške, nemške in vatičanske pretenzije po jugu in vzhodu in za italijanske pretenzije po dalmatinski obali), da jih je torej treba potisniti celo s tistih področij, na katerih je bila njihova zgodovinska zavest zelo živa. Ta področja pa se ne nahajajo samo na ozemlju današnje okrnjene Makedonije. Za primer bom vzel Albanijo zaradi aktualnosti kosovskih dogajanj, pa tudi zaradi tega, ker sem rojen na meji s to državo in ker dobro poznam živo ljudsko izročilo o »potujčenih bratih z one strani«. Bral sem zapisana pričevanja nekaterih albanskih plemenskih poglavarjev s Prokletija o njihovem »srbskem poreklu« (objavljena bodo vsak čas); pregledal sem poročila vatičanskih misijonarjev iz 18. in 19. stoletja o pravoslavnih (srbskih) cerkvah v Albaniji; poslušal sem zgodbe starcev, ki so se po Vraki, Skadru, Draču, povsod po dolini Drima, pogovarjali s svojimi ljudmi – islamiziranimi in neislamiziranimi. Po mnenju nekaterih je okoli 30 % prebivalstva Kosova in Metohije srbskega porekla – islamizacija in albanizacija sta tu pojava najnovejšega časa.

Zakaj poudarjam vse to? Predvsem zavoljo tega, da bi Slovencem, ki so srbskemu narodu zelo pri srcu, prikazal dejstva, katera kažejo, da so se Srbi šele pred nedavnim izkopali iz zgodovinskih ruševin, da še danes iz njihovih etničnih razvalin klije »seme spora«, da jih zagrinjajo temni oblaki. Kosovci in Metohijci, ves tamkajšnji srbski narod, že žaluje ob spremljavi njegoveških verzov: »Nad mano je zaprt nebo, ne sprejme niti joka niti molitve...« »Sirota žalostna in nikjer nikogar...« »Je kdo na svetu, ki bi žaloval, kaj šele da bi pomagal...«

Ne bom odgovarjal na očitek, da ne vidim Črnogorcev, ker sem tudi sam Črnogorec; dejal bom le, da me to določilo ne osvobaja zgodovinskega »bremena« moje srbske narodnosti. Tako se je počutil tudi moj praded, ko se je skupaj z drugimi Zečani obrnil na ruskega konzula v Skadru in ga prosil, naj pri ruskem carju terja zaščito za »nesrečno srbsko rajo« – tako sta to občutila tudi moj ded in moj oče. V amerškem državljanskem potrdilu (bil je gastarbeiter) je leta 1911 pisalo: ime in priimek – Andrew Juretić, država, iz katere prihaja – Montenegro, narodnost – Serbian. Takrat ni mogel biti pod vplivom »velikosrbske hegemonije«. Stanoval je v San Franciscu skupaj s tremi uredniki prvega lista z imenom *Jugoslavija* – s Slovencem, Hrvatom in Srbom – tako da je od njih lahko slišal, kdo je in kaj je.

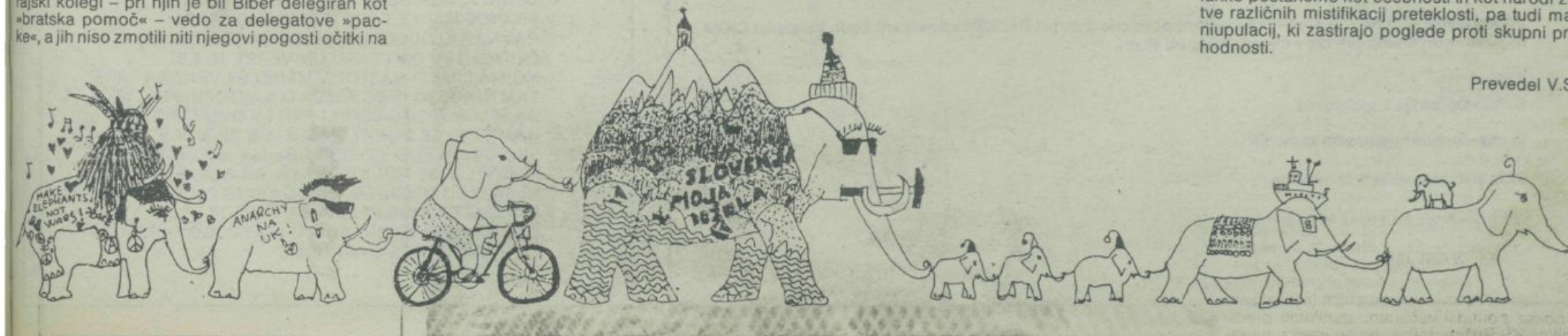
Če bi moj kritik imel priložnost, da bi pred vojno napravil anketo o narodni pripadnosti ljudi iz mojega rojstnega kraja in bi jim postavil alternativno vprašanje: Ali ste Črnogorci ali Srbi, bi dobil odgovor, da so eno in drugo (razen v dveh primerih – Stedimlja in Drlejić bi odgovorila drugače). Če bi ju vprašal, z a k a j, bi dobil odgovor: »Zato, ker ne morem iz svoje kože«, »Zato, ker nisem Turk«, »Zato, ker smo stoletja gojili žalost in kljubovanje zaradi izgubljene srbske slave in veličine«; spomnila pa bi ga tudi na sporočila srbskih guslarjev in na Njegoša. Mogoče razlike v odgovorih bi lahko bile same tiste, ki so določene z novoveškimi meščansko-političnimi vplivi in katere označujeta pojma z e l e n a s i (pristaši avtonomnega črnogorstva v okviru srbstva, Srbi-Črnogorci) in b j e l a s i (pristaši unitarnega srbstva). Prvih pa v širšem okrožju Brajorčev (ki dandanes s svojimi izrastki štejejo okoli 1000 hiš) pred vojno ni bilo.

Če bi zdaj naredil anketo takega značaja, bi dobil precej spremenjeno podobo razpoloženja, in med mladimi; če pa bi tej anketi dodal psihološki test, zasnovan na vprašanju z a k a j, bi opazil prepad med zgodovinskim in ideološkim spoznanjem. Upam, da se bo moj kritik strinjal z mojim prepričanjem, da so taki razkoraki lahko samo začasni in da je prvo spoznanje trajnejše od drugega.

Sprašujem se, kakšen namen imajo prizadevanja, ko si kdo utrdi položaj znotraj neke konjunkturne ideološke zavesti, ne da ni pustil možnost za to, da bi se – če bi se mu to zadelo primerno – temu položaju tudi odrekel.

Večidel nesporazuma med mano in Davorjem Gjenerom pripada tisti skupini dejstev, ki so indikatorji nezadostnega vzajemnega poznavanja in upoštevanja; zaradi takih nesporazumov lahko postanemo kot osebnosti in kot narodi žrtve različnih mistifikacij preteklosti, pa tudi manipulacij, ki zastirajo poglede proti skupni prihodnosti.

Prevedel V.S.

LAIBACH V VSAKO SLOVENSKO VAS

KONGRES

Eden od sklepov krškega mladinskega kongresa je zahteval legalizacijo imena Laibach in legalizacijo koncertnih nastopov Laibacha v Ljubljani (zadnji njihov nastop pred slabim letom in pol je bil ilegalen). Že nekaj dni po tem pozivu smo v dnevnem časopisju lahko prebrali, da z legalizacijo ne bo nič, češ da ime vznemirja delovne ljudi in občane. Kongresni sklepi za ljubljansko modro vodstvo torej ne pomenijo nič. Medtem pa se je na skrajnem slovenskem robu (800 metrov od meje) dogajalo pravcato čudo.

HUM, naselje je s kakšnimi 20 hišami, premore prostor, kakršnega ne premore cela Ljubljana. V dvorani se ves teden odvijajo raznorazne prireditve in tokrat se je zgodilo tisto, kar se je moralo zgoditi: Laibach se je spričlo svojih nagnjenj do rodne grude, prepojene s krvjo, podal v pravo slovensko vas, vas, ki leži na področju, zapisanem v zgodovino kot eno od najpomembnejših torišč v boju za narodno avtentičnost Slovenije.

ZMAGA NOVEGA NAD STARIM

Koncert se je začel z običajno avantgardno atonalno glasbo, tik pred nastopom pa je ozračje prepojila narodna pesem **Slovenec sem**. Na odru so izstopali rogovi, na katere je bil položen mrtev zajec. Za mikrofoni je stal debel hrastov hlopd, ob strani sta viseli zastavi z zobatim kolesom in križem, v ozadju pa je bilo obešeno platno z ogromnim enakostraničnim križem. Naenkrat se je na odru prikazal 65-letni možakar (ki je, mimogrede, tudi Laibachov šofer) in začel sekati hrastov hlopd. Ko ga je presekal že skoraj do polovice, je pristopil mlajši moški in z motorno žago v eni potezi prežagal deblo. **Zmaga novega nad starim**. Medtem so na veliki križ projicirali film. Film prikazuje jelene na paši, grafike s podobami iz kmečkega življenja, pa tudi vojne in nasilja nad kmeti. Grafike so zbirka podob strahu in nočne more. Laibach so nastop začeli s Für Personen. Presentil me je izjemno čist in precizen zvok, za to pa se je treba zahvaliti odličnemu ozvočenju, trudu organizatorja in seveda Laibachu. Če me spomin ne vara, so si skladbe sledile v enakem zaporedju, kot so zabeležene na plošči Nova akropola (izdani v Angliji).

V primerjavi z zadnjim (**ilegalnim**) ljubljanskim nastopom, je nastop v Humu izzvenel še bolj prepričljivo, korektno in celovito. Najbolj je izstopala kitara (na zadnjem ljubljanskem nastopu so Laibach nastopili brez kitare, uporabljali pa so jo na prejšnjih nastopih) in izjemno močan vokal, ki je (prav gotovo ne po naključju) spominjal na jelenov ljubzenski klic. Upam, da ne bom brnil v prazno, če dodam, da se je spreminila tudi Laibachova drža na odru. Ta je še vedno ekstatična, kretnje recitatorja in kitarista pa niso več vseskozi militaristične, pač pa tudi rockovske. Laibachov koncert je več kot koncert. Je performance in manifestacija, ki lahko s svojo večplastnostjo zmede še tako samozavestnega človeka trdnih načel. Laibach lahko

manipulira tako s tistimi, ki stojijo na »tej« strani, kot s tistimi, ki stojijo na »oni« strani. Laibachovo početje lahko razumemo kot **razgaljanje, spoznavanje in negacijo** politike skozi njen manipulativni jezik. Zato si moramo izbrati (najti) neko tretjo pozicijo, kjer lahko ohranimo zavest o možnosti manipulacije, kateri se je treba izogniti, in kot posamezniki ohraniti svojo avtentičnost. Tu se bom zaustavil, kajti zaoral sem že pregloboko.

PUBLIKA

Človek bi pričakoval več živahnosti glede na to, da se je v dvorano natepla izredno pisana družina: od pankerjev, vaških šmink in hardrockerjev do novogoriških v črno oblečenih alternativcev. Presenetilo me je, da Italijanov ni bilo. Večina prisotnih praktično ni reagirala, razen z nekaterimi »bistrimi« pripombami, ki so letele predvsem na sekajočega moža z začetka nastopa. Očitno je bilo, da je precej ljudi prišlo »na blef« (npr. vprašanje: »Od kod pa so tile Laibach?«). Navzven torej pričakovane učinke ni bilo, drugo vprašanje pa je, kakšno sled je Laibach pustil v zavesti in podzavesti Primorcev.

URBAN VOVK

pankrt y ???

Še vedno se zelo dobro spominjam tistega aprilskega večera, ko sem kot starejši pionir odšel na svoj prvi rok žur. Veselica se je pripetila v menzi sredi Študentskega naselja, geslo veselice pa je bilo **»To morate preslišati«**. Leto 1979 so Pankrti, zvezde moje prve rok veselice, izdali ploščo, ki jo je neki kritik označil kot izdelek, ki ga je treba preslišati. Kljub temu pozivu pa se je v menzi nabralo kar precej ljudi in nobenemu od njih ni prišlo na misel, da bi Pankrte preslišal. Glasbo smo poslušali z ušesi, nogami, rokami in očmi. Nikogar ni motila grobost, natrganost, vsi v en glas smo tulili **»Ne računajte«**.

Rodovnik, biografija

Vsaka dobra žival ima svoj rodovnik. Pankrti so **sinovi matere anarhične Lublane in visokega državnega funkcionarja** (pravzaprav ne le enega). Zapoljeni so bili poznega poletja leta 1977, rojeni pa oktobra istega leta. Usoda je hotela, da so Pankrti živeli dalj kot kraj njihovega rojstva. Moščansko gimnazijo, njihovo porodnišnico, so očetje Pankrtov, visoki državni funkcionarji, kmalu sesuli. Niso pa mogli sesuti svojega nezakonskega otroka. Pankrti so ves čas viseli nekje na robu dovoljenega in prepovedanega, črnega in rdečega, anarhije in reda.

Leto 1978 so Pankrti začeli širiti svoja zgodnja dela po Jugoslaviji. Prva postaja je bila prestolnica. Prihod Pankrtov v Beograd sicer ni bil tako pretresljiv kot invazija kosovskih Srbov pred nekaj dnevi, vseeno pa je najavil nove čase.

Leto 1979 je izšla prva mala plošča Pankrtov. Na njej najdemo slavošpev svoji mami Lublani, verjetno najlepšo rok balado, posvečeno materi: seveda, uganili ste, gre za pesem **Lublana je lublana**. Prva stran prvega rafala Pankrtov je dolga natančno 120 sekund. Oče Pankrtov, visok državni funkcionar, je bil užaljen, saj ga na plošči omenjajo le posredno (Lepi in prazni). Zato jim je seveda navil davek na šund, plošča je bila za nekaj dinarjev dražja.

Leto 1980. Kakšno leto po mali plošči se je v trgovinah pojavila še velika: na veliko veselje ljubljanskih pankerjev se je plošča na policah znašla

8. februarja. Pankrti so za en dan zapustili oporišče na Johnny Rotten Square in okupirali trgovino s ploščami v Maximarketu. Očetov bes pa je še vedno trajal, zato jim je tudi tokrat nekoliko podražil ploščo. Arheologi bodo očetovski bes prepoznali po modri nalepki v zgornjem levem kotu, na kateri piše »Ni oproščeno temeljnega davka na promet«. Plošča Dolgcajt je dokument z dolgočasnosti, značilne za obdobje pred veliko ekonomsko krizo. Zanimcem so Pankrti zapustili 14 besnih pesmic »dvomiljive umetniške vrednosti«.

Leto 1981: Pankrti, podgane iz Lublane, so na svoje prsi pripeli prvo odlikovanje. Dobili so orden **7 sekretarjev SKOJ-a**. S tem se jim je njihov velik oče oddolžil za ignoranco izpred let. Z odlikovanjem na prsih pa so Pankrti počasi postajali zakonski sinovi. O njih so na veliko pisali v pank številki Komunista, pank številki Sobotne priloge, pank številki Teleska, pank številki Antene, Zabavnika, Nedeljskega dnevnika, Pavlihe...

Leto 1982: Poljska je padla pod krogami generala Jaruzelskega, Pankrti pa so vrnili udarec: v Hali Tivoli so sodelovali na koncertu Solidarnost. Na nastopu so odigrali novo poljsko himno **»Poljska, Poljska, ne še umret«**.

Istega leta izdajo novo ploščo Državni ljubimci. Plošča oznanja spravo Pankrtov s svojim očetom. Oče se je njihove geste razveselil in plošče ni obdavčil, dovolil je celo, da so bila besedila natisnjena na notranjem ovitku. Med vrsticami pa se le kaže tudi globok prezir do lastnega očeta. Pankrti so torej začeli igrati na karto **dvomnosti**. Dvomnost je postala glavno taktično orožje.

Jeseni so Pankrti izvedli prve manevre, na katerih so preizkusili novo taktično zamisel. Stvar se je dogodila v šentviškem **Domu svobode**, manevri pa so za sabo pustili uničena koruzna polja, podrte telegraf štange, hudo škodo v šentviških gozdovih in novo ploščo.

Leto 1983: Pankrti so se vrnili v bazo. Nastopili so na enem zadnjih večerov v starem **disku**

Študent. Parola večera **»Kersnikovo hočemo, Študenta ne damo«**, je ostala neuresničena. Mularija je zgubila Študenta, kasneje pa tudi Kersnikovo. Pankrti so nastopili na minimalnem ozvočenju, brez enega kitarista, brez lajtšova, efektov in mikrofoni so bili pokvarjeni, vseeno pa je bil to eden njihovih najboljših nastopov. Kljub vsemu so bili Pankrti po svoji naravi podgane, ki so se najbolje znašle v rovi.

Leto 1984: Na svetlo je prišel še en izdelek, tokrat rdeče barve. Himna benda je postala **Bandiera rossa**. Letos je himna Pankrtov postala uradna kongresno-mladinska himna. Mladina je s tem nedvoumno povedala, da se počuti kot pankrt, nezakonski in nezaželeni otrok.

Leto 1985: Spomenko Hribar so vrgli iz partije, Pankrti pa so novo ploščo poimenovali **Pesmi sprave**. Kljub tej provokaciji Pankrti niso imeli pretiranih težav.

Leto 1986: po sedmih letih sem Pankrte spet videl v menzi sredi Študentskega naselja. Ravno tiste dni smo proslavljali zmago na občinskih volitvah. Na začetku nastopa je Pero, pevec in pisec besedil, napovedal spravo med preteklostjo in prihodnostjo, revolucijo in sedanostjo. Sportnemu novinarju Dela, ki so ga svoje čase klicali tudi Perči Gnus in Pierre de Bil, se v obraz počasi zarisujejo gube dolge pankrške kariere. Tip je slika enkratne mešanice anarhista, ki komaj čaka, da bo v parlament vrgel bombo, polno žeblje, zvodnika s črnimi očali, Velikega brata, nogometaša, neustrašnega fukača, Vodje in hkrati Führerja. Pero je skratka slika kombinacije vsega tistega, kar si ljubljanska mladež sicer želi postati, pa tega ne bo nikdar naredila.

Za ljubljanske nastope Pankrtov je značilno, da so vedno postavljeni v kak kontekst. Že to, da se pojavijo na odru, nosi sporočilo. Datumi ljubljanskih nastopov niso bili skoraj nikoli naključni. Tokrat so udarili nekaj dni po volitvah. **Volilna zmaga naših je bila rdeča nit nastopa: »Zmagal smo z 90:10,90 golov v nasprotnikovi mreži, 10 golov v naši mreži«**. Ironizacija volilnega rituala bi Pankrtom popolnoma uspela, če ne bi bilo zadnje točke njihovega nastopa.

Kaj se je torej zgodilo pred koncem. Pero je napovedal izvedbo nove himne NK Slovana, na oder pa je povabil dva gosta: Igorja Vidmarja, aparatčika rokenrola, in Roka Petroviča, nacionalnega junaka no. 1. Navadno je pred koncem nastopa na oder navalila publika in potem so skupaj odpeli Metko. Tokrat pa je na oder prišel svetovni prvak... Narodni heroj je torej postal (vsaj za eno pesmico) član benda. In če narodni heroj postane pankrt, potem je pankrški cel narod, ki si je izbral takšnega heroja. Slovenci smo torej pankrti, vsi od prvega do zadnjega.

Po drugi strani pa je pankrt moralna kategorija, ki lahko velja le takrat, ko so »moralno oporečni« le nekateri, večina pa je »zdrava in poštena«. Tam, kjer so vsi deviantneži, pankrti, tam devianca ni več odklon od norme, ampak norma-zakon. Tam, kjer so vsi pankrti, tam pankrtov ni. Ker pa pankrti pri nas so, se postavlja vprašanje, **ali so Pankrti še pankrti**, nezaželeni in obrekovani. V osmih letih so Pankrti nedvomno razširili družbeni prostor in podirli marsikatero sistemsko mejo in pregrado. Podiranje pregrad pa se je moralo nekje končati. Točka, na kateri Pero Lovšin in Rok Petrovič skupaj prepevata hvalnico Slovanu, je skrajna točka, do katere so Pankrti lahko šli. Pankrti so nehali biti pankrti, ostali pa so dober rokenrol bend.

Zadnja pesmica na nastopu Pankrtov »Anarhist«, je po Slovanovi himni izzvenela neverjetno blede. Spominjala me je na Satisfaction od Rolling Stonesov. Rollingi so že zdavnaj pozabili, zakaj so pesmico napisali, igrajo pa jo še vedno. »Anarhist« je tokrat žal izzvenel kot inventar, ki ne sme manjkati. Časčenje nogometnega kluba ima z anarhično odtrganostjo bolj malo skupnega, nogometna himna je zato stari himni Pankrtov vzela vso vsebino.

Pankrti enostavno niso več »otroci tistih let, ki hočejo iti na cesto v mesto, ki hočejo govoriti govoriti o resnici, fuku in planincih, o cesti, mostovih in mladincih, o poti, zmoti in neredu, o grehu in kako je vse uredu«. Enostavno so odrasli, z odraslostjo pa so se znebili tudi svojega pankrtstva.

ALI ŽERDIN

OBVESTILO

Vabimo vas na tribuno mladih—enodnevne seminarje, ki jih organizirata Center za družbenopolitično

izobraževanje pri FSPN in komisija za idejno—politično delo pri RK ZSMS. Seminarji bodo v kapelici CIDM na Kersnikovi 4 vsak četrtek v mesecu maju ob 16. uri.

TEME:

8. maj—Opozicija v socializmu

15. maj—Subkultura mladih in mediji

22. maj—Nacionalizem in mladina

29. maj—Nova družbena in mirovna gibanja

VABLJENI

PROTESTNO PISMO

ČLANI AKADEMSKE FOLKLORNE SKUPINE FRANCE MAROLT PROTESTIRAMO PROTI RAVNANJU ODGOVORNIH ZA ORGANIZACIJO PRIREDITEV OB TEDNU UNIVERZE 15.4 BI MORALI IMETI NASTOP V MENZI ŠN, Vendar TAM NIHČE NI IMEL POJMA O NASTOPU, tako, DA SPLOH NISMO USPELI PRITI V DVORANO. NASTOP BI SE MORAL ZAČETI OB 20.30. PLESALCI SMO ČAKALI OD 18h DO 21h, vendar se NIHČE NI POJAVIL. MIŠE MOLK, KI NAJ BI BILA ORGANIZATOR NI BILO OD NIKODER. RAZOČARANI PLESALCI IN PUBLIKA, KI JE PRIŠLA NA NASTOP SO BILI OPEHARJENI. ALI BO KDO ODGOVARJAL ZA SVOJO NEODGOVORNOST

J.G. MILLER: V ŽRELU ŽIVLJENJA(9)

»Še dandanes mi ni jasno, ali sem se tedaj razkrajal jaz ali svet, če ne kar oba, ali pa je morda to tako ali tako eno in isto,« je svojo pripoved s spokojnim glasom pričel mož srednjih let. Dlake so mu prekrivale obraz, njegov pogled je bil utrjen in kalen, vendar prijazen. Z dokaj nemirnoro roko se je oklepal okorne pipe ter venomer pihal v prostor gost, zadušljiv dim.

»Sicer pa, naj začnem od začetka. Ime mi je Nantes. Sodim med ljudi, katerih življenje se še prav posebno ostro deli v dve polovici. Kar se tiče one prve, o nji ne pripovedujem rad, kadar to ni neogibno potrebno. Sicer pa se mi moje zgodnje življenje, kolikor in kakršno je ostalo zapisano v mojem spominu, prekipava-joče od sreče, zasičeno s pomeni in samo sebi zadostno, prikazuje kot nekaj tujega, daljnega, neverjetnega. V vsakem primeru sem, kolikor naj bi vam bila moja sicer nepomembna zgodba razumljiva in vsaj nekolikani zanimiva, pač pri-moran navesti nekaj najpotrebnejših podatkov.

Imel sem žensko, Loro, in bila je najkrajše bitje na svetu. Tak, kakršnega me vidite pred seboj, zrcalo lastne zgodovine, pač ne poznam več besednjaka, s katerim bi mogel orisati najino idilično bivanje. Konec koncev sem med drugim tudi že starec, štejem nad petdeset let, srce je postalo lenobno in malomarno. Čas in prostor sta, izkoriščajoč pri tem mojo nemoč, vtisnila vame neizbrisni pečat. Če to sploh kaj pove, je Loro in mene vezala najiskrenejša, vsakršno individualnost presega-joča ljubezen, ljubezen kot odpuščanje, dopuščanje in strast. Nekaj let sva izgorevala v sreči, ki je bila sama sebi izvor, sredstvo in namen. Posedovala sva veliko, staro hišo na obrobju prestolnice; za ljudi se nisva me-nila, oni za naju verjetno tudi ne. Z Loro sem spoznal prej neznan mi fenomene, kot so odre-kanje, nesebičnost in spoštovanje. Karkoli sem počel, je bilo osmišljeno vnaprej; napaka se ni mogla zgoditi. Doumel sem fantomsko moč spolnosti, katera mi popraj ni posebno teknila. Z dušo in telesom sem se ves blažen zavedal, da sem!, da sva. Veselil sem se življenja, ki me je še čakalo.

Sreča je opoteča, zatrjuje ena redkih ljudskih umislic, v katerih je kaj resnice. Dolgo si nisem mogel zatiskati oči pred Lorino boleznijo; boleznijo, ki pravzaprav ni bila drugega kot neke vrste plemenita nesposobnost. Že od vsega začetka mi je bilo jasno, da je moja ženska neprimerno pametnejša od mene. Prebirala je zajetne knjige v tujih jezikih, katerih naslovov nisem zmogel izgovoriti. Po par letih najinega erotičnega raz-merja nisem prezrl, da jih je v roko jemala čeda-lje redkeje, čedalje bolj raztreseno. Največkrat je na klavirju zamišljeno preigravala čudne sklad-be ali pa je čepela v kotu in molče strmela pred-se. O, kolikokrat mi je kot muca tiho stopila za hr-bet ter mi jela s posebno nežnostjo mršiti lase. Ko sem se ozrl, sem jo ugledal vso obsijano z jarko sončevu lučjo, ki je v polni meri prodirala skozi umazana stekla, vse njeno obličje je izra-žalo trpko, globoko, meni neumljivo bolečino. Sivina molka in odsotnost volje, prazno čakanje, ki se mu je vse bolj predajala, vse to seveda ni moglo biti vzrok za to, kar je storila; to ni bil raz-log, da bi bila nezadovoljna. Pač pa me je Lora do zadnjega, sicer vse bolj nemočno, a iskreno ljubila. Zalovala je za menoj in se tiho poslavlja-la. Ko je tistega dopoldneva ležala ob meni vsa razrezana, brez kapljice krvi, so se njene stek-laste, sive oči nemo opravičevale. Dolgo nisem mogel doumeti, da sem ostal sam, popolnoma sam in popolnoma praznih rok. Loro sem pokop-pal v bližnjem gozdu, solze mi niso omočile lic.

Hišo sem prodal. Knjige iz najine bogate knjižnice sem spravil v zaboj, katere sem varno skril. Noge so me samodejno nosile po deželi, strmeli sem v sivo nebo. Moji žepi so bili zvrhano naphani z bankovci. Mimoidočih sem se ognil, kolikor je bilo mogoče. Nastanil sem se v uma-zani krčmi bogu za hrbtom, kjer sem čez dan po-seđal in pil gosto, črno vino; ponoči sem poleža-val, včasih sanjal. Kmalu sem od lastnika nakupil več sodov vina, krač in pogač, ter se zadrževal zgolj še v svoji mračni sobi. Popivanje me ni po-sebno mikalo, vino ni nikoli bilo moja strast, a bilo je največ, kar sem lahko storil zase. Krčmar mi je sproti dovajal nove količine. Ko sem konč-no porabil celoten izkupiček, sem vrata neprek-ljivo zaklenil. Zvečine sem ležal, manj sedel. Moja uboga zavest, prej varno potopljena v neiz-merna čustva, se je pokazala v obliki nekakšne-

ga zarjavelega kotla nejasnih obrisov, v katerem so se prikazovali in izginjali spomini, bolečina, smeh; Lorina podoba je zbledela, razpadla, pri-kazovale so se mi le še njene rdeče, mesnate ustnice. Človek je misleča stvar in jaz nisem bil več človek. V omotici, ki ni bila ne budnost ne sen, sem si trgal meso s telesa, si praskal obraz, ure in ure prepeval čudaške popevke. Prav nič mi ni bilo mar. V meglo in dim so se začeli raz-krajati čas, prostor, spomin, vse niti mojega pre-jšnjega življenja. Le tu in tam sem opazil, kako trepečem, se znojim, zaslišal sem svoj glas in začutil kri, kako je plala po telesu, katero mi ni več pripadalo. Ljubezen do moje Lore je izginila neznano kam, kot sem izginjal sam. Iz daljnih svetov so prihajale sledi oglušujočega razbija-nja po vratih, prepletanja nerazumljivih besed, ropota in kdove zakaj zavzetega gibanja ne-kakšnih osebkov. Tam, kjer se je najverjetneje nahajalo moje telo, sem nejasno opazil zbada-nje, premetavanje, dotikanje.

V inštitutu so ljudje s svojim metodami neka-ko dosegli, da sem prišel – dobesedno – k sebi. Veselili so se kakor otroci, ko so v mojih prej praznih pogledih opazili nekaj razumevanja, so-delovanja. S pomirjujočimi glasovi so mi dopo-vedovali, da sem se vsled hude nesreče ujel v zanko idiotizma, da pa to ni nič usodnega in da bo kmalu spet vse po starem. Vedel sem, da so v zmoti, in ugibal, čemu se tolikanj ženejo okoli mene, ko pa sem bil sam popolnoma brezbriz-žen. A tem dejavnim, histeričnim bitjem, zakr-knjenim humanistom, je po zaslugi neuklonljive trme in kemikalij uspelo preobraziti mojo nebriz-nost v pravo nejevoljo. Mržnja je bila, ki se je prva prebudila. Trpeti jih nisem mogel, pokonča-ti tudi ne. V vse krajših presledkih so se vrstili živčni napadi. Pobeg je bil nujen. Poprej drema-joče forme mojega razuma so se pognale v hit-ro, premlevajoče gibanje; po prikriti, a zavzeti dejavnosti nisem zaostajal za fanatik, ki so me obkrožali. Bil sem edini oskrbovanec na oddel-ku, že mesece mirno ležeč v postelji, torej me niso posebno skrbno čuvali. Vendar sem moral ponovno usposobiti telo (kdo bi si bil mislil, da mi bo prišlo še prav!); v nepopolno zadovoljstvo humanistov sem prenehal z odklanjanjem živil, poučeval sem celo ostudne, sladke in lepljive po-bedke. Ponoči sem opravljal vaje; sprva je šlo za gibanje posameznih udov, že kmalu pa sem po vsej celici poskakoval in se krotovičil pri op-ravilih, ki bi zadala dokaj truda tudi kakemu športniku. Ker sem podnevi hlinil popolno obne-moglost, mi ni bilo pretežko prisvojiti si skalpel. Bil sem nared.

Bilo je drugo uro, ko sem skozi priprte dveri celice zdrknil na hodnik; miščav čuvar je dremal na stolu ob masivnih vstopnih vratih. Ključ je tičal v ključavnici, toda takšne stražarji so izvrstno izšolani in posedujejo praviloma oster sluh; tve-gati nisem s mečnim česar, priložnost se verjetno ne bi ponovila. Čvrsto sem prijel skalpel – sek! sek! – in planil v svobodo. Spustil sem se v drnec in se nisem ustavil, dokler nisem prispel do sta-rega skrivališča; ravnal sem hitro in brez napak; že naslednji dan sem svoje stare knjige prodal, sicer pod ceno, a za pogajanja pač ni bilo ne časa ne volje.

Zatekel sem se v razpadajočo krčmo na kon-cu sveta. Stregla mi je odurna stara baba. Vino je imela kislo, zaudarjajoče. Volja in moč sta me hitro zapuščali, stari simptomi so se vračali. Ero-tična čustva so se sicer oglašala le še kot daljen odmev, hiral pa sem s presenetljivo naglico. Po-sebej poudarjam, da tedaj niti kdaj pozneje ni-sem mislil na smrt; preveč je le-ta nepristopna mojemu širokemu umu, preveč me navdaja z neoprijemljivo grozo. Sicer pa, mislim, v smrt in-timno niti ne verjamem. Zadovoljila me je omo-tica, spremljana s krči in izpuščajem. Tu in tam sem ob sebi ponovno ugledal Lorine žalujoče ustnice. Nenadzorovano se je v blodnjah prebu-jal spol, na katerega sem bil že zdavnaj pozabil. Vztrajal bi tako v tisti sobi brez konca in kraja, a denar je pošel. Z refleksom preganjanje živali sem pravočasno pognal svoje telo v noč, v gozd.

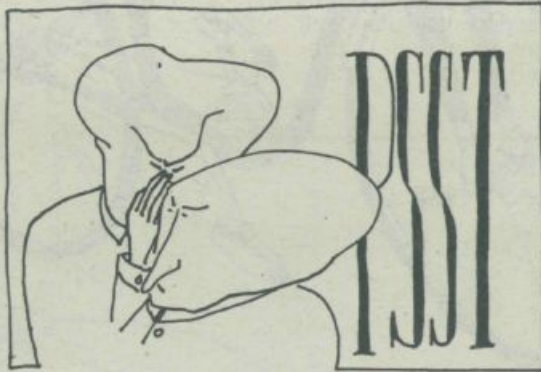
Poganjal sem se in poganjal, rastje me je bi-čalo, pod udi je opolzko podrsavalo vlažno, gni-joče listje. Rogovilaste sence so križem kražem prihajale in izginjale v otožnem plesu. Telo se je drhte naprezalo z zadnjimi močmi, blatna tla so me bila po licih. Končno je cela kompozicija ob-

mirovala, med utripanje telesa so se mešala skovikanja ostudnih gozdnih živalic, prednjačili so ptiči. Preden mi je pogled ugasnil, sem s ko-tičkom očesa zaznal ogromni, težki okovani goj-zarici, ki sta se mi sunkoma približevali. Nes-končno počasi sem dvignil svinčeno glavo in se posvetil kontemplaciji:

pred menoj je stal Jagi mož. Z globokimi gu-bami obkrožene, drobne sive oči so se lesketale v nebesni čistosti in brezmejnem razumevanju, skoraj podobne očem moje Lore. Pod tem po-gledom se mi je samodejno naježila površina telesa, blagodejna toplota mi je oblila onemogle ude. Jagi mož je počenil, mi položil roko na led-ja, me dvignil kot otroka v tršat, varen objem. Po-ljubil me je. Zagrnil me je vonj njegove sive, ru-mene, ogromne brade, vonj po mahu, lubju in gozdnih živalicah.

Ob skrbni negi sem zlagoma okreval. Iz neiz-črpnih virov svojih prastarih žil mi je vlival življe-nja. Z raskavo roko mi je hladil čelo, z nebesnimi očmi vračal ljubezni. Spregovorila nisva vse do danes nikoli. Postal sem spokojen človek, umir-jeno zadovoljen. O, Jagi mož ni moja Lora, to je edino, česar mi ne more dati; sicer pa tudi sam nisem več tisti daljni, neznanski Lorin Nantes. Le poredkoma, o polni luni, se v otožnem hrepene-nju vrača preteklost. Tedaj me Jagi mož, moja družina in ves moj svet, še posebno prižema k svojim kitastim prsim. Samo naključje je hotelo, da sem se znašel tu, med vami; upam, da se skoraj povrnem k svojemu dobrotniku.

Zamolilo, tiho je možak sklenil svojo zgodbo. Pipa mu je bila že davno ugasnila. Noč ga je va-rovala, ga topló božala. Komaj ga je bilo videti.

Na uredništvo *Tribune* dobivamo vse več anonimnih klicev, ki sprašujejo, ali bo ob letoš-njem 9. maju *Tribuna* organizirala sprehod z ba-lončki z enakim namenom kot lani. Vsem rado-vednežem moramo povedati, da se takega spre-hoda, ki naj bi se začel ob 10. uri, ne da organi-zirati in da je vsak sprehod lahko zgolj spontan. *Tribuna* torej pri organizaciji ne bo imela ničesar, poskrbeli pa bomo za to, da bo vestno beležila morebitne dogodke in o njih poročala pod paro-lo: AHOJ SPONTANA AKCIJA – FUJ POLITIČNA FRAKCIJA!

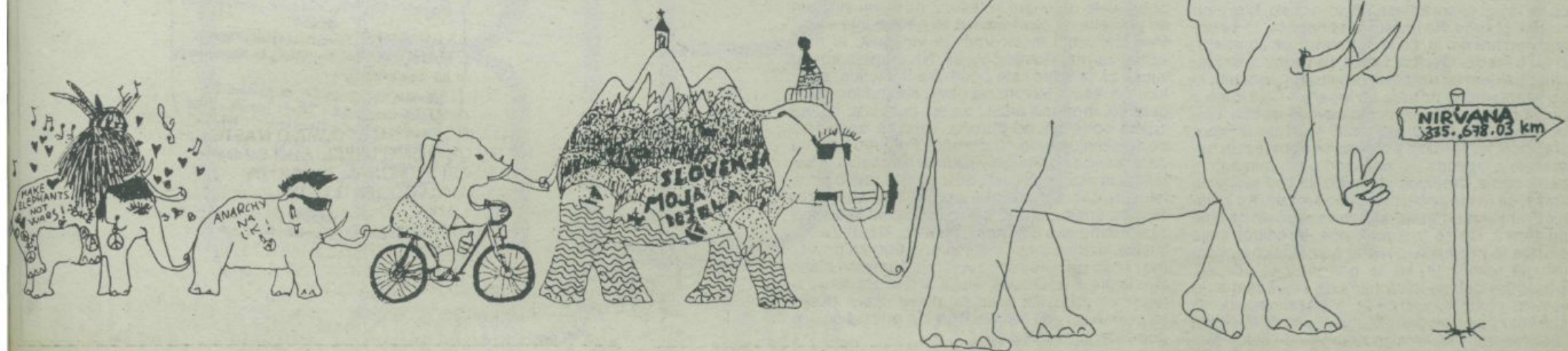
vaša *Tribuna*

DAN UNIVERZE PRESTAVLJEN ZARADI PARTIJSKEGA KONGRESA

Dan Univerze, ki naj bi bil 18. aprila, je spričo razlogov prestavljen. Univerza lahko počaka do 22.4., ko naj bi svečano nadoknadili po-memben praznik. Pomemben ne za Univerzo, pač pa za družbo in njene reprezentante, ki ne nehajo ponavljati koliko namj je do znanja.

Vsi pa na tihem špekulirajo, da jih bo znanost izvlekla iz težav. Toda ta poteza, predstavitev dneva Univerze namreč jasno kaže, kako si to predstavljajo. Kdo bo v tej reševalni akciji držal vajeti in kdo bo vlekel ni vprašljivo. Bolj je vprašljivo to, kam nas bo to pripeljalo ko pa so kočijaži isti kot v zavoženi vpregi.

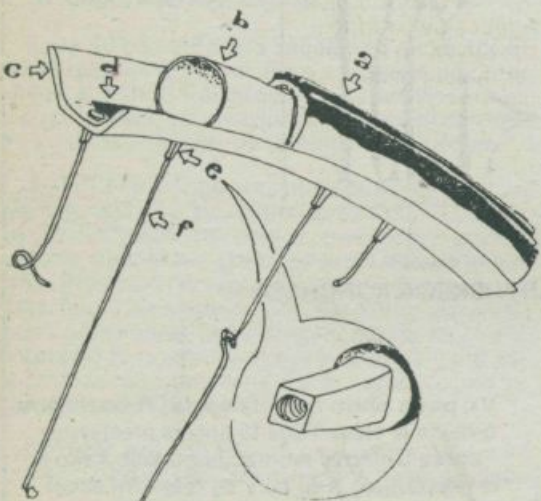
1) KRPAJNE ZRAČNIC

Z napotki za popravilo kolesa želimo olajšati delo tistim kolesarjem, ki si svoja želijo sami popravljati, a imajo še premalo izkušenj. Za uspešno popravila boste potrebovali vztrajnost. Če te vrline še nimate, si jo boste ob tem delu pridobili. Le z vztrajnim popraviljem (večkratnim krpanjem, zategovanjem, mazanjem...) bo vaše kolo čez čas postalo zanesljivo in odpravljanje majhnih okvar bo za vas vsakdanje opravilo.

Najneprijetnejša nenadna okvara kolesa, ki se je večina najbolj boji, je prav gotovo predrti zračnica. Vožnja s prazno gumo je neprijetna in po nekaj kilometrih vožnje zračnico zagotovo uničimo. Kaj storiti? Lahko kupimo novo zračnico in zamenjamo predrto, vendar jo je ceneje zakrpati, in če smo daleč od trgovine, je to tudi edini način, da nadaljujemo vožnjo. Zračnica lahko spusti hitro (a) ali počasi (b).

ČE ZRAČNICA HITRO SPUSTI

a) V tem primeru kolo obrnemo, zračnico napumpamo in ugotovimo, kje pušča. Nato spustimo zrak in na mestu, kjer zračnica pušča, snamemo plašč le na eni strani. Žični plašč snemamo s tremi prirejenimi vzvodi (sl. 1) ali pa kar s

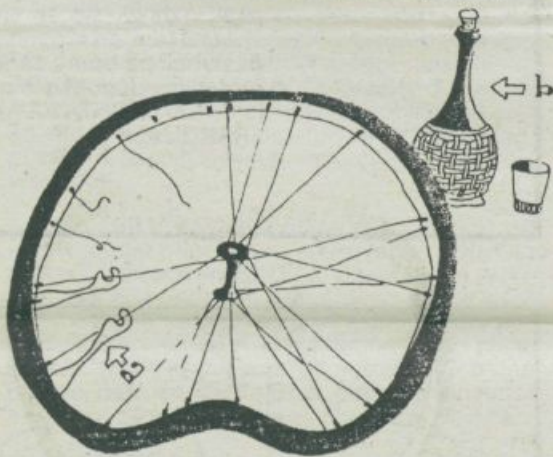

Slika 1.
Prerez
zračnice

- a - profil
- b - zračnica (šlaf)
- c - obroč (feltno)
- d - zaščitni trak (izolirni trak)
- e - tuljavka
- f - špička (špičeta)

tremi ključki za kolo, držali zobnih ščetk ali ploščatimi izvijači, ki ne smejo imeti ostrih robov. Ko z enim teh vzvodov dvigujemo plašč, moramo paziti, da ne preščipnemo zračnice. Dolg izvijač lahko celo zatakne pod špičo, da nam ga ne bi bilo treba držati. Potem dvignemo plašč še z drugim in tretjim vzvodom. Srednji vzvod je zdaj prost in z njim nadaljujemo delo. Če plašč zelo težko dvigamo, moramo preveriti, če je rob plašča na drugi strani kolesa zdrsnil v žleb, ki gre po sredini obroča. Ko izvlečemo zračnico, jo še enkrat napihnemo in, če je potrebno, luknjo obkrožimo s kredo. Okolico luknje zbrusimo s steklenim papirjem ali hrapavim kovinskim lističem, ki ga vzamemo iz pribora za krpanje. Če krpate s posebnimi krpami, se držite navodil na tubi lepila. Krpice pa lahko tudi sami izrežete iz stare zračnice, jih zbrusite s steklenim papirjem in namažete z lepilom. Po približno petih minutah je treba oboje, zračnico in krpico, dobro stisniti in vmes, če je mogoče, tudi malo segreti. Ko zračnico rahlo napumpate, krpica na robovih ne sme odstopati. Če se to zgodi, obe še enkrat bolje očistite in poskusite dvakrat namažati z lepilom (drugič namažete, ko se prvi premaz posuši). Dosegljivi del zračnice natrite s smukcem in jo vstavite nazaj. Včasih pa se lahko primeri, da začne kolo po nekaj dnevih spet spuščati na skoraj istem mestu. Dostikrat je za to kriv delček stekla

ali kovine, ki tiči v plašču in ki lahko napravi novo luknjico, zato pred vsakim krpanjem od zunaj pregledajte plašč in iz luknjic izbežite ostre delce z zoborebce. Dostikrat prav ti delci povzročijo, da zračnica začne zelo počasi spuščati.

- a - vzvod prirejen za snemanje plašča
- b - neobhoden pripomoček pri snemanju plašča

Slika 2. Kako snemamo žični plašč

ČE ZRAČNICA POČASI SPUSTI

b) V tem primeru luknjico uspešno poiščemo tako, da napumpamo kolo počasi vrtimo v globoki luži ali široki posodi z vodo. Največkrat pušča zračnica tam, kjer se pokažejo mehurčki. In ne pozabite na ventilček. Ta lahko da ni dobro privit, mogoče pa je tudi, da je gumica že stara in da bi jo bilo treba zamenjati. Šele ko vsi drugi poskusi spodletijo, snamemo zračnico in jo pregledamo pod vodo. Pri snemanju najkasneje snamemo vnetilček, pri montaži pa ga najprej vstavimo v obroč.

1a) VZDRŽEVANJE GUM

Vedno vozimo s trdo napumpanimi gumami. Vsakič preden zračnico vstavimo, jo natremo s smukcem, ki se dobi v lekarni. Gume moramo redno pregledovati in iz globokih zarez odstranjevati drobce. Pribor za krpanje in pumpo je treba imeti pri sebi in gumo, če je treba, takoj zakrpati. Potiskanje kolesa s prazno gumo škodi zračnici, saj jo razteguje, in kaj lahko se zgodi, da se pretrga.

2) ZAVORE IN VERIGA

Morda že veste, da imajo kolesa več vrst zavore. Tu se bomo lotili le čeljustnih zavore, s katerimi je opremljena večina koles. Na kratko bomo opisali zavore in pojasnili, kako odpravimo nekatere napake.

Na biciklu so čeljusti zavor nameščene ob obeh ali le ob enem kolesu. Z nosilnim vijakom so pritrjene na okvir kolesa ali na prednje vilice. Med čeljustmi in okvirom je vmesnik, ki nosi vzmet za razmikanje čeljusti. Na drugem koncu vijaka za pritrditev sta podložka in matica, s katero privijemo zavoro na okvir. Ko matico zategujemo, moramo paziti, da sta gumijasti oblogi enako oddaljeni od obroča. Tako se izognemo podrsavanju oblog ob obroč. - Pojdimo spet na drugi konec nosilnega vijaka: tu sta matici, s katerima stiskamo čeljusti. Stisnemo ju ravno prav, tako da ju vzmet še lahko vrne, ko popustimo ročico na krmilu. Matici potem z dvema ključema zategnemo eno ob drugo - matico, ki je bližje čeljustim, držimo z enim ključem, drugo pa privijemo. Toda pri nekaterih zvorah je namesto matic tam le glava nosilnega vijaka. V tem primeru zategnemo čeljusti z vrtenjem glave vijaka. (Kako se premikajo deli čeljustnih zavore pri stiskanju in popuščanju, kaže sl. 3.)

ZAVORNE OBLOGE

Če je moč izbirati, kupimo čim trše gumijaste obloge. Med vožnjo v dežju so težave, ker zavore slabo »primejo«, če je obroč jeklen, medtem ko je pri aluminijastih obročih ta pomanjkljivost mnogo manj opazna. Če vas kolesarske novice morda zanimajo, ste jeseni opazili v dnevnem časopisu novico, da so v Angliji patentirali obloge iz usnja, ki se prav dobro obnesejo tudi v vlažnem vremenu.

ČE SE PRETRGA ZAVORNA ŽICA

Kadar pa se pletena jeklena žica zavore pretrga, skoraj ne gre drugače, kot da kupimo novo. Preden jo vstavimo v prožno cevko, kanimo nekaj kapljic olja v to cevko, da bi žica lažje tekla. Dostikrat je treba žico ponovno izvleči, ker smo pred tem pozabili na majhen vmesni člen ali pa smo ga narobe obrnili. Torej: prej premislite in pogledajte, kako je z zavoro na drugem kolesu. Potem ko namestimo žico in cevko v ročico na krmilu, je treba vse namestiti še v čeljusti. Žico napeljemo skozi vijak na prvi čeljusti (v katerega sede cevka) in skozi luknjico v vijaku na drugi čeljusti. Z eno roko od spodaj stisnemo obe gumijasti oblogi ob obroč, z drugo pa potegnemo za žico in zategnemo vijak, ki stiska žico. Če gib ročice na krmilu ni primeren, ponovno z roko stisnemo čeljusti, odvijemo vijak in žico po želji premaknemo. Ko močno stisnemo zavoro, žica ne sme polzeti, če pa, potem vijak še malo privijemo. Ko postane s časom gib ročice prevelik, postopek ponovimo ali pa zamenjamo obloge. Nekaterim zavoram razmik delno uravnavamo z vijakom na čeljustih, v katerega sede cevka.

NA POT TUDI REZERVNA ŽICA IN KLJUČ

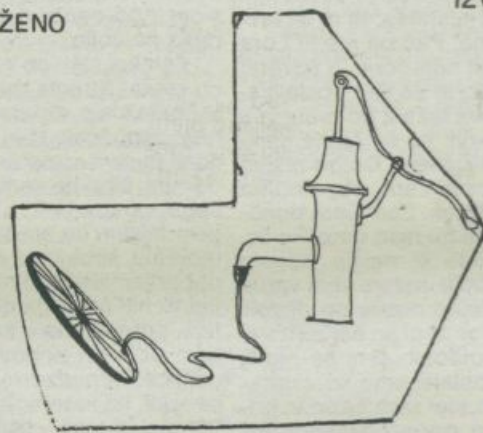
Čeljustne zavore morate redno vzdrževati. Če vozite po hribovskih cestah, se obloge prej obrabijo. Kadar kupite le gumijaste obloge, jih zlahka vstavite v sedišča, potem ko ste že odstranili obrabljene obloge. Pri montaži pravilno obrnite nosilec z oblogami, da se slednje ne izmuznejo pri zaviranju.

Pletena žica nas dostikrat opozori, da bo kmalu počila. Na enem od koncev je ponavadi natrgana in pri stiskanju zavore se prek mere raztegne. Dobro je, če rezervno žico in ključ vozimo s seboj.

SLIKA 1

MODEL ZA URAVNOTEŽENO
OSEBNOST'

SLIKA II
MODEL EXPORT
IZVAŽAMO ZNANJE

